

AMIGOE

losse nummers 75 c. zaterdag met Napa Afl1,-

ZATERDAG 16 SEPTEMBER 1995 - JAARGANG 112 NR 216

Serviërs beschieten Nederlandse verkenningsvliegtuigen

VN: Servische wapens nog niet weg

LONDEN - De Verenigde Naties hebben gezegd nog altijd te wachten op bewijzen dat de Bosnische Serviërs de afspraak nakomen hun zware wapens rond Sarajevo te verwijderen. Ondertussen zijn er door de Serviërs zonder succes twee raketten afgevuurd op twee Nederlandse verkenningsvliegtuigen. Aanvankelijk had de NAVO echter gemeld dat men een begin van terugtrekking had menen te kunnen constateren bij de Serviërs.

Voor de BBC World Service verklaarde VN-woordvoerder Chris Gunness vanmorgen (zaterdag) dat weliswaar wapentuig wordt verzameld maar dat nog niet duidelijk is of het ook werkelijk verdwijnt uit de twintig km-zone rond Sarajevo. Een flink deel van het zware wapentuig moet voor morgenavond tien uur ((Euro-tijd) zijn verdwenen volgens de eerdder gemaakte afspraak, In het andere geval kan de NAVO dan weer tijd zijn bombardementen hervatten.

PROTEST

De Bosnische Serviërs hebben vrijdag twee raketten afgevuurd op Nederlandse NAVO-verkenningstoestellen, maar de vliegtuigen konden veilig terugkeren. De beschietingen vonden plaats ondanks de driedaagse pauze in de luchtaanvallen op de Serviërs in Bosnië, die de NAVO donderdag afkondigde. De piloten konden de raketten waarnemen. Hoogstwaarschijnlijk ging het om SA-7's of vanaf de schouder gelanceerde projectielen, aldus een NAVO-woordvoerder in Napels. De toestellen waren vertrokken van hun Italiaanse basis Villafranca. De Serviërs beschoten de Nederlanders in de buurt van het oost-Bosnische Gorazde.

Ondanks het incident van vrijdagmiddag, zag de NAVO af van een vergeldingsactie. Het westerse bondgenootschap lijkt de positieve resultaten van de jongste vredesonderhandelingen niet op het spel te willen zetten. Maar de Verenigde Naties in Sarajevo gaan officieel protesteren tegen de raketaanval.

VERBORGEN

Voordat dit incident zich voordeed en dus ook voor de BBC-uitzending met een VN-woordvoerder, waren er volgens opperbevelhebber Leighton Smith van de NAVO aanwijzingen dat de Bosnische Serviërs begonnen te voldoen aan de VN-eis hun zware wapens terug te trekken van Sarajevo. De Amerikaanse president Clinton waarschuwde overigens vrijdag nog dat de NAVO-luchtaanvallen worden hervat als de Bosnische Serviërs zich niet houden aan het akkoord over het opheffen van het beleg van Sarajevo.

"Wij menen dat die terugtrekking in elk geval is begonnen", zei admiraal Smith op het zuidelijk NAVO-hoofdkwartier in Napels. Eerder had een hoge Amerikaanse regeringsfunctionaris verklaard dat de Bosnische Serviërs nog niet waren begonnen met het terugtrekken van hun zware wapens tot op twintig kilometer afstand van Sarajevo. De Serviërs hebben volgens NAVO-bronnen veel stukken geschut verborgen in bunkers rond de Bosnische hoofdstad. Maar een VN-woordvoerster in Sarajevo zei dat "bepaalde activiteit" duidt op een ophanden zijnde terugtrekking van de Servische wapens.

Op de luchthaven van Sarajevo landde vrijdagmiddag een Frans C130-transportvliegtuig met aan boord de Franse minister van Defensie Millon en een zending van drie ton meel. Het was de eerste vlucht naar het vliegveld sinds 9 april. Sinds die datum weigerden de Bosnische Serviërs, die het vliegveld met artillerie omsingeld hielden, veiligheidsgaranties te geven. De hulpvluchten naar de Bosnische hoofdstad worden volgens de VN zaterdag hervat.

VAE-hof tegen zestienjarig dienstmeisje:

Doodstraf voor Filipijnse

AL AIN - Een Islamitische rechtbank in de Verenigde Arabische Emiraten heeft het zestienjarige Filipijnse dienstmeisje Sarah Balabagan in tweede instantie de doodstraf opgelegd. Volgens de drie rechters leverde nieuw onderzoek medisch en gerechtelijk bewijs op voor de moord op haar werkgever. Een eerder vonnis uit juni van zeven jaar gevangenisstraf is daarom omgezet in de doodstraf.

Balabagan bracht haar werkgever met 43 messteken om het leven. De 85-jarige Almas Mohammed al-Baloushi had haar verkracht. In de eerste uitspraak erkende het hof de verkrachting en gaf Balabagan een schadevergoeding van veertigduizend gulden. Tegelijkertijd kreeg het dienstmeisje een boete van zestigduizend gulden en zeven jaar gevangenisstraf voor het doodsteken van haar baas.

Na intensieve lobby door Filipijnse diplomaten heropende justitie in de Verenigde Arabische Emiraten de zaak-Balabagan. De verdedigers van het dienstmeisje richtten zich op het tegenstrijdige vonnis van de rechtbank. Ze beriepen zich op de Islamitische wet die stelt dat een vrouw een verkrachter uit zelfverdediging mag doden.

Het lot van Filipijnse werknemers in het buitenland staat volop in de belangstelling van de Filipijnse regering en bevolking na de ophanging in Singapore van het Filipijnse dienstmeisje Flor Contemplacion.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* PETER SMITS, die onlangs de artikelenreeks over de Curaçaose economie in tien panelen belichtte in de Napa, was deze week op Curaçao met een handelsdelegatie. In een interview met Theo Dol geeft hij zijn visie op de eventuele maatregelen ter dekking van de financieringstekorten en de gevolgen daarvan p.1

* HUIZE JOS WOUTER jubileert. Aanleiding voor Nel Casimiri om een kijkje te gaan nemen in deze instelling waar met veel toewijding en volgens moderne inzichten zwakzinnigen worden verzorgd en begeleid. p.3

* DEZE maand verschijnt 'De blinde passagier' van de Nederlandse auteur Jan Brokken die de laatste jaren op Curaçao heeft gewoond. In een uitvoerig interview met Nel Casimiri vertelt Brokken over zijn nieuwste werk en over zijn reizen naar diverse landen die hem aan het schrijven hebben gezet.

* SCHELPEN en slakken zijn het onderwerp in de serie 'De natuur in het Christoffelpark' die verzorgd wordt door Ingvar Kristensen en René Severens.

Verder in Ñapa: de rubrieken Buitenland, Boeken, de Kinderpagina, Reizen, Natuurlijk beter worden, Ziek en gezond en de wekelijkse kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

Kapitein maakt opblazen stuwdam effectloos:

Kroaten gered van de verdrinkingsdood

NEWCASTLE - Een Britse officier heeft zo'n twintigduizend Kroaten van de verdrinkingsdood gered door te verijdelen dat Serviërs een heel gebied lieten overstromen. Dit vertelde vrijdag professor Paul Black van de Britse koninklijke academie voor Publieke werken op een persconferentie in Newcastle.

Volgens de wetenschapper wilden de Serviërs in september 1992 een stuwdam bij de Dalmatische kust opblazen, waardoor tienduizenden bewoners in de lager gelegen dorpen zouden omkomen.

De 29-jarige kapitein Mark Gray was waarnemer voor de Verenigde Naties in het gebied bij de dam die toen in handen was van de Serviërs. Hij ontdekte dat de onderste sluisdeuren waren ondermijnd. Gray besloot de verlaat te openen waardoor het waterniveau daalde. Toen de explosie later plaatshad werd de wand verwoest maar bleef een enorme waterval uit.

De Britse officier had gestraft kunnen worden voor zijn eigenmachtig handelen. Maar professor Black, die enkele dagen na de aanslag het stuwmeer bezocht, nam het voor hem op.

1950-Invasie van McArthur in Zuid Korea herdacht

■ INCHON - *Schoolkinderen, gewapend met hun mddagboterham en schoolspullen kijken toe hoe machtige tanks voorbijdenderen in de havenstad Inchon in het westen van Zuid-Korea. Daar was een parade ter gelegenheid van de 45e verjaardag van de landing van het VN-leger onder leiding van de Verenigde Staten indertijd tijdens de Koreaanse oorlog. De landing stond toen onder leiding van de legendarische Amerikaanse generaal Douglas McArthur. Het betekende een keer in het oorlogstij. Daarmee werd voorkomen dat Noord-Korea de baas zou zijn geworden over heel het Koreaanse schiereiland.*

(AFP-satellietfoto)

In Italië vals geld VS ontdekt

TURIJN - De Italiaanse politie heeft tijdens twee acties in totaal ruim een miljoen dollar aan vals geld onderschept.

Twee Italianen en een Fransman zijn in verband met de zaak gearresteerd, zo melden de autoriteiten vrijdag. De criminelen wilden het geld van Italië naar Frankrijk smokkelen. Op 9 september ontdekte de politie een deel van de valse honderd-dollarbiljetten bij een tol op een snelweg in noord-Italië. Op 13 september is een tweede partij in beslag genomen in een autobusstation in Turijn.

Voor kort bezoek op weg naar VN-assemblee

Van Mierlo naar Suriname

DEN HAAG - Minister Van Mierlo van Buitenlandse zaken brengt donderdag een kort bezoek aan Suriname. Hij zal in Paramaribo overleg voeren met zijn Surinaamse collega Soebhaas Mungra. Dat heeft een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken in Den Haag vrijdag bevestigd.

Van Mierlo doet Suriname aan op weg naar de Algemene vergadering van de Verenigde Naties in New York, die de week daarop begint. Van die bijeenkomst maken ministers van Buitenlandse zaken ook gebruik om onderling bij te praten met hun ambtgenoten. Het lukte van Mierlo en Mungra echter niet in hun agenda voor New York ruimte te vinden voor zo'n gesprek.

Daarop besloot Van Mierlo om het overleg in Paramaribo te houden. De agenda van het gesprek en het programma van de bewindsman in Suriname staan nog niet vast.

NAVO geeft Rusland toe met compromis voor CFE-verdrag:

Meer conventionele wapens voor Moskou

WASHINGTON - De Verenigde Staten en hun bondgenoten bereiden een compromis voor over conventionele wapens in Europa (het CFE-verdrag), waardoor Moskou meer van dergelijke wapens kan handhaven dan in het verdrag is voorzien.

"De NAVO in Brussel zal zeer spoedig een voorstel hiertoe doen aan Moskou", zo zei een Amerikaanse functionaris vrijdag. De VS en de bondgenoten beseffen steeds meer dat Rusland op de afgesproken datum van 17 november niet aan de afspraken in het CFE-akkoord zal voldoen. Rusland eist sinds enkele maanden nieuwe onderhandelingen over het in 1990 nog door de Sovjetunie ondertekende CFE-verdrag.

Krachtens dit verdrag over conventionele troepen in Europa (tot aan de Oeral), dat gaat over beperking van de aantallen tanks, pantservoertuigen en artillerie, mag Rusland maximaal zeshonderd tanks stationeren aan zijn westelijke flank, van St. Petersburg tot de Kaukasus in het zuiden. Moskou wil meer en zegt dat dit noodzakelijk is voor zijn veiligheid na het verdwijnen van het Warschaupact en de ineenstorting van de Sovjetunie.

Russische Defensiefunctionarissen zeiden vrijdag dat onderzocht wordt of bepaalde artikelen in het CFE-verdrag kunnen worden "opgeschort". Zo zou Moskou meer pantservoertuigen mogen behouden. Voor het opstandige Tsjetsjenië en andere delen van de noordelijke Kaukasus, waarvoor Moskou in juli een legerkorps van maximaal 25.000 man troepen vormde, zou een "speciale toepassing van het verdrag" worden ingevoerd.

De NAVO en het Warschaupact ondertekenden in november 1990 in Parijs het CFE-verdrag. Het verdrag moet op 16 november volledig in werking treden. In mei 1996 wordt een evaluatieconferentie gehouden.

Borneo: Zeker tien 53 Fokker-inzittenden gered

Oorzaak vliegramp onbekend

KUALA LUMPUR - Reddingswerkers hebben de stoffelijke resten geborgen van enige tientallen inzittenden van een Maleisische Fokker 50 die vrijdag neerstortte in het noorden van Borneo. Volgens het Maleisische persbureau Bernama hebben zeker tien van de 53 inzittenden het ongeluk overleefd. Eerder was het aantal doden op 47 geschat.

Het toestel van Malaysian Airline System (MAS) was opgestegen van Kota Kinabalu en stortte neer toen het een noodlanding probeerde te maken op het vliegveld van Tawau. De Fokker landde wel maar schoot door en kwam terecht tussen ongeveer twintig krottenwoningen. Onder de bewoners van de woningen, die totaal werden verwoest, zouden geen doden zijn gevallen.

Er is onduidelijkheid over de oorzaak van het ongeluk. Volgens de autoriteiten was het zicht op het moment van het ongeluk normaal. Het Franse persbureau AFP sprak in een bericht over drie explosies welke zich zouden hebben voorgedaan aan boord van de MAS-Fokker.

Een klein team deskundigen van Fokker gaat zo snel mogelijk naar Maleisie om te helpen bij het onderzoek naar de oorzaak, aldus een woordvoerder van de Nederlandse vliegtuigbouwer. Eerder dit jaar schoot op het vliegveld van Tawau een postvliegtuig van de landingsbaan. Daarbij vielen drie doden.

Jaarlijks zijn er 500 vacatures

Tourism Training Center begint leerlingstelsel horeca Curaçao

WILLEMSTAD — Feffik's Curaçao Hotel and Tourism Training Center (CHTTC), het nationaal instituut voor vakopleidingen in de toeristische- en horeca sector breidt per 1 oktober haar aktiviteiten uit met het 'Leerlingstelsel Horeca Curaçao'. De financiering van het leerlingstelsel is voor de duur van drie jaar en op tripartite basis. KabNA en het eilandgebied Curaçao die toerisme als belangrijk speerpunt hebben en de sector horeca - vertegenwoordigd door de CHATA - nemen ieder een deel van de kosten voor hun rekening.

De financiering van KabNA wordt tijdens de loop van het project afgebouwd, terwijl de bijdrage van de sector evenredig toeneemt. Uiteindelijk zal de sector meer dan 50% van de kosten van het leerlingstelsel Horeca dragen. Door de financiering kan het leerlingstelsel-team blijven draaien. Het team bestaat uit een projectleider, twee consulenten, een administratief medewerker en een counterpart keukendocent.

Voor de theorievakken worden part-time docenten aangetrokken.

Projectleider van het leerlingstelsel horeca is Hetty van de Ouweelen en Gerry Archer is hoofd van de afdeling CHTTC. Volgens hen kan het leerlingstelsel Horeca beschouwd worden als voortzetting van het succesvolle Curaçao Hotel Training Program (CHTP) en draagt het bij aan het verbeteren van het imago van werken in de horeca en het besef dat werken in de horeca een vak. In dat programma werden van 1992 tot 1994 cursussen georganiseerd op operationeel en management niveau en ook 10 cursussen 'train the trainer'(ttt). Met name deze laatste heeft potentiële leermeesters en leerbedrijven bewust gemaakt van de noodzaak tot een permanente opleidingscultuur binnen de horeca-sector, aldus van Ouweelen.

In een survey, gedaan in 1994 en 1995, werd duidelijk dat er jaarlijks behoefte is aan zo'n 500 vacatures in de horeca, waarvan ongeveer 250 voor gekwalificeerde koks en kelners. Anderzijds is de ontwikkeling van het toerisme op Curaçao nog niet op zijn eind. Er worden nog steeds hotels en restaurants gebouwd, die naar verwachting voor het jaar 2000 voor ongeveer 1000 nieuwe arbeidsplaatsen zullen zorgen.

LEERLINGSTELSEL

Het leerlingstelsel Horeca Curaçao is een opleidingsmethode waarbij leerlingen tegelijk werken en leren. Vier dagen per week zijn de leerlingen in dienst van een leerbedrijf en krijgen daar al werkende een opleiding onder begeleiding van een leermeester.

De leerlingen zijn in dienst van het leerbedrijf en ontvangen een salaris vanaf ongeveer 550 gulden per maand. Circa 39 hotels en restaurants hebben zich al bereid verklaard één of meer leerplaatsen aan te bieden. Naast praktijk krijgen de leerlingen gedurende één dag in de week theorieles in het lesgebouw van het CHTTC op landhuis Kortijn. Zowel de leerlingen als de leerbedrijven worden begeleid door consulenten van het leerlingstelsel horeca Curaçao.

Uit de aanmeldingen, die alle verwachtingen overtroffen, zijn 20 leerlingen voor de primaire opleiding gastheer/gastvrouw en 22 leerlingen voor de primaire opleiding restaurant kok, geselecteerd. Ze beginnen op 1 oktober met hun opleiding en binnen niet al te lange tijd zal het diploma hier op Curaçao worden uitgereikt. Een primaire opleiding duurt ongeveer twee jaar. Om de zes maanden moet de leerling van leerbedrijf wisselen zodat hij in diverse bedrijfstype werkzaam kan zijn. Aansluitend kan 2 jaar een voortgezette opleiding gevolgd worden die, na voltooing, recht geeft op een erkend MBO-diploma.

Als de eerste leerlingen deze opleiding voltooid hebben zal onderzocht worden of op Curaçao ook belangstelling bestaat om met de voortgezette opleidingen te beginnen. De minimumleeftijd om toegelaten te worden is 18 jaar. Verder dient de kandidaat minimaal drie jaar ervaring te hebben in een restaurant of keuken, maar ook Mavo 3, een BOHR-opleiding of de keuken- en restaurantopleidingen van het BVO en het CHTTC bieden toelating tot het leerlingstelsel.

Het leerlingstelsel Horeca Curaçao is ontwikkeld in nauwe samenwerking met het opleidingscentrum Horeca (OCH) te Zoetermeer, dat door het Nederlandse ministerie van onderwijs en wetenschappen is aangewezen om het leerlingstelsel voor de horeca in Nederland te verzorgen. Door deze nauwe samenwerking en het afnemen van examens onder auspiciën van het OCH kan het leerlingstelsel Horeca Curaçao internationaal erkende diploma's afgeven die een garantie bieden voor vakbekwaamheid.

LEERMEESTER

Een belangrijke rol speelt de leermeester. Deze vakman, een ervaren gastheer of kok, is speciaal opgeleid om leerlingen in de praktijk te begeleiden. De Curaçaose horeca kent slechts een handje vol leermeesters, te weinig om met het leerlingstelsel van start te gaan, temeer omdat een leermeester slechts één leerling tegelijk onder zijn hoede neemt.

Om in dit tekort te voorzien is een unieke opleiding ontwikkeld, een zogenaamde crash course. Ervaren horecamensen doorlopen in een half jaar de primaire opleiding gastheer, gastvrouw of kok plus de opleiding tot leermeester. De examens worden binnenkort gehouden waarna de leermeesters per 1 november met hun eerste leerling aan de slag gaan. In de toekomst wordt ook een gewone opleiding leermeester aangeboden, die in combinatie met een primaire of voortgezette opleiding de bevoegdheid biedt om leerlingen op beide niveaus te begeleiden.

OTSU bundelt resultaat onderzoek

Welzijnswerkers eisen op Curacao hervormingen

WILLEMSTAD — Het werk van welzijnswerkers op Curaçao is nog onderbelicht. Werken aan welzijn is allang geen overbodige luxe meer, maar toch beschikt de burger over weinig informatie hierover. De voorzitter van de OTSU Arthur Nivillac had in zijn welkomstwoord op donderdag een kritische noot: "Ik heb de indruk dat niet alle maatschappelijke werkers even gemotiveerd zijn om te werken aan een betere uitoefening van dit vak."

De organisatie OTSU (Asosiashon di Trahadornan Sosial Uní) presenteerde in samenwerking met de faculteit der Sociale Wetenschappen van de UNA, de publicatie getiteld: 'Een eerste aanzet tot inventarisatie en structurering. Welzijnswerk en welzijnswerker op Curaçao'. Het boek is het resultaat van een project waarmee de organisatoren een eerste aanzet tot het inventariseren en structureren van het welzijnsveld willen geven.

Er werden tal van deelonderzoeksprojecten uitgevoerd om meer duidelijkheid in het welzijnsveld te brengen en om aanbevelingen voor verbetering daarin aan te dragen. In het boek is ook opgenomen een samenvatting van de studiebijeenkomst van welzijnswerkers op 1 december 1994 in het ITC.

Een belangrijke aanbeveling: het opstellen van een adviesnota die de wijze van hervorming en structurering van het welzijnswerk voorstelt. Deze opdracht kan door het BC gegeven worden aan de Advies Commissie Welzijn op eilandsniveau. En verder:" Door het creëren van nieuwe communicatievormen in de welzijnssector kunnen voorwaarden worden geschapen voor een bewuste en stapsgewijze invoering van een ethische code op Curaçao.

De onderwerpen die in het boek aan de orde komen zijn: de geschiedenis van het welzijnswerk door Junnes Sint Jago, de karakteristieken (Erwin Straker), de ethiek in het welzijnswerk door Lloyd Narain en het beroepsprofiel geschreven door Gilberto Adoptie.

Voorzitter Nivillac bracht in zijn welkomstwoord tevens naar voren dat het de bedoeling is de studies op de andere eilanden uit te voeren. De organisatie zal niettemin blijven werken aan een betere structuur. Volgens hem geeft de inhoud van het boek stof tot nadenken over enkele latente problemen. Dit geldt zowel voor de individuele (particuliere sector) instellingen als voor de overheid als speciale welzijnsinstelling. Gedeputeerde Mayra Coffie steldt zich bij de overhandiging de vraag hoe men omgaat met het welzijnswerk in deze moeilijke periode.

Het boek werd eveneens overhandigd aan de vertegenwoordigster van minister Strauss-Marsera Jacinta Snoeren, R. Bomberg van Sede Antia, R. Wijngaarde (KabNA) en Ivonne Giskus van de Dienst Sociale Zaken.

■*WILLEMSTAD — De publicatie over het werk van de welzijnswerker op Curaçao werd gisteren met groot enthousiasme ontvangen. Het boek werd aangeboden aan vertegenwoordigers van diverse instanties. Op de foto het moment waarop Ivonne Giskus van de Dienst Sociale Zaken een exemplaar uit handen van SEF-decaan Gilbert Cijntje in ontvangst neemt.*

OPINIE

Door Ronnie Rens sr

HET IS EEN SPONTANE en indrukwekkende broederhulp geweest, die de drie landen van het koninkrijk aan de Bovenwinden hebben verleend. Het begon allemaal zelfs voordat de ramp plaats vond. Vele dagen voordat Luis op 6 september toesloeg, overlegden op Curacao diverse landsen eilandsdiensten hoe de Bovenwinden moesten worden geholpen, indien Luis inderdaad zou toeslaan. Een plan werd opgesteld, de Koninklijke Marine ingeschakeld. Die leverde manschappen, die nog voor de orkaan langstrok, naar de drie noordelijk gelegen eilanden gingen.

Door deze voorbereidende acties kon St. Maarten tijdens en onmiddellijk na de ramp direct en vrij afdoende worden geholpen. Ook Aruba hielp en Nederland liet zich ook niet onbetuigd. Naar St. Maarten werd een miljoen kilogrammen aan hulpgoederen overgebracht, een enorme operatie. Een gewaagde operatie ook, gezien het feit dat de verkeerstoren niet functioneert. Er zijn nu dik over de 700 hulpverleners op St. Maarten. Met gevaar voor eigen leven, trotseren zij ook mogelijke besmettelijke ziekten, werken zonder op de uren te letten. Zij aan zij werken hulpverleners van de Antillen, Aruba en Nederland.

In alle drie landen van het koninkrijk startten acties, op Curacao heeft de teleton en de actie van KPMG al zo een 1,3 miljoen gulden binnengebracht. Dat komt neer op negen gulden per inwoner van Curacao. Geprojecteerd op Nederland, zou een actie van een dergelijke grootte daar ruim 125 miljoen hebben opgebracht, maar zover wij weten is het bedrag van 100 miljoen bij een hulpactie nooit overschreden in het in dit opzicht vrijgevige Nederland.

In haar goedbedoelde ijver om de Bovenwinden te helpen, zond de Antilliaanse regering ook enkele van haar beste medewerkers naar St. Maarten om de bestuurders daar bij te staan.

Het is daarom een klap in het gezicht van allen die zo onbaatzuchtig financieel hebben gesteund en op liefdevolle wijze hebben meegewerkt, de Sintmaartense politicus Julian Rollocks te horen verklaren dat 'de geweren' weg moeten uit St. Maarten. Daar bedoelt hij duidelijk de Nederlanders en Curacaoenaars mee. De leden van de Antilliaanse politie (de meesten zijn van Curacao) en het Vrijwilligers Korps Curacao dragen immers ook wapens. Rollocks deelde ook mee "zijn wens over het terugtrekken van de wapens" vandaag aan minister Voorhoeve te zullen overbrengen".

Al eerder waren er op St. Maarten problemen met 'die buitenlanders'. De door de Antilliaanse regering gezonden top-ambtenaren klaagden over het gebrek aan medewerking en zelfs tegenwerking, die werd ondervonden. "Het is duidelijk dat ze ons als pottekijkers beschouwen," klaagde een uitgezonden, hoge Curacaose ambtenaar in Philipsburg, eraan toevoegend niet in staat te zijn "iets goeds" te kunnen uitrichten.

Rollocks liet er geen twijfel over bestaan dat St. Maarten "alleen geld" wil hebben en de rest zelf denkt te kunnen klaren. Het zijn politici als Rollocks, die dit eiland zo slecht hebben bestuurd dat het onder curatele kwam te staan. St. Maartense politici met geld vertrouwen? Zijn niet de bekendste politicus van het eiland, een oud-gezaghebber, een oud-gedeputeerde, de luchthavenmeester, enz. veroordeeld wegens corruptieve handelingen, die het eiland miljoenen en miljoenen dollars hebben gekost?

Bovendien: Rollocks moet weten dat hulpverstrekking niet zo werkt als hij dat denkt en wil. Hoe klein die hulp ook is, de verlener ervan wil weten waar zijn geld naar toe gaat en hoe dat is besteed.

Gelukkig dat niet alle Sintmaartenaren denken zoals Rollocks. Maar in de toekomst moeten de Bovenwindse kiezers wel opletten welke figuren ze kiezen in de Eilandsraad. Een man als Rollocks neemt de elementaire normen van beschaving en dankbaarheid niet in acht. Het is daarom een slechte zaak geweest hem het Sintmaartense belang toe te vertrouwen.

Jehova's zetten in recordtijd vergaderzaal op

WILLEMSTAD —Drie van de 19 gemeenten van de Jehova's Getuigen hebben te Sun Valley een nieuwe vergaderzaal gebouwd.

Ongeveer 650 vrijwilligers stelden hiervoor hun tijd en energie ter beschiking en hebben deze vergaderzaal in elf dagen volledig opgezet. Reeds morgenmiddag zal de eerste vergadering in het nieuwe gebouw plaats vinden.

Het is de tweede keer dat de Jehova's Getuigen op Curacao een dergelijk snelbouwproject hebben opgezet. De Jehova's Getuigen staan wereldwijd bekend om deze gezamenlijke bouwprojecten, die in recordtijd worden gerealiseerd.

WILLEMSTAD m-> De projectontwikkelaars van de stichting 'un mihó kas', hebben hun projectplan voor de renovatie van dertig woningen in de wijken Bivak en Kanga aan gezaghebber Betrian aangeboden. Het project dat bekend is onder de naam Kòrsou yuda Kòrsou gaat binnenkort van start. Op de foto Jopie Cijntje, manager van de stichting en Ewald Ong-A-Kwie van de stichting Catapult Project Development tijdens de overhandiging.

Drugshandel in Nederland

Antillianen op vierde plaats

= van onze correspondente =

WILLEMSTAD — In de Antillen geboren staan in Nederland op de vierde plaats in de drugshandel. In 1994 waren 539 Antillianen betrokken bij een 'afgedane strafzaak Opiumwet'.

Dat meldt het Nederlandse dagblad *Trouw*. Sinds 1974 kijkt men in Nederland bij strafzaken niet meer naar etnische afkomst. Justitie registreert echter wel naar land van geboorte. Aangezien veel Turken, Marokkanen en Antillianen in Nederland zijn geboren (de zogenaamde tweede generatie), heeft de statistiek over strafzaken naar geboorteland wel haar beperkingen.

Op de eerste plaats staan strafzaken tegen in Nederland geborenen (4117), gevolgd door personen uit Suriname (1395), uit Marokko (1140) en de Antillen. In Nederland wonen ruim 80.000 Antillianen. Van hen waren er, in 1994, 64.669 op één van de Antilliaanse eilanden geboren.

Het Nederlandse kabinet heeft inmiddels besloten tot dwangopvang van verslaafden aan hard drugs, die veel overlast veroorzaken. In een gesloten inrichting zal op last van de rechter gewerkt worden aan de resocialisatie van een verslaafde. Daarvoor bestaat een termijn van minimaal drie maanden.

Nieuwe service ABN / AMRO

WILLEMSTAD —ABN/AMRO bank introduceert binnenkort de zogenoemde Maestro Masterkaart. Hiermee kan middels een eenvoudige handeling elke gewenste betaling worden verricht bij alle winkels en bedrijven, die het symbool van Maestro voeren. Het te betalen bedrag wordt dan automatisch van de bankrekening afgeschreven.

De meeste bedrijven en winkels die beschikken over credit card-machines zullen in principe op het Masetrosysteem worden aangesloten.

Het nieuwe Maestro-product dat door ABN/AMRO op de Antillen en Aruba wordt ingevoerd, is wereldwijd al een enorm succes. Dit berust op de eenvoud en het gemak van Maestro, wardoor al meer dan 700.000 ondernemingen over de hele wereld zijn aangesloten.

De ontwikkelaar van het programma, Mastercard, is 's werelds snelst groeiende organisatie op het stuk van het consumenten-betaalverkeer.

Het contract over de invoering van het Maestro-systeem op de Antillen en Aruba is donderdag ondertekend door ABN/AMRO regionaal directeur Robert Wessels en waarnemend algemeen directeur Rob Poel.

ABN/AMRO is de eerste bank op Curacao, die een ander wereldwijd bekend product van Mastercard, Cirrus, volledig heeft ingevoerd. Via Cirrus kan de client van ABN/AMRO al ruim twee jaar in 67 landen, waaronder de Antillen en Aruba, geld opnemen uit de automaten, die het Cirrus-symbool voeren. Op Curacao zijn er momenteel dertig geldautomaten, die het Cirrus-symbool voeren, op Aruba twaalf, op Bonaire twee, op de Bovenwindse eilanden drie en wereldwijd zijn het er meer dan 200.000

Vier verdachten in Parkerzaak

WILLEMSTAD — Er zijn officieel vier verdachten aangewezen in het Parkerproject. Op 14 juli heeft het gerecht in Eerste Aanleg de vordering van de officier van justitie, dat tegen een viertal verdachten rechtsingang wordt verleend, toegewezen.

Zo bleek gisteren tijdens de behandeling van het kort geding van het advocatenkantoor Winkel, Soliana & Grul, Wilco Derksen, Comanco nv, Comanco Aruba nv en Ultrafin AG tegen de Nederlandse Antillen. Een van de verdachten is mr. Soliana van bovengenoemd kantoor (terzake valsheid in geschrifte, oplichting en deelname in een criminele organisatie).

Dat ook de bij het kort geding aanwezige pers daardoor kennis kon nemen van dat feit, vonden de eisers niet leuk. Zij vroegen de rechter om een besloten zitting, omdat zij vreesden dat er nog meer 'gevoelig' materiaal te berde zou worden gebracht. Op voorstel van de rechter, die al aangaf dat voor een verzoek tot een besloten kort gedingzitting wel zeer bijzondere argumenten moeten worden aangevoerd, werd er enkele minuten geschorst. (Rechtspraak is in principe openbaar, met uitzondering van familiezaken, zaken betreffende minderjarigen, wanneer de openbare orde en veiligheid in het geding is en in situaties aan de rechter te beoordelen). Bij terugkeer zag advocaat Derksen toch van het verzoek af.

Het strafrechtelijk onderzoek naar malversaties bij de bouw en lening van het Parkerproject lijkt, ondanks het feit dat verschillende dossiers nog verzegeld zijn, al vergevorderd te zijn. Het Land stelt, "dat gebleken is, dat bij totstandkoming van de contracten, het verrichten van betalingen en het doen van de aanvrage van de Landsgarantie hoogstwaarschijnlijk strafbare handelingen zijn gepleegd, zoals valsheid in geschrifte en het gebruikmaken van valse geschriften".

"Deze strafbare feiten zijn gepleegd binnen een langdurig gestructureerd samenwerkingsverband tussen (projectontwikkelaar) R. Parker, (bemiddelaar) Bertucci, (aannemer) Destefano en (advocaat/directeur) E.L. Soliana. Verder is uit onderzoek gebleken dat Soliana voor 'beheershandelingen' en handelingen waarbij hij inhoudelijk directeur van Comanco in de rol van directeur van R. Parker optrad, gebruik maakte van briefpapier van zijn advocatenkantoor," aldus landsadvocaten De Vries en Navarro. "Mede daarom is op 11 september huiszoeking gedaan."

Hiermee neemt het strafrechtelijk onderzoek een andere wending dan indertijd de luchthavenzaak Sint Maarten. Op het moment dat die huiszoekingen werden gedaan, waren nog geen personen als verdachten aangewezen. Het openbaar ministerie liet eerder deze week weten zeker nog enige maanden met het onderzoek bezig te zullen zijn.

Schuld en schild in de winkel

WILLEMSTAD - Het schild op de foto werd door E. Piron aangetroffen in een lokale souvenirwinkel. De eigenaresse van de winkel blijkt niet achter het kopen of verkopen van beschermde diersoorten te staan, maar ze had het schild jaren geleden gekocht. Toen wist ze nog niet dat de schildpad met uitsterven werd bedreigd. De eigenaresse verklaarde aan Piron in de toekomst zich niet meer schuldig te zullen maken aan de verkoop van dit soort souvenirs.

VBC: Bedrijfsleven is betere belastingbetaler dan burger

WILLEMSTAD — De Vereniging Bedrijfsleven Curaçao is van oordeel, dat bedrijven c.q. ondernemers goede belastingbetalers zijn. Uit accountantsonderzoek is namelijk gebleken, dat van de winstbelasting gemiddeld 91 procent van de netto opgelegde bedragen worden geïnd bij een gemiddelde invorderingsduur van zes jaar. Bij de inkomstenbelasting wordt gemiddeld 55 procent geïncasseerd bij een gemiddelde invorderingsduur van 11 jaar. De indirecte beschuldiging van de vakbonden, dat het bedrijfsleven de schuldige is van de financiele crisis van de overheid, wordt door de VBC daarom met kracht van de hand gewezen.

De VBC is het ook niet eens met het feit dat de vakbonden de indruk wekken dat nog 887 miljoen gulden aan winstbelasting te innen valt. Ten eerste zijn bepaalde bedragen, die in de 887 miljoen zijn opgenomen, geen achterstallige maar nog te incasseren winstbelasting over komende jaren. Daar het om aanslagen gaat, is het niet juist het hele bedrag van 887 miljoen als invorderbaar te beschouwen. Diverse aanslagen worden namelijk weer gewijzigd (verlaagd), terwijl een deel inderdaad oninbaar zal blijken te zijn.

"Het was overigens te verwachten," schrijft de VBC in een uitgegeven persbericht, "dat de vakbonden zouden ageren tegen de door de overheid aangekondigde maatregelen. De VBC vindt de maatregelen (doorvoeren van bezuinigingen en privatiseringen, een versnelde inning van achterstallige belastingen en het nemen van actie om economische activiteiten te stimuleren) in principe juist en correct. "Het is niet meer dan "logisch en reeel" dat in de publieke sector gesaneerd wordt. Deze sector verkeert in problemen en het is - naar analogie in het bedrijfsleven - "volkomen correct" dat orde op zaken wordt gesteld in gebieden waarin zich problemen manifesteren.

ALM weer naar St. Maarten

WILLEMSTAD - De ALM hervat vandaag haar reguliere vluchten naar St. Maarten. Zowel voor passagiers als vracht zullen speciale tarieven worden geïntroduceerd. Op deze wijze wil de ALM hulp bieden aan de slachtoffers van de orkaan Luis. De speciale tarieven zullen één maand gelden.

De ALM geeft 50 procent korting op haar passagierstarieven. Een retourbiljet kost 270 gulden voor een volwasssene en 203 gulden per kind met een maximumverblijf van 14 dagen. Dit tijdelijke tarief geldt voor alle reizen tussen Aruba, Bonaire of Curaçao en St. Maarten. Het tarief geldt tot 15 oktober. In opdracht van gezaghebber Dennis Richardson is het verkeer naar St. Maarten aan enkele restricties verbonden. Ten eerste zullen alleen inwoners van het eiland worden toegelaten. Niet-ingezetenen, die een bedrijf of onroerende goederen op St. Maarten hebben, mogen eveneens naar het eiland reizen. Hierdoor zullen alle passagiers naar St. Maarten door de ALM verzocht worden een vrijwaringsformulier te ondertekenen. Ook voor paketten introduceert de ALM een speciaal tarief. De prijs is 60 gulden per pakket, welk maximaal 50 kilo mag wegen. Ieder persoon mag één pakket verzenden en men wordt verzocht gebruik te maken van stevige kartonnen dozen. De paketten dienen wel aan bepaalde eisen te voldoen. Zo moeten de paketten geopend naar de vervoerder gebracht worden zodat de inhoud gecontroleerd kan worden, naam, adres en telefoonnummer van degene voor wie het pakket bestemd is in St. Maarten moet duidelijk op het pakket worden aangegeven. Het pakket mag geen gevaarlijk of verboden artikel bevatten. Dit betekent dat lucifers, insecticides, desinfecterende middelen, ieder soort brandstof of chlorox uitgesloten zijn. Oude kleren mogen niet verzonden worden alsmede breekbare spullen zoals glazen en potten. Ook medicijnen zijn verboden. Het pakket mag bovendien niets bederfelijks inhouden, zoals brood, vlees, fruit of groente. De paketten moeten ingeleverd worden bij Aerocargo op de luchthaven Hato (tel. 682244) en bij Speedy Transport & Services (tel. 617770). De ALM zal de paketten elke dinsdag, vrijdag, zaterdag en zondag vervoeren. Op St. Maarten moeten de paketten afgehaald worden bij Inncargo op de Juliana Airport.

Over bezuinigingen '96

Overheid gaat met de sociale partners praten

WILLEMSTAD — Op uitnodiging van de eilandelijke overheid zullen komende maandag en dinsdag de sociale partners in de gelgenheid gesteld worden hun alternatieven voor te leggen voor het oplossen van het enorme begrotings- en financieringstekort.

Zoals bekend moet het eilandgebied 100 miljoen gulden op haar begroting van volgend jaar zien terug te dringen, omdat anders een Solidariteitsheffing bijna onvermijdelijk wordt. Bij ongewijzigd beleid zal het tekort op de gewone dienst in 1996 234 miljoen gulden bedragen, zo blijkt uit het accountantsonderzoek van KPMG.

Overigens zal, los van bezuinigingen voor 1996, voor dit jaar nog een behoefte aan cash geld voor Curaçao blijven bestaan van 86 miljoen gulden, zo heeft de overheid al berekend. Dit tekort zal alsnog moeten worden gefinancierd met goedkeuring van de eilandsraad en de Centrale Bank.

KPMG gaf aan, dat in 1993 en 1994 de uitgaven van het eilandgebied steeds veel lager werd geschat dan zij in realiteit waren. Begrotingen worden structureel te laag geraamd. Zo werden in 1993 de uitgaven geschat op 776,3 miljoen gulden, maar werden deze 884,2 miljoen gulden (bijna 108 miljoen meer). Oorzaken waren onder meer de indexering, de 'gelijktrekking' en afrekeningen aan het APNA (duurtetoeslagen en annuïteitentekort). In 1994 ging het om een begrote 821 miljoen, die boven de 1 miljard gulden steeg.

VS zegt mini fiscaal verdrag op

WILLEMSTAD - Het Amerikaanse ministerie van Financien heeft de Antilliaanse regering meegedeeld het mini-belastingverdrag van september 1987, dat tussen beide landen gesloten is, per 30 juni 1996 te zullen beeindigen. Artikel 8 van genoemd belastingverdrag sauveert en garandeert bescherming voor onbepaalde tijd van de zogenaamde pre 18 juli 1984 Eurobonds.

Voor de tijdsduur van de nog resterende looptijd zullen deze Eurobonds beschermd blijven. De leningen, die echter na 1984 zijn gestructureerd en nog lopende zijn, zullen deze bescherming niet genieten en per 30 juni 1996 door belanghebbenden geevalueerd dienen te worden.

Het Amerikaanse ministerie van Financien deelde mee positief te zullen reageren op een eventueel verzoek van de Nederlandse Antillen om de onderhandelingen te heropenen over het belastingverdrag van 1986.

Kort geding Parkerproject:

Soliana en Land treffen voorlopige schikking

WILLEMSTAD — Na ruim vijf uur over en weer delibereren waren partijen er uit: de op het advocatenkantoor van mr. Ernst Soliana in beslag genomen stukken (inzake het strafrechtelijk onderzoek Parkerproject) blijven onder de rechter. Maar samen met de Deken van de Orde van Advocaten zullen de stukken getoetst worden op het verschoningsrecht, waarna de rechter-commissaris gemotiveerd zal aangeven waarom volgens hem bepaalde stukken niét teruggegeven kunnen worden.

In het kader van een strafrechtelijk onderzoek mogen bij een huiszoeking niet zomaar alle aanwezige stukken worden meegenomen; de rechter-commissaris (RC) moet aangeven welk soort stukken hij in beslag wil nemen. Stukken die met het onderzoek niets te maken hebben, mogen niet in beslag worden genomen.

Maar ook bij de stukken die hij wel wil hebben, kunnen er een aantal zijn die onder de geheimhoudingsplicht van een advocaat vallen in het belang van zijn cliënt. Bijvoorbeeld correspondentie van de cliënt aan de advocaat over zakelijke aangelegenheden. In die gevallen kan de advocaat zich beroepen op zijn verschoningsrecht. Uiteraard tenzij die correspondentie nu net onderdeel uitmaakt van het strafrechtelijk ten laste gelegde; waarheidsvinding gaat boven het maatschappelijke belang dat een ieder zich zonder vrees voor openbaarmaking tot een advocaat kan wenden.

Bij de huiszoeking in het advocatenkantoor Winkel, Soliana & Grul, afgelopen maandag, had de RC daarom de Deken meegenomen. Die zou samen met de advocaten de schifting kunnen maken voordat de RC inzage in de stukken zou krijgen. Maar de aanwezige advocaten Grul en Derksen (Soliana was op dat moment niet aanwezig) beriepen zich voor alle stukken op hun geheimhoudingsplicht - volgens hen mocht er niet één stuk de deur uit omdat ze allemaal vertrouwelijk waren. Dat was een beetje te ruim, vond de RC, die vervolgens de stukken liet verzegelen en aanbood dat hij, samen met de Deken en met Soliana, op een later tijdstip de stukken zou bekijken of deze al dan niet voor het verschoningsrecht in aanmerking komen. Dat weigerden de advocaten; ze kondigden aan een kort geding te zullen starten. Dat diende gisteren.

Tijdens de huiszoeking werd beslag gelegd op bepaalde dossiers van het kantoor zelf, op alle dossiers van de aldaar gevestigde trust Comanco nv Curaçao en Comanco nv Aruba (oprichter en directievoerder van de Parker nv) alsmede van cliënt Ultrafinbank, financierder van de miljoenenlening. Het kantoor van Soliana treedt op voor Ultrafin inzake de civiele rechtszaak inzake de terugbetaling van de Parkerlening tegen het Land en idem tegen het Land Aruba inzake het Eagle Beachhotel, een van de andere mislukte 'Italiaanse' projecten.

Advocaat Derksen wil die stukken terughebben, want hij vreest 'kruisbestuiving'. Daarbij doelt Derksen op Landsadvocaat Wubs, die zowel in de civiele luchthavenzaak Sint Maarten, als het Parker en de Arubaanse hotels optreedt in de civiele zaken en de informatie doorgaf aan het openbaar ministerie. Derksen vreest nu de omgekeerde weg: dat het OM gegevens doorspeelt aan Wubs, die in de civiele zaak daarmee zijn voordeel kan doen. Bovendien is de Ultrafinbank helemaal geen verdachte in de strafzaak, betoogde Derksen, maar juist slachtoffer. En de stukken inzake Eagle Beach hoort het OM al helemaal niet in beslag te nemen, "want daarvoor werd niet door Bertucci van EXEN, maar door iemand anders een haalbaarheidsrapport gemaakt en ook de aannemer was een ander dan Parkeraannemer Destefano." (Overigens waren de aannemers bij het Eagle Beach en het Beta Hotel de heren Ghini en Bertucci, red.).

Voor de rechter was het gisteren niet erg duidelijk wat nu eigenlijk de eis van het advocatenkantoor was. Had de RC immers niet aangeboden samen met de Deken te bekijken welke stukken eventueel teruggegeven kunnen worden? Hoe kun je iets eisen wat je al is aangeboden? Hij liet al doorschemeren, dat als hem gevraagd zou worden inderdaad vonnis te wijzen, dat de eisers hun zaak dan zouden verliezen. Hij stelde voor de zaak te schikken, zodat in een later stadium (wanneer er problemen ontstaan over welke specifieke stukken nu wel of niet onder het verschoningsrecht vallen) het kort geding kan worden voortgezet. Daarmee gingen partijen akkoord.

De kans dát er nog heel wat gebekvecht ontstaat over bepaalde stukken lijkt overigens bijzonder groot, gezien de gespannen sfeer in de rechtszaal gistermiddag. De officier van justitie in het Parkerproject, Harderwijk, die bij de behandeling van het kort geding aanwezig was, gaf al aan dat alleen voor sommige stukken uti het Ultrafinarchief het verschoningsrecht van toepassing kon zijn. Maar het gehele Comanco-archief en een deel van het kantoorarchief dat het Parkerproject betrof valt volgens hem onder de strafrechtelijke onderzoeken stukken. Ze hebben namelijk betrekking op de directievoering in de Parker nv en staan los van een eventueel optreden als advocaat door Soliana in de Parker nv. "Dat zijn stukken die niet de Deken, maar de RC moet toetsen op artikel 100 van de Strafvordering."

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 18 oktober 1995 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van een van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 7 april 2025 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao, bekend als Blok C kavel nummer 48 van het verkavelingsplan "SEROE WARAWARA", ter grootte van 775 m², nader omschreven in meet nummer 309 van 24 juli 1964, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Garipitoweg 2.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen voor de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel: 613190 - 613655

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 18 oktober 1995 des voormiddags om 11 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van een van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao te "GROOT DAVELAAR", ter grootte van 7.718 m², kadastraal bekend als Afdeling 5 Sectie 5M nummer 117, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Centro Comercial Antilla aan de Rigelweg zonder nummer.

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen voor de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel: 613190 - 613655

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag 17 oktober 1995 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van een van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 18 april 2034 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao, bekend als Blok A kavel nummer 2 van het verkavelingsplan "BERZENBERG/STENEN KORAAL", ter grootte van 780 m², nader omschreven in meetbrief nummer 249 van 8 april 1971, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Kaya Georgeteweg ...

De veilingsvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen voor de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is terstond een bankgarantie of andere vorm van zekerheid te stellen tot nakoming van zijn bod en de bijkomende kosten.

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31 - 33
Tel: 613190 - 613655

Plastic Time: kleurrijke expositie Yubi Kirindongo

= door Nel Casimiri =

WILLEMSTAD - Aan de noordkant, bij pastic baai, ligt een enorme hoeveelheid rommel, waar niet alleen de milieudeskundigen mismoedig hun hoofd over schudden, maar waar elke burger met zijn neus op de afval-prblemen wordt gedrukt. Plastic is moeilijk afbreekbaar en licht van gewicht: het komt overal terecht. Wij weten er geen weg mee, maar de zee ook niet. De kunstenaar wel. Yubi Kirindongo heeft allerlei plastic afval verzameld, dat in kleine stukjes gebroken en met die plastic chips is hij aan het werk gegaan. Hij maakte er schilderijen van, versierde er stoelen, tafels, een kapstok, een koffer, een lamp, een kinderbedje mee. Zelfs twee jackets werden met plastic chips beplakt, daarna gevernist en groeiden uit tot kunstwerk. Zo krijgen 'kunstwerken' van kleermaker en meubelmaker een tweede leven. Ook een etalagepop, wier hoofd vervangen werd door een ezelskop, met op de punt van de neus een hoorn van een geit en wier armen in takkenvorm doorgroeiden, kreeg een plastic chipsversiering en een halsketting uit Zuid-Afrika.

Het is een heel kleurrijke tentoonstelling. Yubi zocht zijn plastic chips uit bij het kunstwerk. Zo zijn bij het kinderbed delen van plastic beestjes terug te vinden en gebruikte hij grotere stukken plastic voor bijvoorbeeld zijn 'Para Kolorida'. Op de expositielijst staan 13 'plastic' kunstwerken, maar de expositie bij Classic Interiors bevat veel meer kunstwerken van Yubi Kirindongo. Tussen het gekleurde plastic staan her en der beeldhouwwerken en aan de muren van de zijzaal hangt een hele serie schilderijen van takken die, soms met, soms zonder koraal, op een vlakke, beschilderde en gelakte ondergrond zijn bevestigd. De grillige vorm van de takken staat in schrille tegenstelling tot de felgekleurde plastic electriciteitsbuizen die als lijsten zijn gebruikt.

Deze nieuwe tentoonstelling van werk van Yubi Kirindongo werd geopend door de minister van Volksgezondheid en Milieu, S. Inderson. Minister Inderson is zelf kunstenaar, hoewel hij verklaarde: "In 1972 heb ik mij voor de laatste keer met kunst proberen bezig te houden". En hij vertelde over Andy Warhol en Marcel Duchamp: "Vanaf toen waren er nog slechts sociale en economische kriteria om kunst te maken en te kwalificeren. 'To buy or not to buy', dat was 'the question'. Daarbij was het in het geheel niet van belang of de toegeschreven artistieke waarde van een kunstwerk in overeenstemming was met financiële waarde van de verhandelde kunstobjecten. Wat slechts telde was de enkele pretentie kunstenaar te zijn en de gebondenheid aan de rituelen van het kunstwereldje". Na twintig jaar dus voor minister Inderson een hernieuwde kennismaking met de kunst, waar hij enthousiast over is, maar waar hij ook, door de enorme toename en pluriformiteit, de nodige scepsis tegenover stelt. Die scepsis, of zoals hij het verwoordde, verwondering, is nooit van toepassing geweest op het werk van

Yubi Kirindongo, waarbij, nog steeds volgens de minister, "de grootste charme ligt in de haast ongrijpbare, ongekamde, misschien zelfs anarchistische en recalcitrante verbeelding".

ERKENNING

Het werk van Yubi Kirindongo heeft de laatste jaren veel meer erkenning gekregen dan voorheen. Heeft hij in 1979 een keer meegedaan met de Biënnale in Sao Paulo, daarvoor en daarna beperkten de tentoonstellingen zich voornamelijk tot Curaçao met af en toe een groepstentoonstelling in Nederland. In 1993 echter exposeerde Yubi Kirindongo niet alleen in de grote Carib Art tentoonstelling op Curaçao, maar ook in het Unesco House in Parijs. Daarna volgden in 1994 Westkunst in Rotterdam, de Biënnale van Havana, Cuba, de Caribische Kunst tentoonstelling in Kassel, Duitsland, de Biënnale in Sao Paulo en de Biënnale van Santo Domingo. Dit jaar exposeerde Yubi o.a. op de Biënnale van Johannesburg, Zuid Afrika. Is hij voor veel bewonderaars nog steeds de 'man van de bumpers', zelf is hij daarvan al lang afgestapt. Ze hingen hem de keel uit ('Kansa mi'), zo vertelde hij gisteren. Een kunstenaar moet kunnen groeien in zijn werk, steeds op zoek zijn naar nieuwe wegen en voor Yubi betekent dat ook op zoek zijn naar nieuwe materialen. Hij heeft een paar jaar zeer veel gewerkt met ijzer in allerlei vormen, op deze nieuwe tentoonstelling is het hout, steen, en plastic.

Het hoogtepunt van deze tentoonstelling vormt voor mij toch, ondanks al het kleurige plastic, de beelden. Yubi combineerde Curaçaose steen met koraal en boetseerde daar met klei zijn eigen vormen in, meestal gezichten, maar soms ook dierkoppen. Bijvoorbeeld: Op een stuk afgebroken diabaas is een groot stuk koraal bevestigd. Om dat koraal slingert zich een slang, terwijl langs de andere kant een adelaar op de hoek komt kijken. Die slang en adelaar zijn met een bronspatina bewerkt. In het koraal verborgen schittert een klein kristal. Een ander voorbeeld is het mannenhoofd op een stuk gefosfatiseerde kalksteen met kwartskristallen (dank Charles do Rego). Kwarts (of calciet) kristallen vormen het haar van de man. Steeds heeft Yubi zijn eigen keramiekinbreng met brons bewerkt, waardoor de eenheid/tegenstelling mens-natuur versterkt wordt. Yubi Kirindongo gebruikt materiaal wat hij vindt voor zijn kunstwerken. Dat kunnen brokken steen van de Tafelberg zijn, maar ook plastic afval langs de kant van de weg. Wat opvallend was, was het aantal milieudeskundigen dat gisteravond belangstelling toonde voor de kunstexpositie van Yubi Kirindongo, die te bezichtigen is in 'Classic Interiors', een meubelzaak aan de Jan Noorduynweg. Classic Interiors heeft vaker exposities georganiseerd. Meestal waren dat schilderijen en beelden die dienden als illustraties, als extra's bij de meubelen. Deze keer lijkt het alsof de meubels neergezet zijn om Yubi's werk beter uit te laten komen.

Orkaan Luis in alle hevigheid

■ PHILIPSBURG - Deze foto werd door Frans Mulder gemaakt op de weg van Philipsburg naar Point Blanche op het moment dat de orkaan Luis in alle hevigheid over het eiland trok. Let op de huizenhoge golven die over de weg slaan en de donkere lucht.

Clean Up the World Day

Burgers zetten er hun schouder onder

WILLEMSTAD - Niet alleen scholen, padvinderijen en buurthuizen maar ook veel particulieren hebben zich aangemeld voor de 'Clean Up The World Day' van komend weekeinde.

Met name op zaterdag neemt de grootste groep deel aan de schoonmaakactie. Van de individuele initiatieven gaat bijvoorbeeld de familie Krijger de Kaya Broedernan di Brakkeput schoonmaken. Mevrouw Babs Hoetjes gaat met haar vierjarig dochtertje helpen de omgeving van Playa Canoa op te ruimen. De familie Prinsen gaat met 20 volwassenen de weg naar Willibrordus onder handen nemen en mevrouw Kops maakt het helemaal niet uit waar ze schoon gaat maken!

Ook op andere manieren is medewerking aangeboden. Mevrouw Riley heeft haar pick-up truck beschikbaar gesteld. Buurtcentrum Tera Cora plaatst zestig door stichting 'Uniek Curaçao' gedoneerde cactussen, nadat het terrein rond het gebouw is opgeruimd. Dit zijn enkele van de particuliere initiatieven. Reeds meer dan 2300 aanmeldingen zijn binnen gekomen bij stichting 'Uniek Curaçao', waar nog meer aanmeldingen meer dan welkom zijn.

Zo draagt de bevolking van Curaçao haar steentje bij aan deze internationale schoonmaakdag, waar miljoenen mensen verspreid over 95 landen aan mee gaan doen. Minister Stanley Inderson zal aan de Westwerf in Otrobanda om 8.00 uur het officiële startsein geven voor de dag op Curaçao. Premier Pourier vertoont zich later op de ochtend bij het strand van Marie Pampoen.

Scratch Lotto moet businessplan overleggen

WILLEMSTAD - De enige vergunning- en aandeelhouder van de Scratch Lotto NV, Oscar Lodriquez moet per 1 januari 1996 honderdduizend gulden van de opbrengst in een sociaal cultureel fonds storten. Ook dienen de organisatoren na twee maanden van operatie een businessplan ter evualuatie aan de overheid te overleggen.

Dit laatste is één van de voorwaarden die in de vergunning werd opgenomen, aldus een bekendmaking van gedeputeerde Etienne middels de 'unididat di komunikashon' van het eilandgebied Curaçao.

In dit businessplan moet helder komen vast te staan van hoeveel verkooppunten Scratch Lotto gebruik gaat maken. Het aantal is gebonden aan strikte regels. De overheid neemt bij de evaluatie ook het aantal lootjes dat in omloop mag zijn mee. Op grond hiervan kan het eilandgebied een contrôlesysteem op naleving van deze kansspelen ontwikkelen. Dit werd aan deze krant bevestigd door gedeputeerde Ys en door het hoofd van de afdeling Financiën Ivan Kuster.

De overheid spreekt van storting van een voorschotbedrag van 500 duizend gulden door de ondernemer voor het vergunningsrecht, én een bankgarantie voor verdere betalingen. Hierbij zij opgemerkt dat de directie van Scratch Lotto NV eerder deze week melding maakte van een *deposito* van 1.5 miljoen voor de vergunningsrechten van de lotto en de krasloterijen. Op de markt zijn momenteel de kaartjes van de raspaditos keno en mini-bingo. De lotto gaat dit jaar nog van start.

Bonaire Petroleum Corporation N.V.

Bonaire Netherlands Antilles

Congratulations on your 20 th anniversary!

To BOPEC.
A ship full of **Pablen, Succes** and **Good Business...**

you have made many contributions to the Bonaire economy and community. Your continuous upgrading of your facilities, challenges us all to pursue excellence.
We are proud of you!

We look forward to a continuing and prosperous relationship.

ROCARGO SERVICES N.V.

TE KOOP

WOONHUIS

"Hartje Saliña"

Indeling: entree, hal, keuken, eet-, woonkamer, 3 slaapkamers, 2 badkamers, carport, porch en patio. ca. 500 m² eigendomsgrond.

Vraagprijs: 220.750,-

Info: 658050 - 609448

Rescata REAL ESTATE NV

Wij zoeken huizen en bedrijven te koop in alle prijsklassen.
Tel. 693744 Fax. 689477

SAVE TIME... SAVE MONEY...

CONSTRUCTION MATERIALS
AUTO • TRUCK & BOAT PARTS
TOOLS AND MACHINERY
OFFICE SUPPLIES AND COMPUTERS
RESTAURANT AND HOTEL SUPPLIES

If it can be bought in the USA... ...we can get it for YOU!

When we purchase a product for you, not only will you be assured of the lowest possible price, you can depend on us to get it for you **fast** and **on time**.

CALL OR FAX TODAY FOR A

"Wij spreken Nederlands."
Jacques Worms
President

FREE PRICE QUOTE!

We will always give you a **FREE** price quote! Simply call or fax us your product request. Be sure to include as many details as possible (quantity, color, size, brand, part number, shipping instructions, etc....). We will confirm receipt of your fax within 24 hours and we will begin to work on your request immediately.

DUTCH PRODUCT BROKERS
1844 N. Nob Hill Road, Suite #287
Plantation, Fl 33322 USA
Phone: (305) 423-1166
FAX: (305) 474-7787

---

the Paintshop

VOOR-VER... EN ADVIES

DR. MAALWEG 3A
TEL/FAX 657633

Openingstijden
ma./vrij. 8.30-12
13.30-17
za. 8.30-12

camarol grond/afschilderverf
EURO - TEX Super latex; Exterior quality paint
EURO - KOTE Interior/exterior latex paint
BE... Hardwood...

HUISWERKINSTITUUT INZICHT

Huiswerkmaken onder begeleiding !
vakgerichte begeleiding !
huiswerkcontrole/overhoren !
bijwerken zwakkere vakken !
kleine groepsgrootte !
voor alle schooltypen !

Door verschillende ervaren vakleerkrachten.
Lagere schoolkinderen onder begeleiding van een onderwijzeres.

Waar : Peter Stuyvesant College
Wanneer : ma. t/m do van 14.15 -16.45 uur
Inlichtingen : Tel:. 625228 of tel/fax. 689786

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 18 oktober 1995 des voormiddags om 10.00 uur zal ten overstaan van notaris mr M. van der Plank of diens waarnemer, te zijnen kantore aan de Schottegatweg Oost 191, Curaçao, in het openbaar krachtens artikel 1203 2 van het Burgelijk Wetboek van de Nederlandse Antillen worden verkocht:

a. een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao op "Kolontjie", groot 2.070 m², nader omschreven in meetbrief nummer 206 van 17 mei 1990;

b. het tot 1 juli 2043 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao bekend als Blok Y kavel nummer 130 van het verkavelingsplan Santa Rosa Herziening & Uitbreiding, groot 630 m², nader omschreven in meetbrief nummer 22.. van 15 juni 1979, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Kaya Sentebibu 20;

c. een perceel grond, gelegen in het tweede district van Curaçao op Rooi Catootje, bekend als kavel 119 van het verkavelingsplan "Villapark Rooi Catootje", groot 1.080 m² kadastraal bekend als Tweede District Sectie A nummer 4092, met het daarop in aanbouw zijnde woonhuis aan de Kaya Urdal.

De veilingvoorwaarden liggen vanaf 8 dagen voor de veiling ter inzage ten kantore van bovengenoemde notaris. Deze voorwaarden houden ondermeer in dat van iedere bieder geëist kan worden een of andere vorm van zekerheid te stellen ten minste gelijk aan het bedrag van zijn bieding vermeerderd met de veilingkosten.

Notariskantoor Van der Plank & Ro...
Schottegatweg Oost 191
Tel. 616833

Long Live Portugal, Long Live Curaçao

Portuguese Cultural & Gastronomic Festival

...food and traditions.
Yes, come and celebrate with us the first cultural and gastronomical festival at the Princess Beach Resort & Casino in Restaurant L'Orangerie. We invite you to experience and admire the miracles and mercies of this land. From September 29th until October 15th you will be able to listen to the rhythm of the fado music and celebrate the art of dancing with a good portuguese wine to awaken the typical happiness of our people. You have to experience it! We will be waiting for you at the Princess Beach Resort & Casino, and remember we are still different!

Princess Beach RESORT & CASINO
CROWNE PLAZA® RESORT
Dr. Martin Luther King Blvd. 8. Curaçao, Dutch Caribbean. Tel. (5999) 367888 - Fax (5999) 614131

Diners Club International

VAKATURE

REISBUREAU HEEFT EEN VAKATURE VOOR DE FUNKTIE VAN:

REISAGENT(E)

FUNKTIE-EISEN:

- MINIMAAL HAVO-DIPLOMA OF GELIJKWAARDIG NIVEAU.
  BENODIGDE ERVARING IN PASSAGE-VERKOOP EN INFORMATIE
- GEKWALIFICEERD EN BEVOEGD OVEREENKOMSTIG "IATA" STANDAARDS, REGLEMENTEN EN PROCEDURES.
- IATA-UFTAA DIPLOMA STREKT TOT AANBEVELING.
- BEHEERSING VAN HET NEDERLANDS, ENGELS, SPAANS, EN PAPIAMENTS IN WOORD EN GESCHRIFT.
- GOEDE KOMMUNIKATIEVE VAARDIGHEDEN.
- GOEDE KONTAKTUELE KAPACITEITEN.
- GROTE MATE VAN AKKURATESSE, FLEXIBILITEIT EN INITIATIEF.
- STRESS BESTENDIG.
- AANGENAME PERSOONLIJKHEID.
- DIENSTVERLENEND GEZIND.
- KENNIS EN ERVARING MET GEAUTOMATISEERDE SYSTEMEN, P.C. "GETS" ETC.

Sollicitaties, voorzien van volledig curriculum vitae, kopieën diplomas, getuigschriften en referenties met recente pasfoto te richten aan: P.O.Box 4066

Van 5 tot 9 Een Leuke Job In DeToucan Shop

De Toucan Shop in het Plaza Hotel is iedere dag open van half negen 's ochtends tot negen uur 's avonds. U kunt hier terecht voor cadeautjes, speelgoed, snoep, frisdrank, tijdschriften, boeken, kranten en persoonlijke verzorgingsartikelen.*

Voor het weekend en twee doordeweekse dagen zoeken wij een zelfstandige verkoopster, die bereid is tussen vijf en negen uur 's avonds opgewekt en accuraat onze klanten van dienst te zijn. Gegadigden dienen minimaal een MAVO-opleiding te hebben afgerond. Sollicitaties kunt u richten aan de afdeling Personeelszaken van het Plaza Hotel Curaçao. *Gesloten van half twee tot twee u...

TE KOOP AANGEBODEN

RIANTE VERDIEPINGSWONING
te Semikok.

Indeling beneden: voorkamer, eetkamer, T.V. kamer 1 slaapkamer met bad en toilet, keuken, meidenkamer met bad en toilet.

Boven verdieping: 2 slaapkamers met bad en toilet, Gras tuin met automatische sproeiers,

Eigendomsgrond 860 m2
Vraagprijs: Fl. 575.000,00

Inlichtingen voor serieuze gegadigden fax. 672295

For one of our relations, an international retail company, we are looking for a:

Financial Controller

Job description:
In this challenging job, you will be responsible for the development and implementation of the management information system, internal organization of the administration department, cash management and preparation of the financial statements. You will work closely together with the manager of computer operations and a small office staff.

Profile:
Your aga is approximately 35 years and you should have at least five years of experience in the above mentioned fields or at an accounting office. You should be fluent in English, both in writing and verbal and possess basic knowledge and experience in automation. You must be prepared to do some limited traveling.

Offered is:
An attractive remuneration package in line with this dynamic function, which offers for the right candidate an interesting growth path for the future.

Your application in English, together with a curriculum vitae can be sent within fourteen days after the publication of this announcement to.

Coopers & Lybrand
Attn: Mr. K. ten Brink
P.O. Box 360
Curaçao

Coopers & Lybrand
Solutions for Business

Kamer-voorzitter Randy Croes:
'Groeivermogen vrije zone nog niet ten volle benut'

ORANJESTAD — De toerisme-industrie is welvarend, maar té groot aan het worden. Te veel bedrijven richten een te groot deel van hun commerciële activiteiten op deze economische pijler. Niet vergeten moet worden dat de toerisme-industrie een kwetsbare zaak is. Zo merkt de voorzitter van de Kamer van Koophandel (KvK), Randy Croes, op in het eerste nummer van Aruba Inc, het *Business Journal* dat uitgegeven wordt door Directie Economische Zaken, Handel en Industrie.

Er moet volgens Croes verandering komen in de huidige infrastructuur. Het streven moet gericht worden op de ontwikkeling van andere sectoren. Als voorbeeld noemde hij de vrije zone die -door vakkundige toepassing van arbeid en automatisering - een hoog ontwikkelingspeil kan bereiken. Croes gelooft, dat Aruba een belangrijke rol kan spelen in het afzetten van produkten uit Zuidamerikaanse landen op de Europese markt. Voor die landen zelf is het moeilijk hun produkten op de Europese markt af te zetten vanwege de geldende quota.

De KvK steunt ook het World Trade Center-project om Aruba de *gateway* te maken tussen Noord- en Zuid-Amerika en Europa. De offshore en vrije zone kunnen munt slaan uit een dergelijk project. In haar enthousiasme om op Aruba een World Trade Center te zien, heeft de KvK een stichting in het leven geroepen om die dit idee moet promoten. In dit verband heeft de KvK zich aangesloten bij de WTC Association, een organisatie met 250 leden in 100 landen. Door deze connectie wil de KvK-Aruba in het internationale netwerk integreren. De KvK wil de vestiging zien van een geïntegreerd financieel- en toerismecentrum, waar grote vergaderingen kunnen plaatsvinden.

De vrije zone heeft volgens Randy Croes een aanzienlijk groeivermogen, maar dit wordt nog niet ten volle benut. De vorige regeringen hebben zich niet op deze economische sector geconcentreerd en Croes is dan ook van mening dat hieraan meer aandacht moet worden besteed. Hij is ook van mening dat de handelsmarkt op Aruba verzadigd is, in verband met het openen en na korte tijd weer sluiten van bedrijven. De proef zal gedurende het huidige laagseizoen worden uitgevoerd: indien de bezettingsgraad van de hotels niet gehandhaafd wordt, zullen de kleine bedrijven niet overleven.

Croes gelooft dat stabilisatie bereikt kan worden door de oprichting van een Raad van Bestuur voor het toerisme. Alle sectoren van deze industrie moeten erbij worden betrokken om te streven de problemen naar ieders tevredenheid op te lossen.

De KvK-voorzitter wijst ook op het feit dat de huidige regering erkenning geeft aan de particuliere sector door hem te betrekken bij discussies over de economie voordat deze een dalende peil gaat tonen. "Niet dat de economie achteruit gaat, maar stappen moeten genomen worden opdat dit niet zal gebeuren", zegt Croes.

Hij zei dat de bouw van een nieuw KvK-gebouw van start zal gaan om niet alleen de huidige service te blijven geven maar ook om nieuwe services te gaan geven. Croes merkt wel op, dat de KvK niet de enige betrokkene is. Alle overheidsdiensten en de rest van de particuliere sector moeten zich aansluiten in dit streven. De benoeming door de regering van een high-commissioner zal dit streven zeker vergemakkelijken. Volgens Randy Croes lijkt Aruba in de goede richting te bewegen. Als alles te juister tijd geschiedt, zullen 'we in staat zijn om ons concurrentie-niveau in de wereld te verhogen'. Aldus de KvK-voorzitter.

Jaarverslag Rekenkamer

■ *ORANJESTAD — Voorzitter Hubert Toppenberg en secretaris Emilia de Cuba van de Algemene Rekenkamer hebben deze week exemplaren van het jaarverslag 1994 overhandigd aan gouverneur Olindo Koolman, premier Henny Eman en Statenvoorzitter Marco Christiaans. Op deze foto, vanaf links, premier Eman, voorzitter Toppenberg en secretaris De Cuba tijdens de aanbieding.*

Zwemmer (29) verdronken

ORANJESTAD — Omstreeks drie uur werd vrijdagmiddag politieassistentie gevraagd voor een persoon die ongeveer vijftig meter uit de kust, nabij het Wyndham Hotel, in zee dreef. Het bleek Edward Werleman (29) die vermoedelijk een hartaanval heeft gehad en is verdronken.

Met de ambulamce werd het slachtoffer naar het hospitaal gebracht waar een dokter zijn dood constateerde. Officier van Justitie Angela gaf het stoffelijk overschot vrij, waarna het door Zepp Wever naar het mortuarium werd vervoerd.

Minister Beke naar Nederland

ORANJESTAD — Minister Beke is afgelopen vrijdag naar Nederland vertrokken voor een werkbezoek. Zij zal daar besprekingen voeren op het terrein van de gezondheidszorg, sport en cultuur. Ook zal zij financiële steun proberen te krijgen van diverse instanties voor het zwaar getroffen Sint Maarten.

Gedurende haar verblijf zal de minister ook een gesprek hebben met Kroonprins Willem-Alexander. In de loop van volgende week vertrekt minister Beke naar Washington, waar zij als vertegenwoordigster van het Koninkrijk der Nederlanden een verdrag zal tekenen met het Caribbean Epidemiology Center (CAREC). Aruba zal als onafhankelijk land in het Koninkrijk lid hiervan worden.

Twee keer alarm op luchthaven

ORANJESTAD — In een uur tijd werd tweemaal alarm geslagen op Reina Beatrix Luchthaven. Het eerste alarm was voor een American Eagle uit Puerto Rico, die problemen had met het landingsgestel. Het tweede alarm was voor een Venezolaanse Piper-cup, waarvan bij vertrek een van de wielen problemen gaf.

In eerste instantie werd om 11.30 uur klein alarm gegeven toen de piloot van de American Eagle de verkeerstoren meldde dat het toestel problemen had met het landingsgestel. Het toestel kwam evenals een groot aantal toestellen naar Aruba als uitwijkhaven voor de orkaan Marilyn. Een kwartier later werd echter groot alarm gegeven, omdat de piloot de toestand ernstiger vond. Maar korte tijd later meldde hij de situatie onder controle te hebben en maakte alsnog een veilige landing. Aan boord bevonden zich vijf passagiers, twee bemanningsleden en brandstof voor een uur.

Enige minuten later werd klein alarm gegeven voor een Venezolaanse Piper-cup, welke naar Venezuela wilde vertrekken maar door een van zijn wielen zakte en zijn propeller verloor. Aan boord bevonden zich de piloot en een co-piloot. De luchthaven werd korte tijd gesloten zodat de brandweer de olie, die uit het toestel gelekt was, van de baan kon halen. Het luchtverkeer ondervond weinig last van de tijdelijke sluiting.

Geheel Aruba zonder stroom

ORANJESTAD — Om kwart voor twee gistermiddag ontstond een storing in turbine generator nr. 4 van de WEB-centrale, waardoor ELMAR er minder stroom beschikbaar kwam en vielen ook nog twee andere turbines uit. ELMAR kon hierdoor over onvoldoende stroom beschikken, waardoor geheel Aruba zonder stroom kwam te zitten. De stroomuitval duurde tot 's avonds negen uur.

Dank zij interventie van het WEB personeel kon één turbine generator in bedrijf blijven, waardoor begonnen kon worden om de capaciteit van de centrale weer op te voeren. De oorzaak van het uitvallen van turbine 4 wordt onderzocht. Deze was immers pas weer een week in dienst na gereviseerd te zijn. Tot overmaat van ramp was ook de gasturbine wegens onderhoudswerkzaamheden buiten bedrijf.

Uit de verklaring van Kelvin Augustin, PR-manager van WEB, blijkt dat door deze situatie het WEB geen stroom kon leveren aan ELMAR en het gehele eiland zonder stroom kwam te zitten. Pas om vrijdagavond negen uur kon WEB weer voldoende stroom leveren, zodat uiteindelijk de districten weer van stroom konden worden voorzien.

Het uitvallen van de stroom was voor enige zaken en bedrijven, die geheel op airconditioning zijn aangewezen, reden hun deuren te sluiten. Ook vielen alle verkeerslichten op het eiland uit.

Door het uitvallen van de electrische pompen werd ook op enige plaatsen de druk op het waterdistributienet verstoord. De WEB-directie biedt haar verontschuldigingen aan en wijst erop dat men zal blijven werken aan het project, waardoor het geheel langzaam maar zeker in een stabiele positie komt.

Al ruim honderd kinderen geplaatst op scholen Aruba

ORANJESTAD — Op de Arubaanse scholen hebben reeds honderd kinderen uit St Maarten een plaats gekregen. Volwassenen die willen werken kunnen zich laten registreren bij het Jobcenter. Op Aruba zijn momenteel tussen de 400 en 500 vacatures beschikbaar. Directie Sociale Zaken is bezig kaarten te maken voor bijstand (onderstand) en vrijegeneeskundigebehandeling voor 450 personen uit het Bovendwindse eiland.

Tot en met donderdag hebben al ruim honderd kinderen een plaats gekregen. Bij de scholen van de Stichting Katholiek Onderwijs Aruba (SKOA) werden 72 kinderen geplaatst op de basisscholen en 8 bij de MAVO-scholen. Bij de Graf von Zinzendorfschool, van de Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Aruba (SPCOA), werden 12 kinderen voor het basisonderwijs aangenomen. Het aantal bij de andere protestantse scholen is niet bekend.

Bij het Colegio Arubano hebben 8 leerlingen plaats gekregen. Bij de openbare scholen werden 12 leerlingen geplaatst bij het voortgezet onderwijs. Plaatsing van kinderen bij het basisonderwijs op de openbare scholen gaat pas volgende week van start. Het is deze krant niet gelukt te weten te komen met hoeveel leerlingen het aantal op vrijdag opgelopen is.

Op donderdag landde weer een vliegtuig met orkaanslachtoffers uit St Maarten. Verwacht wordt dat er extra klassen in de middaguren moeten komen. Leerlingen worden geplaatst op scholen in het district waar hun ouders zitten. Pas wanneer er geen plaats meer is, zullen de leerlingen op scholen in andere districten worden ingeschreven. In San Nicolas komen de katholieke scholen al in het nauw met de bezetting, omdat tot nu toe de meerderheid van de orkaanslachtoffers te San Nicolas is gehuisvest.

Volwassen slachtoffers mogen ook deel gaan uitmaken van de arbeidsmarkt op Aruba. "Iedereen die op Aruba is een verblijfvergunning heeft, heeft het recht om naar een baan te solliciteren", verklaarde minister Eddy Croes van Arbeid eerder deze week. Wel moet men zich bij het *Jobcenter* laten inschrijven, dat momenteel de beschikking heeft over 400 tot 500 vacatures.

De minister verklaarde dat het hier niet gaat om een campagne voor het aantrekken van arbeiders, het gaat om mensen die als gevolg van een natuurramp naar Aruba zijn gekomen. Indien zij geschikt zijn voor de banen waarvoor vacatures bestaan, dan moeten zij die banen kunnen krijgen. De minister wees er op dat de meerderheid van de op Aruba aangekomen slachtoffers, kinderen en moeders betreffen. De vaders zijn in het algemeen op St Maarten gebleven om aan de wederopbouw te helpen.

Bij Directie Sociale Zaken is de drukte anders dan normaal. Er wordt gewerkt aan 450 kaarten voor het verkrijgen van bijstand (onderstand) en voor vrije geneeskundige behandeling. Zodra het departement klaar is met alle 450 kaarten, zal bekend worden gemaakt wanneer en waar de kaarten opgehaald kunnen worden. Slechts in urgente gevallen kan men zich bij Directie Sociale Zaken melden om direct een kaart te kunnen krijgen. Het departement is telefonisch bereikbaar op nummer 23145.

Uitslagen bridgeclub

ORANJESTAD — Bridgeclub Aruba Ariba speelde afgelopen dinsdag de vijfde competitie-avond voor paren. Zestien paren namen hieraan deel.

Boven de 50 procent eindigden de paren De Vries/Potjes (63.01%), Rudy/Tjin Tham Sin (61.99%), Somers/Van Opstal (60.20%), Penning/Vos (56.63%), Dekker/Marapin (53.31%), echtpaar Mathijsen en Verbunt/Eilers (52.30%, Kingman/Van de Berg (51.02%) en Somers/Leerdam (50.25%). De overige paren scoorden onder de 50 procent.

Basketball toernooi

ORANJESTAD — Het YMCA-basketballteam organiseert op zaterdag 30 september en zondag 1 oktober een '3 on 3' basketballtoernooi. Teams uit Aruba, Bonaire, Curaçao en Puerto Rico zijn uitgenodigd aan het toernooi deel te nemen.

Bij '3 on 3' basketball wordt gebruik gemaakt van de helft van een normale basketballbaan. Er zijn per team slechts 3 spelers in plaats van 5. Het toernooi wordt gespeeld op de baan achter de John F. Kennedyschool ten westen van de Caribe Club.

Aan het toernooi mogen maximaal 60 teams deelnemen.

'Tussenpersonen' horen straf voor coke-verkoop

ORANJESTAD — Rechter Hein Behrens gaf verdachte M.C. (45) gistermorgen een gevangenisstraf conform de eis van officier van justitie, vanwege het vervoeren, afleveren en verkopen van cocaïne. C. kreeg 210 dagen gevangenisstraf opgelegd waarvan 94 voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar. Doordat de 116dagen die C. in voorarrest heeft doorgebracht in mindering worden gebracht, kan hij de gevangenis verlaten.

Rechter Behrens benadrukte tijdens behandeling van de zaak dat het door mannen als C. komt, dat jongeren drugs gaan gebruiken en blijven gebruiken. "U bent degene die het verkoopt. Door u komen jongeren op het verkeerde pad terecht en gaan stelen en jatten om aan het geld voor verdovende middelen te komen."

Officier van justitie, Elivia Lugo, zei dat C. door de verkoop van cocaïne bijdraagt aan de verslavingsproblematiek op Aruba. Dit heeft tot gevolg vermoedens criminaliteit door de verslaafden die in geldnood keren. "Drugsdealers moeten zodanig gestraft worden zodat ze niet meer in de verleiding komen om verdovende middelen te verkopen."

De 25-jarige E.C. stond even later voor hetzelfde terecht: op 2 juli van dit jaar werd hij betrapt met 73,5 gram cocaïne. Hij zou 5 florin ontvangen per verkochte portie cocaine à 25 florin. Tijdens behandeling van de zaak werd duidelijk dat ook C. een 'tussenverkoper' is.

Tevergeefs werd moeite gedaan om de leverancier van C. te achterhalen - dit zou ene T. zijn - maar die werd tijdens huiszoekingen niet aangetroffen. "Hoogstwaarschijnlijk was hij op de hoogte van C.'s arrestatie en wist op tijd zijn hielen te lichten", zei rechter Behrens.

Conform de eis van de officier van justitie kreeg C. 6 maanden gevangenisstraf, waarvan 2 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar. Gezien de 74 dagen die C. inmiddels in voorarrest heeft doorgebracht, heeft hij nog anderhalve maand in het Korrektie Instituut Aruba (KIA) 'te gaan'.

Aruba Quality Award
Buitenlandse experts kiezen winnaars uit

ORANJESTAD — De afgelopen twee dagen hebben juryleden Mark Blazey, Nancy Dalton en Richard Thier zich beziggehouden met de persoonlijke kennismaking met alle kandidaten die voorgedragen zijn voor de Aruba Quality Award. De twintig kandidaten werden bezocht op hun werk. De juryleden beoordelen niet alleen de werkprestaties, die de bedrijven, hotels en firma's hebben beschreven bij hun voordracht, maar ook de instelling van de kandidaten, hun prestaties op sociaal gebied en hun teamgeest.

"Wat ons vooral opviel was, hoe zenuwachtig de kandidaten waren", zei Dalton, die eraan toevoegde dat het ook wel intimiderend was door drie juryleden tegelijkertijd bezocht te worden. "De kandidaten zijn uit allerlei lagen: van managersniveau tot schoonmaker, bij wijze van spreken."

De Aruba Quality Awards-winnaars worden op 27 september tijdens een speciale feestavond in het Marriott Hotel bekendgemaakt. De winnaar krijgt 50.000 florin, nummer 2 en 3 ieder 25.000 florin. De juryleden hebben vandaag hun keuze gemaakt en een verzegelde envelop bij de notaris gedeponeerd. De Awards gaan naar personen die uitblinken in de hoge mate van toewijding en dienstverlening in de privé- en publieke sector, in de medische zorg en onderwijs.

Tijdens de persconferentie gisteren in het Marriott Hotel werd door de aanwezigen vragen gesteld, onder andere over het teleurstellende aantal inschrijvingen voor de Awards. "Misschien komt dat omdat bedrijven eerst een bedrag van 500 dollar moesten neertellen voordat zij een employé konden voordragen; dat vormt een barrière", was een van de opmerkingen van de genodigden.

Het antwoord van zowel Joyce Bartels-Daal, een van de bestuursleden van de Aruba Quality Foundation, als de juryleden was eensluidend: "Dit is nog maar het begin. Wij willen ernaar toe dat juist niet een persoon, maar een afdeling, een team of zelfs een heel bedrijf deze prijs gaat winnen. Het gaat ons om de verbetering van serviceverlening. Wij beginnen hiermee op bescheiden voet."

De buitenlandse juryleden zijn allen experts op het gebied van *quality*: zij wonnen in de Verenigde Staten de prestigieuze Baldrige Award. Bartels-Daal verklaarde tot slot dat Aruba bij lange na niet het eerste eiland is dat met een dergelijke stimulans tot serviceverbetering begonnen is. De Bahamas, Jamaica en Bermuda, om maar enkele eilanden te noemen, gingen Aruba al voor. "De Foundation heeft contact opgenomen met de andere foundations. Wij hebben al enkele vruchtbare uitwisselingen van ideeën en ervaringen gehad.

Telethon Sint Maarten levert 129.000 florin

SAN NICOLAS — Het Sanifête van San Nicolas stond gisteravond geheel in het teken van 'Aruba helpt Sint Maarten'. Ondanks dat door de stroomuitval vele televisiekijkers niets te zien kregen, was er in San Nicolas toch veel volk op de been. Toen TeleAruba om 01.00 uur afsloot was reeds 129.000 florin aan giften ontvangen.

Om zes uur begon TeleAruba met rechtstreekse uitzendingen vanuit San Nicolas waaraan vele bands en organisaties belangeloos deelnamen. Het programma werd onderbroken voor het dagelijks nieuws en sport, waarna de uitzending om negen uur werd voortgezet. Het was jammer dat een groot deel van Aruba door de stroomuitval gedeeltelijk verstoken bleef van de rechtstreekse uitzending. Er kwamen grote en kleine giften binnen uit alle lagen van de bevolking, waarmee weer eens benadrukt werd dat Aruba meeleeft met de Bovenwinden.

De van Sint Maarten afkomstige Robert Tackling vertelde over het gebeuren op het eiland. Hij merkte op dat veel mensen op Aruba klagen dat zij een paar uur zonder stroom of water zaten, maar dat veel mensen in Sint Maarten deze situatie al vele dagen meemaken.

Het programma dat de televisiekijkers te zien kregen, had een enigszins rommelig verloop. Maar het was goed te zien dat met muziek, zang en donaties Aruba de helpende hand bood.

Vanmorgen werd een hulpactie gehouden op het terrein van Colegio Arubano waar een *carwash* met BBQ en gebakverkoop plaatsvonden. De Indiase gemeenschap op Aruba is morgen de gehele dag op de parkeerplaats van Supermarkt Pueblo om voedsel en artikelen uit India te verkopen om daarmee eveneens Sint Maarten te helpen.

De aangekondigde Gatorade biatlon welke zondagmiddag van start zou gaan, is uitgesteld. IDEFRE zal spoedig een nieuwe datum bekend maken.

AGENDA

[illegible]:	110
[illegible]eer:	110
[illegible]centrale:	8845
[illegible]pitaal:	114
[illegible]erdentehuis:	8350
[illegible]EB nv:	115
[illegible]bo/Landsradio:	7000
[illegible]ormatie:	119
[illegible]ring:	120
[illegible]name telegram:	121
[illegible]lijn [illegible]-di. 19.00-20.00 uur):	7055

OPENBARE BIBLIOTHEEK
[illegible]ingstijden voor het publiek:
[illegible]dijk: [illegible] van 14.00-18.00 uur; di. t/m do. van [illegible]-12.00/14.00-18.00 uur; vri. van 08.00-[illegible]/14.00-17.30 uur.
[illegible]ncon: [illegible] van 14.00-18.00 uur en vri. van 14.00-[illegible] uur.

POSTKANTOOR
(Openingstijden)
[illegible]verkoop:
[illegible]dijk (tel.: 8508): ma. t/m do. van [illegible]/12.00.13.30-17.00 uur; vri. van 07.30-[illegible]/13.30-16.00.
[illegible] (tel.: 8214): ma. t/m vri. van [illegible]-12.00/13.00-16.00 uur.
[illegible]: [illegible], Postspaarbank, Sigu-cheque [illegible] Betaalkaart).
[illegible]dijk en Rincon: ma. t/m vri. van [illegible]-12.00/13.00-16.00 uur.

SERVICE CLUBS
[illegible]: Informatie H. van Bommel (tel. [illegible]).
[illegible]: wo. 12.30 uur - Restaurant Jardin Tropical (Shopping Center La Terraza).

BRIDGECLUB UPS & DOWNS
[illegible] [illegible]ingen kan men terecht bij wedstrijdleider F. de Wit (tel. 5398).

SLACHTHUIS LVV
[illegible] ma. t/m vri. van 06.00-14.30 uur. [illegible] met planning van te voren [illegible] slachtdieren bij keurmeester [illegible].

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol, naast Dierenasiel)
Spreekuren ma., wo. en vri. van 13.30-14.30 uur en volgens afspraak.
Voor spoedgevallen gelieve tel. 4255 te bellen (J. Binksma, J.R. Jansen, R.J.M. van Gent en A.W. Joma).

STICHTING DIERENASIEL
[illegible] van 08.00-12.00 [illegible]

[illegible]

TV-11
(kanaal 11)

[illegible] 20.00 Griti[illegible]; 22.00 Sine [illegible]; 23.30 Journal.

ZONDAG: 16.00 [illegible]; 18.00 WCW Pro Wrestling; 19.30 Revista di Djadumingu; 21.30 Ku [illegible] Riba (presentator Reynir Jos); [illegible] Cachi[illegible] (presentator Minerva [illegible]); 22.30 [illegible]; [illegible].00 Sine den bo Kas; 23.30 [illegible]nal.

Eerste groep Rode Kruis weer thuis

Johnnie Wever: "doel bij hulpverlening orkaan bereikt"

KRALENDIJK — Afgelopen woensdag kwam de eerste groep van vrijwilligers van het Nederlandse Rode Kruis, afdeling Bonaire terug van Sint Maarten. De vijftien vrijwilligers die als eersten assistentie verleenden onmiddellijk na dat de orkaan Luis over Sint Maarten was gegaan, is opgevolgd door een tweede groep die donderdagmiddag is vertrokken.

De eerste groep die woensdag op de Flamingoluchthaven arriveerde stond onder leiding van het hoofd van de dienst Gezondheidszorg en Hygiëne (DGH), dokter Selly Pourier. Samen met drs Emmy Schermer keek de groep terug op de opgedane ervaring in een ook voor hen onbekende situatie.

De samenkomst kende enkele emotionele momenten; zeker wanneer de leden over hun eigen ervaringen spraken. Het Rode Kruis Bonaire werkte op Sint Maarten juist in die wijken, waar de orkaan Luis de meeste schade had veroorzaakt.

"Wie zijn gegaan om hulp te bieden en dat hebben we gedaan", zegt Rode Kruis commandant Johnny Wever. "De bevolking van Sint Maarten heeft het werk van het Rode Kruis enorm gewaardeerd. Zij zeiden dat wij een grote steun voor ze waren", zegt Mariola Marchena. Archibald Dammers bevestigt haar woorden. "Soms stopten auto's om ijs te geven of een bidprentje. Of zo maar een woord als steuntje in de rug", zegt hij.

En dat was ook wat de mensen van het Rode Kruis nodig hadden. Om hen moed, kracht en het nodige enthousiasme te geven om onvermoeibaar door te blijven gaan. Dag en nacht hebben de leden van het Bonaireaanse Rode Kruis klaar gestaan voor de bevolking van Sint Maarten.

GOEDE SAMENWERKING

De afdeling Curaçao, Aruba en Bonaire van het Rode Kruis werkten op Sint Maarten uitstekend samen. Speciaal die van Aruba en Bonaire was magnifiek, vindt het korps van Bonaire. Door die geweldige samenwerking hebben de leden van het Rode Kruis het doel bereikt waarvoor zij naar Sint Maarten waren gegaan.

Maar hoe goed de leden van het Rode Kruis ook voorbereid waren, toch bleek de eerste confrontatie met de situatie op de Bovenwinden een schrikreactie te weeg te brengen. Eddy Frans vertelt hoe wonderbaarlijk het was, dat zij het gebouw van het Rode Kruis op Sint Maarten intact aantroffen. Hij beseft nu pas, dat zonder het Rode Kruisgebouw nooit die hulp gegeven had kunnen worden, die nu wel gegeven werd.

Nu de tweede groep naar Sint Maarten is vertrokken wordt er alweer gewerkt aan de samenstelling van een derde groep. Er is nog zoveel werk te doen daar, zegt een Rode Kruis-lid. Het tentenkamp is nu haast klaar. Nu moeten de gedupeerden zo snel mogelijk uit de benarde huisvesting gehaald worden. Het Rode Kruis zorgt er mede voor, dat dakloze mensen in tentenkampen ondergebracht worden.

Aldus het verhaal van de eerste helpers van het Rode Kruis die de dag na de ramp al op weg waren naar Sint Maarten. Woensdag kwamen zij weer wat op verhaal, maar de reacties zijn nog niet allemaal los gekomen.

■ *KRALENDIJK — Het voltallig Bestuurscollege stelde zich op de Landfill van Lagoen op de hoogte van de situatie. Links Farid Ayubi, woordvoerder van de actiegroep, midden Selibon-directeur en rechts de leden van het Bestuurscollege.*

Geen werkvergunningen bouw

KRALENDIJK — Buitenlandse werknemers die van plan zijn om een werkvergunning aan te vragen [illegible], kunnen [illegible] antwoord [illegible]. Gezaghebber mr Frits Goedgedrag heeft met onmiddellijke ingang de beslissing genomen, dat er voor [illegible]

Werkvergunningen die al eerder werden aangevraagd voor constructiebedrijven zullen door de dienst DEZA aan een nauwkeurige analyse worden onderworpen. Voor verlenging van de eerder verleende vergunning zal de werkgever de noodzaak moeten bewijzen.

De veranderde opstelling van het Bestuurscollege werd vrijdag al duidelijk, toen in de media een viertalige mededeling verscheen, waar een veel stringentere aanpak van de aanvragen van werkvergunningen werd aangekondigd. Al eerder had gedeputeerde Jopi Abraham gewezen om de enorme toename van buitenlandse werknemers op Bonaire en met name in de bouwwereld.

Die toename was [illegible] met de steeds afnemende activiteiten in de bouwwereld. Dat is dan ook de reden, dat gezaghebber Goedgedrag niet meer wil wachten en zijn beslissing dat geen werkvergunningen meer verleend worden, onmiddellijk heeft genomen.

De beslissing van gezaghebber Goedgedrag (toelatingen uitzetting is het prerogatief van een gezaghebber en niet van een Bestuurscollege) is overigens niet voor eeuwig. De Dienst Economische Aangelegenheden (DEZ) zal de werkzaamheden in de bouwwereld analyseren en het aantal lokale en buitenlandse werknemers tellen. Daarna zal er meer informatie gegeven worden over de maatregelen.

Van de werkgevers wordt in ieder geval verwacht, dat zij voorlopig geen aanvragen zullen indienen voor buitenlandse bouwvakarbeiders, aangezien die aanvragen onder geen voorwaarden gehonoreerd zullen worden.

VERLENGING

Als de werkgever een verlenging wil aanvragen voor één van zijn buitenlandse krachten, kan dat wel. De werkgever zal echter moeten aantonen, dat hij voor zijn werknemer voor ten minste zes maanden werk heeft.

Wegens overlast bewoners Lagoen

Beerputwater opnieuw in grotten Omnima geloosd

KRALENDIJK — De problematische situatie die is ontstaan door lozing van chemisch afvalwater op de Landfill te Lagoen, is voorlopig opgelost door het Bestuurscollege. De omwonenden van de vuilnisstortplaats bleken naar de mening van het Bestuurscollege, dat woensdag een bezoek bracht aan de landfill van Selibon, terecht geprotesteerd te hebben. Nu zal het [illegible] alternatief te zoeken voor de lozing van het beerputwater van het hospitaal, het laboratorium en fotoontwikkelingsbedrijven.

[illegible] van Selibon en die van de omwonenden. Na een ampel beraad werd tijdens de vergadering van het Bestuurscollege besloten een beslissing te nemen, die niet indruist tegen de volksgezondheid, maar evenmin tegen de wens van de bewoners die hun huis hebben gebouwd in de omgeving van de Landfill.

Het probleem ontstond voornamelijk sedert mei van dit jaar. Toen besloot Selibon – na overleg met Bonaireaanse en Curaçaose deskundigen – om het chemische afvalwater van het ziekenhuis en het laboratorium niet meer in de grotten van Omnima te lozen, zoals gebruikelijk was, maar [illegible] een [illegible] op de Landfill. [illegible] afgelopen [illegible] de bewoners van [illegible], die het Bestuurscollege dwong, meer aandacht te besteden aan de bezorgdheid, die de bewoners [illegible] hun gezondheid [illegible] draaglijke reuk die afkomstig is van het gesorteerd [illegible] op de daarbij voorwijzende muskietenplaag. Selibon-directeur Ben Oleana merkte terecht op, dat het lozen van chemisch afvalwater op de andfill een aanbeveling was van geraadpleegde deskundigen.

Het lozen van het afvalwater gebeurt nu onder stringente controle, in tegenstelling tot het verleden toen de chauffeur van de beerputtruck degene was, die bepaalde waar hij zijn afvalwater loosde. Dat is één van de voornaamste redenen geweest, waarom gekozen werd voor een lozing op de Landfill, zei Ben Oleana. Nadat het Bestuurscollege de meningen van beide partijen had gehoord, werd besloten om de bewoners van Lagoen ter wille te zijn en de beslissingen van de deskundigen af te wijzen.

Merkwaardig is, dat in een verklaring van de Eilandsvoorlichtingendienst (EVD) werdt gezegd, dat aan de deskundigen wel advies gevraagd zal worden over de materie. Voorlopig evenwel, zal het beerputwater van huisgezinnen geloosd worden op het terrein van de LVV, zoals al eerder gebeurde. Dat van het hospitaal en het laboratorium gaat weer bij Omnima de grond in.

Winklaar bezorgd over verloop leerkrachten

KRALENDIJK — Gedeputeerde van Onderwijs José Winklaar zegt een [illegible] dat veel onderwijzers de laatste [illegible] ontslag nemen. [illegible] benadrukt dat de overheid daardoor leerkrachten in Suriname of Nederland moet zoeken.

[illegible] situatie die het Bonaireaanse onderwijs volgens [illegible] lang niet heeft [illegible]. Volgens zijn mening [illegible] 18 tot 20 jaar geleden [illegible] leerkrachten Antillianen. Er waren toen maar weinig Surinamers en Nederlanders, weet Winklaar. De gedeputeerde van Onderwijs acht het de hoogste tijd, dat de overheid en de schoolbesturen leerkrachten motiveren om les te geven in plaats van een functie te soeken in andere sectoren zoals de laatste tijd naar de mening van de gedeputeerde steeds gebeurt.

Winklaar wijst er op, dat het aantrekken van leerkrachten uit Suriname of Nederland de overheid veel geld kost. Gedeputeerde Winklaar refereerde ook aan de situatie bij de dienst Onderwijs (SEF). Zoals bekend is daar het hoofd door de politieke partij UPB tegen alle vigerende regels in op wachtgeld geplaatst. Enkele maanden later bleek dat hoofd op de verkiezingslijst te staan en zit nu namens de UPB in de eilandsraad.

Een nieuw hoofd is nog steeds niet aangetrokken. Het eerste waarnemend hoofd van de SEF is tot op heden ook vrijgesteld van onderwijs en is in de eilandsraad fraktieleider van de Paboso. Het tweede waarnemend hoofd van SEF is Ernesto Melsom die zoals bekend door Winklaar is aangetrokken als portefolio secretaris.

De laatste twee werden uit politieke overwegingen uit het basisonderwijs gehaald en benoemd bij de SEF. Overigens door Winklaars eigen partij, de Partido Democratico Bonairiano (PDB).

Abraham wil econoom plaatsen bij DEZA

KRALENDIJK — Volgens gedeputeerde Jopi Abraham is het Bestuurscollege tot de conclusie gekomen, dat noodzakelijk een econoom [illegible] Dienst Economische Aangelegenheden (DEZA) geplaatst zal [illegible] worden. Het huidige hoofd van deze dienst is drs Hedwig [illegible], die echter geen economische achtergrond [illegible].

De Dienst Economische Aangelegenheden valt onder gedeputeerde Jopi Abraham en [illegible] een publiek geheim [illegible] niet bijster [illegible] de gang van [illegible] DEZA. Abraham [illegible] beleid dat dat er functionarissen bij deze dienst geplaatst worden die de opleiding hebben voor dat werk.

Abraham zegt dat hij zich momenteel oriënteert over het functioneren van DEZA. Hij acht dat heel belangrijk, omdat juist deze dienst moet zorgen dat bedrijven zich op Bonaire vestigen. Aanvragen zullen derhalve in een snel tempo moeten worden afgewerkt, vindt de gedeputeerde van DEZA. Abraham noemt met name gevallen waarbij de geïnteresseerde investeerder drie tot vier jaar moet wachten op antwoord of een vestigingsvergunning.

"Er zal een veel kortere tijd moeten zijn waarin het Bestuurscollege een verantwoordelijke beslissing kan nemen of vestiging wel of niet toegestaan moet worden", zegt gedeputeerde Jopi Abraham.

BTTC opnieuw met cursus duikinstructeur

KRALENDIJK — Het Bestuurscollege van Bonaire steunt volledig de op initiatief van het Bonaire Tourism Training Center (BTTC) gegeven cursus voor professionele duikers. In dat kader wordt zelfs een oproep gedaan aan degenen die een loopbaan in de duikindustrie ambiëren om deel te nemen aan de cursus voor duikinstructeur.

Het Bestuurscollege is van mening dat het aantal duikers dat speciaal naar Bonaire komt voor de onderwaterwereld, aanzienlijk stijgt. Gezien het belang van dit soort toerisme en rekening houdend met de aspecten van milieubeheer, juicht het Bestuurscollege de opleiding voor lokale professionele duikers zelfs toe.

Dit zijn uitstekende mogelijkheden voor Bonaireanen die in de toerismeindustrie van het eiland willen werken. Zij kunnen zich nu in dit kader specialiseren, zegt het Bestuurscollege. De naam Bonaire Tourism Center Bonaire zegt duidelijk, waar het trainingscentrum zich mee bezig houdt.

Het is een (soms) gespecialiseerde opleiding voor mensen die dagelijks met toeristen in aanmerking komen. De cursus van professionele duiker duurt een jaar en daarin vallen ook de stageperiodes. De nieuwe cursus begint in de loop september.

Amerikaanse consul op Bonaire

KRALENDIJK — De consul-generaal van de Verenigde Staten zal op dinsdag 19 september op Bonaire zijn. Amerikanen en anderen die met de consul willen spreken kunnen dat doen in het gebouw van Trans World Radio (TWR) aan de Kaya Debrot [illegible] tussen 13.30 en 17.00 uur.

Voor verdere informatie kan het Amerikaanse consulaat op Curaçao gebeld worden ([illegible]) of de TWR op Bonaire (8800).

HET WEER

Weersverwachting geldig tot zondagmiddag 12.00 uur:

Licht tot half bewolkt en warm. In de nacht en vroege ochtenduren bestaat er kans op een plaatselijke bui, zelfs mogelijk vergezeld van onweer.

Zwakke tot matige wind uit overwegend noordoostelijke richting (tussen twee en zestien knopen).

Weeroverzicht:

De Benedenwindse eilanden staan in de komende 24 uur nog onder invloed van een gebied met een zeer zwak windveld. De temperatuur kan hierdoor overdag flink oplopen. De kans op enkele plaatselijke buien blijft hierdoor bestaan.

Orkaan *Marilyn* bevond zich vanochtend om elf uur lokale tijd nabij 19.4 graden noord en 66.2 graden west of ongeveer 110 km ten noord-noordwesten can San Juan, Puerto Rico. De orkaan verplaatst zich in noordwestelijke richting met een snelheid van 17 km per uur. *Marilyn* is in de afgelopen urenm in intensiteit toegenomen en is nu een orkaan categorie nummer 3. De maximumwinden nabij het centrum bedragen 185 km per uur.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	half bewolkt	33	25	0.0
Curaçao	licht bewolkt	33	25	0.0
Sint Maarten	zw bwlkt hv rgnbui	28	26	79.2
Amsterdam	—.—	[illegible]	18	[illegible]
Atlanta	zwaar bewolkt	23	21	31.8

AGENDA

SENTRO DI BARIO JANWE
dammen:
do. van 15.00-18.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 8-18 jaar.
Schaakvereniging Janwé:
za. van 09.00-12.00 uur **les en training** voor de jeugd vanaf 7-23 jaar.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
ma. om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

CURAÇAO BULLETS SKATERS
(Schaatsclub Curaçao).
elke do. van 17.00-20.00 uur training *in line skates* en *skeelers op de Koredó* (beginnende aan de kant van ITC). Voor meer informatie **tel.: 377289** (vragen naar Kees).

PAROCHIEHUIS STA. FÁMIA
ma., wo. en vri. van 15.00-18.00 uur **damlessen** o.l.v. S. Riedel.

KURÁ DI SHON FIL
ma., wo. en vri. van 15.00-18.00 uur **voetballen** o.l.v. S. 'Papi' de Windt.

ZATERDAG

BODYBUILDING
(Asosashon di Bodybuilding Kòrsou)
20.00 uur *Mr. and Miss Kòrsou 1995*-wedstrijden - Exhibition Hall (ITC).

ZONDAG

VOETBAL
(Federashon di Futbòl Kòrsou)
14.00 uur (tweede divisie) De Koning vs Hubentut Westpunt;
16.00 uur (eerste divisie) Jong Colombia vs Victory Boys - stadion Sentro Deportivo Kòrsou.
16.00 uur (tweede divisie) Estudiantes vs Vesta;
18.00 uur (eerste divisie) SUBT vs Undeba - Stadion dr. Antoine Maduro.
Kopa Ibi Schoop
09.00 uur Orfik;
11.00 DIV/ITS vs Selikor/DOW;
12.00 uur Fort Amsterdam vs PSV;
13.40 uur Orfik;
15.00 SVB vs Kadaster;
16.20 uur DAZ vs Gevangeniswezen;
17.40 uur Douane vs Financiën/Economische Zaken - Mon Repos-terrein.

SCHIETWEDSTRIJDEN
(Tiru)
Kopa Rotativo
09.00 uur luchtdrukpistool-weddstrijden - schietbaan Sentro di Rekreashon Suffisant.

VOLLEYBAL
(Federashon di Vòlibòl Kòrsou)
AA-klasse
17.30 uur (dames) Butterfly vs White Sharks;
17.30 uur (heren) SUBT vs Xaverianen Vets;
hoogklasse
18.30 uur (dames) Watakeli vs Santa Rosa Stars;
18.30 uur (heren) Warwarú vs Birds/Olympia - sportzaal Sentro Deportivo Kòrsou.

SOFTBAL
Slow Pitch
Liga Van Engelen
10.00 uur Swift vs Red Label Sluggers;
12.00 uur Baranka vs Dal Pega;
14.00 uur Red Label vs Swift;
16.00 uur Dal Pega vs Baranka - Van Engelen-terrein.

ATLETIEK
(Warwarú)
07.00 uur aanvang 10-km loop bij Sentro di Bario Brievengat waar ook het eindpunt is.

SCHAKEN
(Nederlands-Antilliaanse Schaakbond)
Antilliaans jeugdkampioenschap
09.00 uur eindrondes - Coca Colafabriek.

Roda bestraft voor gedrag supporters

ZEIST — De KNVB heeft Roda JC een boete van 25.000 gulden opgelegd. Dat gebeurde naar aanleiding van ongeregeldheden voor de thuiswedstrijd tegen FC Twente, afgelopen weekeinde. Het bestuur van Roda gaat in beroep tegen de straf, die door directeur Van Dijk wordt omschreven als volstrekt belachelijk.

Vlak voor de wedstrijd hadden wanordelijkheden plaats die leidden tot ernstige schade in het stadion en gevaar voor het publiek. Toeschouwers vernielden een hek tussen twee vakken en er werd gevochten. De boete is een gevolg van het uitvoeringsbesluit dat de algemene vergadering van betaalde clubs afgelopen zomer nam, als een van de middelen om een zuiver competitieverloop te waarborgen.

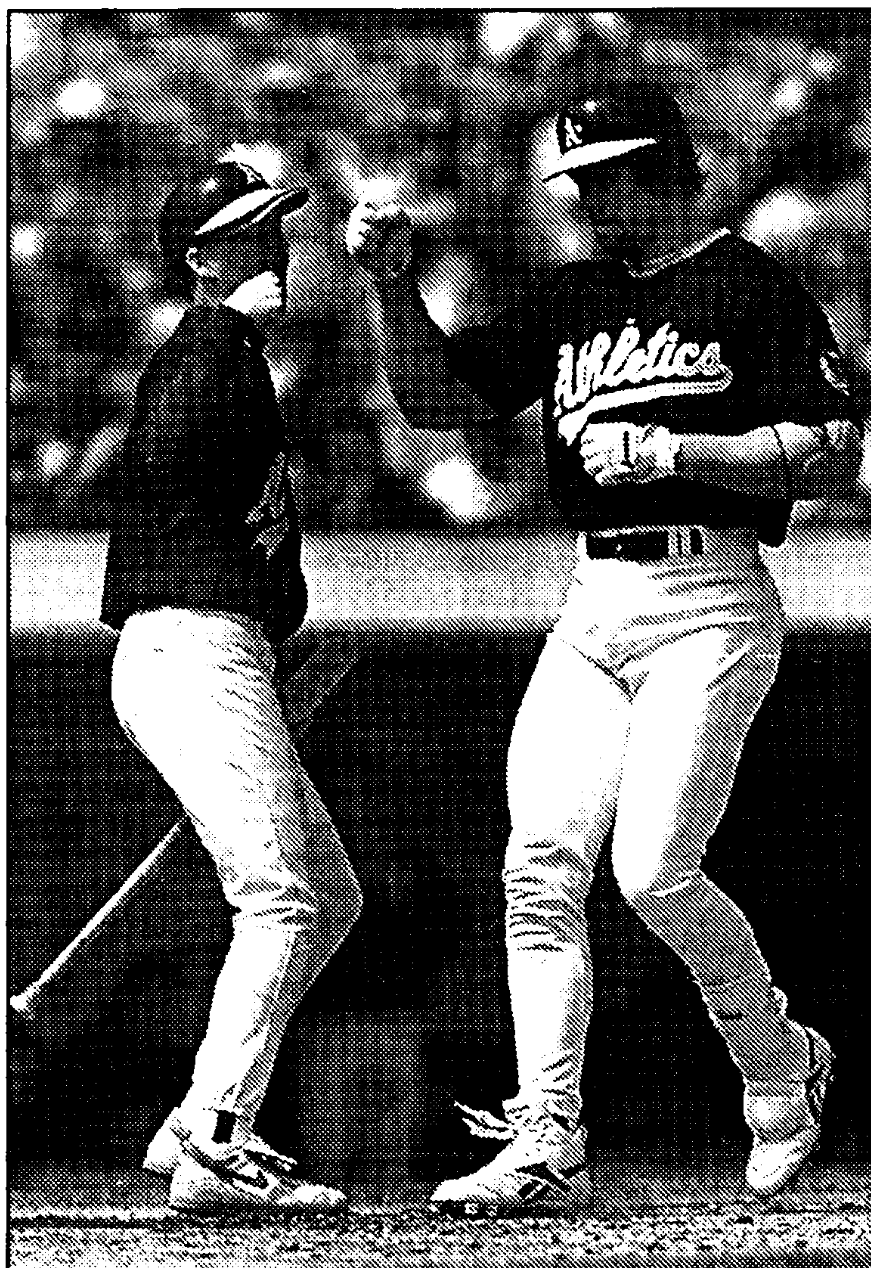
FC Twente krijgt geen boete. De Twentenaren die betrokken waren bij de ongeregeldheden bleken niet in het bezit van toegangsbewijzen en waren zelfstandig, buiten FC Twente om, naar Kerkrade gereisd. De controle en beveiliging bij stadions Kaalheide waren volgens de KNVB onvoldoende, zodat de amokmakers het stadion binnen konden. Directeur John van Dijk van Roda JC is woedend: "Ik heb zelden zoiets belachelijks meegemaakt. Deze straf is opgelegd op grond van een rapport van de waarnemer en zonder bij de club te informeren. Dat lijkt nergens op. Vlak voor de wedstrijd is inderdaad gevochten en wij weten precies wie wat heeft gedaan."

De KNVB heeft de leiding van FC Twente wel dringend verzocht via contact met de betrokken busmaatschappij herhaling van deze vorm van ongecontroleerd wedstrijdbezoek te voorkomen. Twente heeft toegezegd actie te ondernemen. Volgens Van Dijk zijn fans van Twente op een volstrekt onverantwoordelijk tijdstip naar het diepe zuiden afgereisd. Ze waren rond 15.30 uur, drie uur voor aanvang, al in de stad, waar ze al onrust veroorzaakten.

Van Dijk: "Lieden die geen kaart hadden zijn met geweld het stadion binnen gekomen. Het kostte ons alle moeite ze terug te krijgen in hun eigen vak. We zijn daarvoor vriendelijk bedankt met een rekening van 25.000 gulden. Op deze manier is het aantrekkelijk tegen supporters te zeggen: 'ga maar buiten Roda en de officiële supportersvereniging om naar een wedstrijd. Het interesseert ons geen biet wat je doet, want de boete is toch voor de ontvangende club.' Waar gaat het eigenlijk om? Is deze regeling alleen om de KNVB snel rijk te maken of om de stadions veiliger te krijgen?"

Roda is de vierde club die een boete van 25.000 gulden krijgt sinds het besluit is genomen. Eerder waren dat fc twente, Feyenoord en FC Utrecht. Alledrie de clubs zijn in beroep gegaan. De onvrede over de toepassing van de regel is blijkbaar groot.

Record voor Mark McGwire

■ *OAKLAND - Mark McGwire (rechts) van de Oakland Athletics heeft door het slaan van zijn 293ste homerun het record van zijn club verbeterd. Het oude record stond op naam van Reggie Jackson. McGwire sloeg met zijn homerun twee punten binnen voor de A's maar kon niet verhinderen dat de Kansas City Royals de wedstrijd uiteindelijk wonnen met 5-4.*

MAJOR LEAGUE

NEW YORK - De uitslagen van de gisteren in de Amerikaanse Major League gespeelde wedstrijden luiden:

AMERICAN LEAGUE:

Boston Red Sox-Cleveland Indians 6-2, Detroit Tigers-Texas Rangers 3-2, Seattle Mariners-Chicago White Sox 3-2, Baltimore Orioles-New York Yankees 8-1, Kansas City Royals-California Angels 5-0, Oakland Athletics-Minnesota Twins 6-5.

NATIONAL LEAGUE:

Atlanta Braves-Cincinnati Reds 3-1, New York Mets-Philadelphia Phillies 4-1, Colorado Rockies-Florida Marlins 6-3, San Francisco Giants-Pittsburgh Pirates 4-2 (10 innings), Los Angeles Dodgers-St. Louis Cardinals 7-6, Houston Astros-Montreal Expos 7-3, Chicago Cubs-San Diego Padres 6-2.

Stand

AMERICAN LEAGUE
Divisie Oost:

	G	V	Pos
Boston	78	51	--
New York	67	63	11½
Baltimore	60	70	18½
Detroit	56	73	22
Toronto	52	78	26½

Divisie Centraal:

Cleveland	90	40	--
Kansas City	65	63	24
Milwaukee	62	67	27½
Chicago	59	69	30
Minnesota	48	79	40½

Divisie West:

California	72	58	--
Seattle	68	62	4
Texas	66	64	6
Oakland	62	68	10

NATIONAL LEAGUE
Divisie Oost:

	G	V	Pos
Atlanta	82	48	--
Philadelphia	65	65	17
Montreal	61	68	20½
New York	59	70	22½
Florida	58	70	23

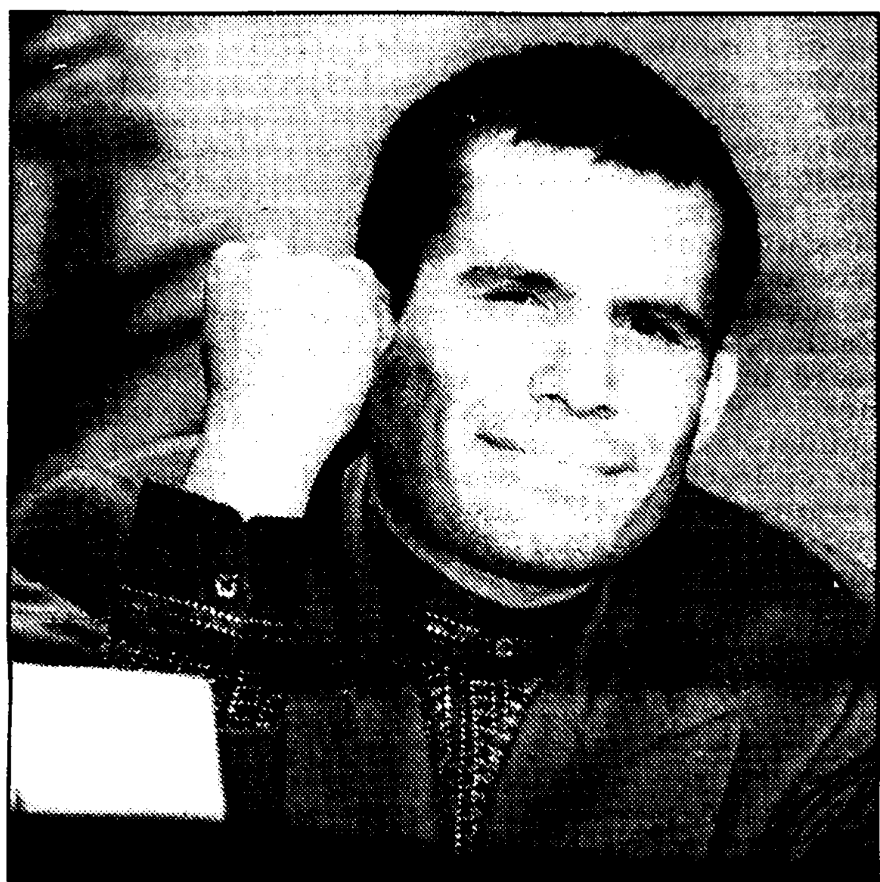
Divisie Centraal:

Cincinnati	78	51	--
Houston	65	63	12
Chicago	64	64	13½
St Louis	56	73	22
Pittsburgh	52	77	26

Divisie West:

Colorado	69	59	--
Los Angeles	69	61	1
San Diego	62	67	7½
San Francisco	62	67	7½

Chavez verdedigt wereldtitel

■ *LAS VEGAS - Wereldkampioen lichtgewicht Julio Cesar Chavez verdedigt vanavond zijn titel tegen David Kamau. Het gevecht vindt plaats in het Mirage hotel in Las Vegas en de bookmakers verwachten dat Chavez zijn titel zal behouden.*

Sithoc mist wil om te winnen

WILLEMSTAD — Technisch overwicht, hoe overtuigend ook, is niet altijd voldoende om succes te garanderen. Die lering moet Sithoc trekken uit de wedstrijd van gisteravond tegen hekkesluiter Centro Hubenil Mahuma. De Collegialen speelden als vanouds voetbaltechnisch een uitstekende wedstrijd, maar misten gisteravond de drang om te winnen. Met als gevolg dat zij over een geïnspireerd Mahuma struikelden. Tenminste, zij brachten het niet verder dan een 2-2 gelijkspel.

Mahuma speelde met volle inzet en compenseerde ruimschoots het technische voordeel van Sithoc. Het Mahumateam hield constant de druk op de tegenstander dankzij keihard zwoegen van de middenvelders. Een taktiek die aardig lukte, was om de Collegialen zo vroeg en zo diep mogelijk op hun eigen speelhelft bij de spelopbouw te hinderen. Bij Sithoc was de inspiratie zoek. Wellicht onderschatte men ook de tegenstander.

Typisch genoeg voor het gebrek aan strijdlust bij Sithoc was dat beide treffers uit een vrije trap voortkwamen. Curley Poppen toonde zich daarin een meester. Kort voor de rust bracht hij de stand op 1-1 van een dertigtal meters afstand en luttele minuten na de hervatting gaf hij Sithoc de leiding met weer een magnifieke vrije trap van achttien meter afstand. Mahuma's doelpunten vielen in de 25ste en 87ste minuut. Rudley Ogenio bracht Mahuma op voorsprong in de 25ste minuut. Doordat keeper Hensley Ignacio niet vroeg genoeg uit zijn doel kwam om een inzet van de vleugel op te vangen, belandde de bal bij Ogenio die zich wel raad wist met dit buitenkansje. Miky Jacoba scoorde drie minuten voor het einde de gelijkmaker op een pass van Percey Martis.

Een karig resultaat dus voor de Collegialen die hiermee niet verder kwamen dan een gedeelde eerste plaats met Centro Dominguito. Beide teams hebben thans 8 punten. Sithoc heeft echter een wedstrijd meer gespeeld.

In de tweede divisie werd eveneens een puntendeling geregistreerd. Zonder dat er een doelpunt aan te pas kwam. De twee ploegen die de punten deelden waren Sharo Stars-Porta Blanku.

De competitie vervolgt morgen met vier wedstrijden: De Koning-Hubentut Westpunt en Estudiantes-Vesta in de tweede divisie en Jong Colombia-Victory Boys en SUBT-Undeba in de eerste divisie.

Basile Boli uit ziekenhuis

MONACO — Basile Boli, verdediger van Monaco, is gisteren uit het ziekenhuis ontslagen. Hij verbleef daar sinds de botsing met doelman Delaroche, afgelopen woensdag in het Europese treffen met Leeds United.

Boli raakte daarbij bewusteloos. Onderzoek wees uit dat de speler geen ernstig letsel heeft. Wel heeft hij een lichte shock.

Einde loopbaan Van Poppel

POPPEL — Het einde van de loopbaan van Jean-Paul van Poppel is in zicht. De 32-jarige beroepswielrenner houdt er zelf in ieder geval rekening mee. De Nederlandse sprinter is sinds eind juni werkloos. Althans hij heeft geen werkgever meer nadat Le Groupement enkele dagen voor de start van de Tour de France wegens financiële problemen had besloten te stoppen met het sponsoren van de wielerploeg.

Sindsdien nam de sprinter deel aan een aantal rittenkoersjes in de Verenigde Staten en profcriteriums in Nederland en België. "Ik vier nu een beetje vakantie". Meldde hij woensdag laconiek vanuit zijn Belgische woonplaats Poppel. "Ik train dagelijks. Voor het geval zich een ploeg meldt. Of anders om af te trainen. Ik had de rest van het seizoen voor de Spaanse ploeg Castellblanch kunnen tekenen. Maar daar voelde ik absoluut niets voor. Ik heb geen dikke nek, wil ook niet arrogant overkomen, maar ik wil een representatieve ploeg. Met een goed programma, want alleen maar rijden rond de kerktoren doe ik niet. Dan stop ik nog liever."

Van Poppel had bij Le Groupement een contract voor twee jaar. Tot en met augustus heeft hij salaris uitbetaald gekregen. Daarna kan hij voorlopig naar zijn centen fluiten. "We hebben met de hele ploeg, inclusief het personeel, advocaten in de arm genomen die onze belangen behartigen. Het duurt zeker een jaar voordat we ons geld krijgen. Ik heb er ervaring mee", zegt Van Poppel doelend op de dezelfde ervaring die hij had bij Festina, de wielerploeg van horlogefabrikant Rodriguez.

Van Poppel begon zijn carrière in 1985 bij Skala, waarvoor hij twee jaar fietste. Vervolgens reed hij twee jaar voor Superconfex. In die ploeg, onder Jan Raas, boekte hij onder meer zes ritzeges in de Ronde van Frankrijk. Voor veel geld stapte hij in 1989 over naar Panasonic van Peter Post. Dat bleek achteraf geen goede beslissing. Bij PDM leefde hij vervolgens weer op. Nadat deze ploeg ook was opgedoekt reed hij met wisselend succes twee jaar voor Festina. Dit jaar vond hij onderdak bij Le Groupement, een postorderbedrijf dat vertegenwoordigd wordt door 4000 verkopers.

Van Poppel reed 94 overwinningen bij elkaar. Daaronder negen in de Tour, vier in de Giro en negen in de Vuelta. Zijn wens om de Nederlandse recordhouders met tien dagprijzen in de Ronde van Frankrijk, Gerrie Knetemann, Joop Zoetemelk en Jan Raas te evenaren, lijkt nu verder weg dan ooit. Behalve een aantal kleine ploegen, heeft zich geen grote wielerformatie gemeld voor de sprinter, die geregeld met zijn beoogde opvolger Jeroen Blijlevens traint. Van Poppel adviseerde het nieuwe sprintidool de afgelopen weken ook tijdens de onderhandelingen met TVM.

Agressieve campagne waterpolo in Amerika

ATLANTA — Tarzan was een waterpoloër. Twaalf jaar geleden, kort voor de Olympische Spelen van Los Angeles 1984, startte de Amerikaanse bond met deze slagzin een reclamecampagne. Een foto van Johnny Weismuller hing er niet bij.

In Atlanta 1996 gaat de bond agressiever te werk. Met 'blood in the pool' en 'American football in water' wil zij de interesse van de jeugd wekken. Het imago is geäctualiseerd met heftig klinkende slagzinnen als 'waterpolo is for tough guys' en 'waterpolo is ugly'. Een imago voor straatvechters, voor ghetto-kids.

Honderd jaar geleden was waterpolo één van de populairste sporten in de Verenigde Staten. De sport verdronk in de opkomst van het professionele honkbal, basketbal, ijshockey en American football. De universitaire competitie overleefde de neergang, maar veel rekt zat, en zit, er niet in.

Bij de Olympische voorverkoop zijn de aanvragen voor waterpolo-kaartjes op de vingers van één hand te tellen. Het demontabele waterpolo-stadion naast het Olympisch zwembad op de Georgia Tech campus is met 4000 plaatsen een piepkleine Olympische accommodatie. Vandaar dat de bond tijdens de strijd om de Fina World Cup IX geen middel schuwt om waterpolo te promoten.

De bond gaat ervan uit dat de Amerikanen nauwelijks kennis van de sport hebben. Waterpoloërs doen het niet op paarden, dunken is niet toegestaan, de spelers lijken door de caps met oorbeschermers op piloten uit de Eerste Wereldoorlog, schrijft het programmablad. Het voegt er een eigen vocabulaire aan toe. Een 'donut' is een doelpunt via een hard schot dat langs het hoofd van de doelman scheert. Een 'eggbeater' een beenbeweging waarmee de speler verticaal uit het water komt. Een 'greenie' een flitsend schot van de vier meter-lijn.

Het publiciteits-offensief lokt weinig toeschouwers naar de Fina Cup. Ook de duizend kaartjes die Coca Cola dagelijks beschikbaar stelt aan zijn werknemers en relaties, vinden nauwelijks aftrek. Waterpolo is 'boring', vervelend, zegt de lokale kabel-tv die alleen de uitslagen in kaart brengt en geen rechtstreekse uitzending verzorgt. Laat ze maar naar de film Waterworld van Kevin Costner gaan kijken als ze spektakel in water willen zien.

Trouwens: Johnny Weismuller was geen raswaterpoloër. Hij behaalde Olympisch waterpolo-brons met de Amerikaanse ploeg. Hij was wel een ras-zwemmer. Op de Spelen van Parijs 1924 zwom hij naar vijf keer goud.

Oranje-volleyballers in drie sets langs Bulgarije

Nederland superieur naar Europese finale

ATHENE — Ron Zwerver, Peter Blange, Olof van der Meulen, Bas van de Goor, Guido Gortzen en Henk-Jan Held hebben tien maanden voor de Olympische Spelen Nederland opnieuw kandidaat gesteld voor een volleybalmedaille. Zo spelend als in de halve eindstrijd van het EK tegen Bulgarije (15-6, 15-5, 15-8) zou het zilver van Barcelona volgend jaar in Atlanta kunnen worden verguld. Dit Oranje, met vijf aanvallers in vorm, een goede servicereceptie en een spelverdeler, die het verrassende geheel snel kan sturen, is niet af te stoppen. Ook niet door wereldkampioen Italië.

Maar pas op. Voorzichtig. Niet te hard roepen 'dat doen we wel even'. In die trant reageerde Ron Zwerver - passend, opslaand en afmakend opnieuw erg belangrijk, zelfs in een ploeg uitblinkers. "Je kunt alles zeggen, alles aanhalen, dat we er nog nooit zo goed voor hebben gestaan, maar zaterdag is het een finale. En het blijven Italianen. Die hebben daar zeer veel ervaring mee."

Toen hun Argentijnse coach Julio Velasco, die tegen Joegoslavië lang niet altijd zo gemakkelijk en ontspannen op de bank zat als gewoonlijk, gevraagd werd hoe hij zaterdag de vork aan de stok dacht te gaan steken tegen dit Oranje, antwoordde hij: "Maak je maar eerst druk om Bulgarije, want wij hebben de finale en de World Cup in Japan al gehaald."

Het was of zijn Nederlandse collega Joop Alberda en de spelers het hadden gehoord. Ze rekenden op fantastische wijze af met de Oosteuropese opponent, waartegen de laatste acht duels waren verloren. De overmacht, het plezier en de stijl deden Velasco ongetwijfeld zorgelijk achter de oren krabben. Zo goed ging het immers nog niet met zijn Italië. En zo voortreffelijk ging het Nederland af.

De Bulgaren kregen geen enkele ruimte, geen enkele kans. De 2,10 meter grote ster Ljoebo Ganev werd een kop kleiner gemaakt en eindigde al vrij snel gedesillusioneerd op de bank. Hij kwam niet eens meer terug, omdat er toch niets te redden viel. Nederland gaf bovendien niks weg.

Nederland kende gisteravond voor grotendeels lege tribunes van het Vrede en Vriendschap-stadion geen zwakke plekken. Ook Guido Gortzen, wiens verrichtingen tot nu toe soms met angst en beven waren gevolgd, haalde het hele hoge niveau. Hij bleef passend overeind, hielp aan de blokkering echt mee en mocht zich als beloning op gezette tijden uitleven in een smash.

Bas van de Goor, even snel als hoog in de middenaanval en absoluut onnavolgbaar voor de Bulgaarse defensie, verklaarde in de voorbereiding op Gortzen, die komend seizoen in Italië speelt bij Montichiari naast Jan Posthuma, te hebben ingepraat. Hij stond er een jaar geleden precies zo voor. Een contract als echte professional in de Serie A al op zak, maar nog niets laten zien en nog zo uit de wedstrijd te spelen.

Van de Goor wist dus als geen ander hij Gortzen zich voelde, hoe graag die zich wilde waarmaken en hoe gemakkelijk die zich dus voorbij kon draven. "Ik heb gezegd 'nergens aan denken', gewoon spelen. Je hebt de kwaliteiten. Anders had je hier niet gestaan."

En de EK-finale Nederland - Italië? "Het is maar een afsluitend wedstrijdje en de marges zijn klein. Winnen, prima hoor. Maar Atlanta haal je er niet mee. Belachelijk. Inderdaad."

Egypte wint van Congo op Spelen

■ *HARARE - Tijdens de Afrikaanse Spelen die momenteel in Zimbabwe worden gehouden heeft Egypte gisteren in het voetbaltoernooi een 2-0 overwinning geboekt op Congo. Op de foto speelt de Egyptenaar Moetemed Abdel Aziz de bal langs de Congolese verdedigers Elie Rock Malonga en Patrick Fla Kambo.*

Stress bij Romario

RIO DE JANEIRO — Romario lijdt aan stress. De Braziliaanse topvoetballer kreeg gisteren toestemming het ziekenhuis te verlaten om zich weer bij zijn ploeg te voegen die voor de Zuidamerikaanse Supercup tegen Velez Sarsfield speelt.

Persoonlijk problemen en andere zorgen leidden dinsdag tot een flauwte van de oud-PSV'er tijdens de training van zijn club Flamnego. In bewusteloze toestand belandde hij in het hospitaal. Romario gaf tegenover de artsen toe dat hij een dieet had gevolgd om zijn zwaarlijvigheid te bestrijden.

Dirceu omgekomen bij auto-ongeluk

RIO DE JANEIRO — De voormalige Braziliaanse international Dirceu is gisteren overleden als gevolg van een auto-ongeluk. Hij was betrokken bij een frontale botsing in Rio de Janeiro.

De vroegere aanvaller annex middenvelder met het sterke linkerbeen deed mee aan de Olympische Spelen van 1972 en de wereldkampioenschappen van 1974, 1978 en 1982. In 44 interlands maakte hij zeven doelpunten. Een van die duels was de voor Oranje legendarische wedstrijd tijdens de WK van 1974 te Dortmund, door het Nederlands elftal met 2-0 gewonnen.

De ploeg van Rinus Michels bereikte daardoor de finale, die verloren ging tegen West-Duitsland. Dirceu, in de slotfase van zijn loopbaan nog actief in Italië, was de laatste jaren spelersmakelaar.

Hugo Sanchez naar Linz

MEXICO STAD — Hugo Sanchez komt weer in Europa voetballen. De Mexicaan heeft getekend voor Linz in de Oostenrijkse tweede divisie. De 37-jarige spits kwam het laatst uit voor Atlante in zijn vaderland. Voorheen maakte hij furore in Spanje bij Atletico Madrid, Real Madrid en Rayo Vallecano. In Spanje was hij vijf keer topscorer van de *Primera Division.*

Kasparov snel blij met vierde remise

NEW YORK — Verbazing alom bij de tweekamp om het wereldkampioenschap schaken (PCA), toen Kasparov en Anand elkaar na de vierde partij de hand schudden. Gaf Anand nu op, of besloten de beide spelers tot remise?

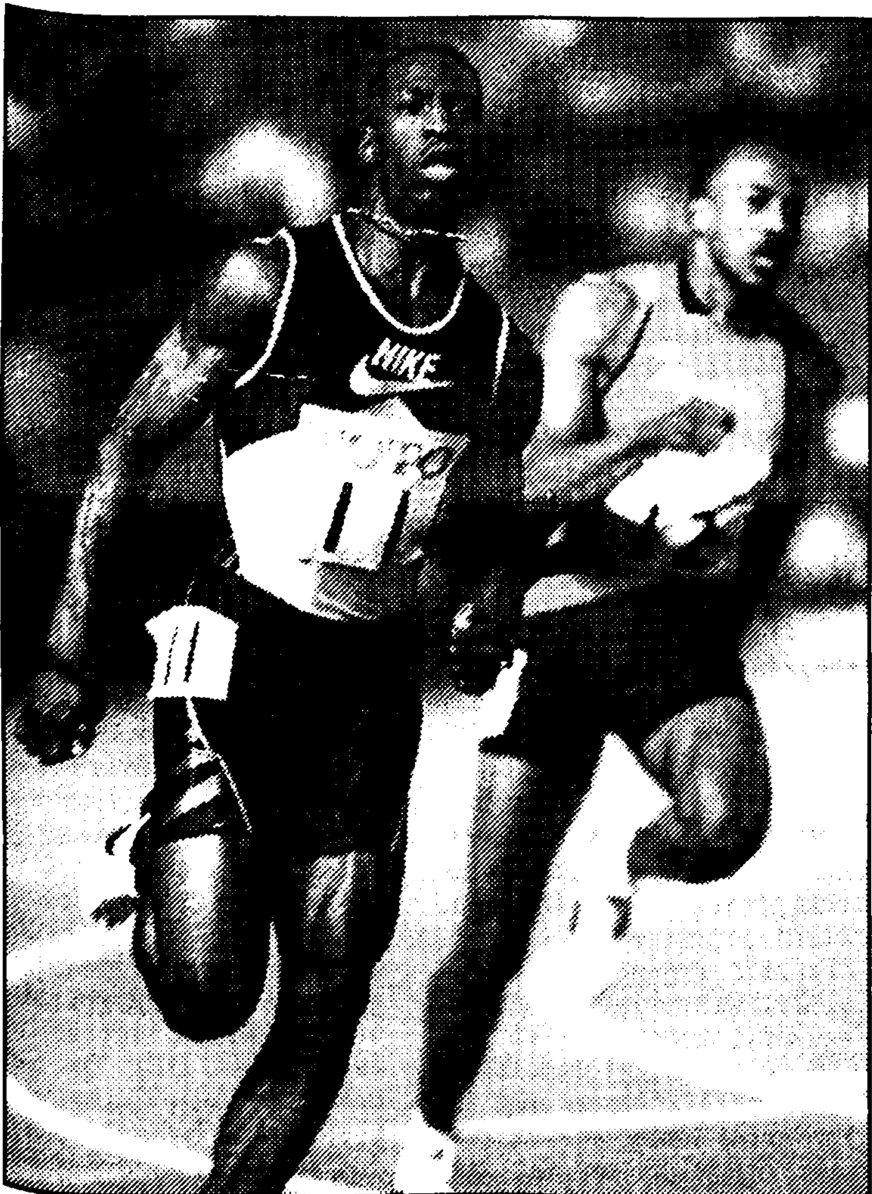
Het bleek uiteindelijk het laatste te zijn, maar dat lag niet zonder meer voor de hand. Kasparov had immers een gezonde pion meer, maar kennelijk geloofde de wereldkampioen dat zwart voldoende compensatie had. Anand hoefde niet lang na te denken toen Kasparov op de 21e zet remise voorstelde. Hij accepteerde onmiddellijk.

Na afloop werd niet veel duidelijkheid gegeven. Anand verklaarde dat hij ook wel enigszins verrast was met het aanbod, hoewel hij niet vond dat zwart minder stond. Anand: "Ik vond zeker niet dat ik slechter stond, maar hij had het nog enkele zetten kunnen proberen. Ik zou in de slotstelling al mijn stukken op de D-lijn hebben gezet en dan zou wit's pion op C4 een keer moeten vallen. De remise is geen vreemd resultaat."

De eerste week is derhalve saai verlopen, met vier remises waarvan alleen de derde partij echt boeiend was. Anand miste in die partij op de 19e zet een mogelijkheid tot winst. De voormalige jeugdwereldkampioen zei dat hij er niet slechter door geslapen had. Anand: "Ik stond inderdaad gewonnen, maar desondanks ben ik tevreden over de eerste week. Ik ben er goed doorheen gekomen en met wat meer geluk zou ik nu hebben voorgestaan. Maar zo is het ook wel goed."

De spelers kregen gisteren een Engelse opening op het bord. Al na tien zetten waren ze op onbekend terrein, wat de Amerikaanse grootmeester Jol Benjamin deed opmerken: "Eindelijk krijgen we een echte partij tussen Kasparov en Anand en niet zo'n duel waarbij de twee teams het tegen elkaar opnemen". Hij doelde daarmee op de openingstheorie, die vandaag de dag zo'n grote rol speelt in het topschaak.

Anand kwam niet gemakkelijk uit de opening en leek na enkele mislukte tactische pogingen gewoon een pion achter te blijven. Maar waarschijnlijk heeft de Indiër het allemaal gewoon heel goed gezien. Met de vierde remise op rij is Anand de morele winnaar van de eerste week. Opvallend is het wel, dat de spelers louter remise met elkaar overeen komen, want in eerdere duels lag het onderlinge remisepercentage onder de 10 procent.

■ *TOKYO - Bij een internationale atletiek ontmoeting die gisteren plaatsvond in Tokyo heeft Michael Johnson uit de Verenigde Staten het nummer 200 meter hardlopen gewonnen. Johnson (links) finishte in een tijd van 20.11 seconden voor Frankie Fredericks uit Namibië.*

Beste seizoenprestatie hoogspringster Babakova

TOKYO — Het atletiekseizoen is bijna afgelopen, maar Inga Babakova maakte in Tokyo nog even indruk met een sprong over 2,05 meter hoogte. Dat was een persoonlijk record en de beste prestatie van het seizoen. Bovendien versloeg de atlete uit Oekraïne wereldkampioene Stefka Kostadinova, die op 1,98 meter bleef steken.

Babakova, die na het brons tijdens de WK in Göteborg tranen liet van teleurstelling, was slechts licht getroost door haar puike prestatie in Japan. "Mijn zege hier is een kleine genoegdoening, maar die is niet groot genoeg om het ontglipte goud in Tokyo te vergeten." Babakova wil het wereldrecord in de komende jaren op 2,10 meter brengen.

Ook Linford Christie, Michael Johnson en Jan Zelezny toonden nog topvorm. De Engelsman Christie, tijdens de WK mede door een blessure onttroond als kampioen, won op de snelle baan de 100 meter in precies tien seconden en versloeg wederom wereldkampioen Donovan Bailey.

Michael Johnson, die in Zweden de titels behaalde op de 200, 400 meter en 4 x 400 meter estafette, won de 200 meter in 20,06. Jan Zelezny, speerwerper uit Tsjechië, kwam voor de derde keer in betrekkelijk korte tijd in de buurt van de beste wereldprestatie van de Duitser Raymond Hecht: 92,12 om 92,60.

Sergei Boebka zag drie pogingen om het wereldrecord polsstokhoogspringen op 6,15 meter te brengen, mislukken. De Oekraïner won wel met 5,95, gehaald in zijn eerste beurt. Gwen Torrence startte wel op de 100 meter, maar de wereldkampioene gaf spoedig op met een heupblessure. De Russin Privalova won daarop in 11,16.

Padova gewaarschuwd voor spandoek

ROME — De tuchtcommissie van de Italiaanse voetbalbond overweegt een straf tegen Padova, werkgever van Michel Kreek. Fans van de club ontvouwden onlangs tijdens de uitwedstrijd tegen Napoli een spandoek met de tekst: "Stop de kernproeven op Mururoa. Doe ze in Napels."

Volgens de bond kan de actie van de fans aanzetten tot raciale spanning en territoriale discriminatie." Padova ligt in het noorden van Italië, Napels in het zuiden. Lieden uit het noorden hebben zich wel vaker discriminerend uitgelaten over de 'donkere' Italianen uit het zuiden.

Geen winst bij Olymische Spelen 1996 van Atlanta

NEUSS — Atlanta zal geen winst maken met de Olympische Spelen van volgend jaar. De organisatie zal ook geen verlies lijden. Dit zei Bob Brennan, de perschef van het organisatiecomite ACOG, gisteren in de Duitse stad Neuss.

Brennan luisterde met zijn aanwezigheid de 50e verjaardag van het Duitse sportpersbureau SID op. Hij vergeleek Atlanta met Los Angeles in '84. De hoofdstad van Californië maakte destijds 225 miljoen gulden winst, geld dat in een fonds voor de amateursport belandde.

LA gaf in het voortraject slechts 100 miljoen dollar aan nieuwe of tijdelijke accommodaties uit. "Wij zitten al aan 550 miljoen dollar besteding in sportfaciliteiten", aldus Brennan. "Zij blijven bijna alle staan en zullen Atlanta tot de modernste sportstad van de Verenigde Staten maken."

ACOG heeft een lopend krediet bij de Nations Bank over 300 miljoen inmiddels opgezegd en afgelost. "We zijn financieel gezond. We varen wel bij de begroting van 1,65 miljard dollar."

De kaartverkoop verloopt voorspoediger dan verwacht. Brennan vertelde dat 62 procent van de 11 miljoen kaarten een koper zullen vinden. "Het zijn er nu al meer. De prognoses zijn bijgesteld."

Ellerman weer geblesseerd

ENSCHEDE — Juul Ellerman is opnieuw geblesseerd geraakt aan de knie. Er is vocht in het gewricht geconstateerd. De aanvaller van FC Twente zal een paar weken niet in actie kunnen komen.

Ellerman miste het vorige seizoen vrijwel in het geheel, wegens een blessure aan dezelfde knie. Destijds werd een kunststofband aangelegd. Ellerman, voormalig international, is bij FC Twente wisselspeler.

Onderzoek

Niveau wedstrijd bepalend voor risico's blessure

UTRECHT — Blessures bij het voetbal worden vooral bepaald door het gedrag van het gehele elftal, veel minder door het individuele optreden van een speler. Bovendien is het niveau van een wedstrijd voor een belangrijk deel risicobepalend. Vrij vertaald: Hoe hoger, hoe gevaarlijker.

Dat zijn de voornaamste conclusies van Han Inklaar, sportarts van de KNVB, in zijn proefschrift 'De epidemiologie van voetbalblessures in een nieuw perspectief.' 5 september promoveerde Inklaar bij de faculteit Geneeskunde van de universiteit Utrecht.

Inklaar hield, enkele jaren geleden alweer, een onderzoek onder 477 spelers, verdeeld over 37 elftallen in twee clubs (Dovo/Bennekom). Bij lagere teams (minder getraind, geen warming-up of scheenbeschermers) deden zich minder blessures voor. Bij meer prestatie-gerichte elftallen was de kans op letsel groter. Alle preventies leuk en aardig, stelt Inklaar, met het belang van het resultaat stijgt het risico.

Veel factoren zijn daarop volgens het onderzoek van invloed. De trainer/coach, de scheidsrechter, zelfs het publiek. "De spelers zijn gemotiveerder, worden harder, tonen minder respect voor de gezondheid van de tegenstander", zegt Inklaar.

CONTACT

Fysiek gericht spel is van net zo groot gevaar voor de tegenstander als de 'boosdoener' zelf. Het gaan immers om een contactsport. Clubs die het meer moeten hebben van technisch en taktisch inzicht hebben meer kans fit uit de strijd te komen. Zie bijvoorbeeld Ajax dat het vorig seizoen, ondanks grote belasting, mede dankzij goede medische begeleiding, min of meer ongeschonden doorstond.

Het gaat daarbij om het gedrag van het team in zijn totaliteit, volgens Inklaar. De sfeer die het gehele elftal met zich meedraagt. Het risico kan omlaag door een gedragsverandering. Van leidinggevende spelers, van de coach. Hoe wordt een elftal geprepareerd, is duidelijk wat wel of niet wordt getolereerd. Inklaar: "Als trainer van MVV zei Vergoossen eens tegen een speler die de rode kaart kreeg: Jammer, maar ik hoop dat je vervanger het beter doet. Dat is preventief bezig zijn."

De druk van de wedstrijd doet de kans op kwetsuren vaak toenemen. Slidings en tackles van achteren moeten stringenter dan nu met de rode kaart worden bestraft, meent Inklaar. "De scheidsrechters moeten nadrukkelijker bepalen waar de grens ligt. Spelers zijn net kleine kinderen. Bij voortduring kijken ze hoever ze kunnen gaan. Als een opvoeder geen duidelijke norm stelt, weet het kind niet waaraan hij toe is. Dat werkt risico-verhogend."

PRoM

Peterstuyvesanders Radulphianen en MIL'ers over prominente zaken

'Illegalen betalen geen belasting'

De tweewekelijkse rubriek waarin Havo/Vwo-leerlingen van gedachten wisselen over onderwerpen variërend van wereldnieuws tot gebeurtenissen op school.

De illegalen op St. Maarten. Vanwege de voorbereidingen tot de hulpacties van de Radulphianen konden de leerlingen vorige week geen tijd vrijmaken voor een gesprek voor deze rubriek. Deze week wel. Ik had gevraagd of er een geadopteerde leerling van het Bovenwindse eiland bij kon zijn. Na beraad bleek de school dat niet zo'n goed idee te vinden.

Als aanloop tot het gesprek hadden de leerlingen in de loop van de ochtend met docent en coördinator Fifi Allée van gedachten gewisseld. Die discussie was hal-

■ *Melissa Kronenberg (4H)*

verwege gestokt.

Op de vraag in hoeverre ze hebben geprobeerd zich een beeld van een orkaan te vormen, antwoordt Melissa dat ze het uitgebreid op de televisie heeft gevolgd en dat toen Marylin dreigde over Curaçao te komen, haar ouders een noodrantsoen hebben ingeslagen. Zulay probeerde zich een beeld te vormen door de krant. Kenneth is de enige die eens een orkaan van dichterbij heeft meegemaakt. Hij woonde in 1991 in Miami toen Andrew huishield in Homestick, de zwaargetroffen wijk in zuid-Miami. Hij was toen erg nerveus.

Of iemand al heeft gesproken met de leerlingen uit St Maarten die nu op het Radulphus zitten? Bij Melissa zit er een meisje in de klas, maar gesproken heeft ze haar nog niet. Zulay: "Je wilt er wel mee praten, maar je durft niet." Ze weten niet hoe ze dat aan moeten pakken. Bang voor de emoties. Dina merkt op dat een klasgenote een paar weken geleden nog op St Maarten op vakantie was geweest en hoe leuk zij het had gehad.

Rodrigo: "Als er voldoende geld komt, is het zo weer opgebouwd. En het is dan beter om gebouwen niet te herstellen maar eerst helemaal tegen de grond te gooien en dan opnieuw op te trekken." Hij is degene die 's ochtends het meest de tongen losmaakte door zijn mening over de illegalen. "Ze gingen naar St Maarten om geld te verdienen en dat kan nu niet meer. Het is er een chaos. Ze moeten worden uitgezet. Niet omdat ze slecht zijn, maar omdat ze illegaal zijn."

Kenneth protesteert: "Ze

■ *Kenneth Cathalina (4H)*

kunnen helpen". Ook de anderen zijn het niet met Rodrigo eens. In eerste instantie. 's Ochtends waren de leerlingen tot dit punt in de discussie gekomen. Als Rodrigo op de foto moet vraagt hij, half gekscherend of hij geen onherkenbaar makende zonnenbril op mag

■ *Rodrigo Daza (5V)*

zetten. "Ze kunnen niet helpen, ze lopen alleen maar in de weg." Zulay bindt in, ze snapt dat ze de illegalen nu niet kunnen gebruiken. Ook Melissa vindt dat de illegalen er eigenlijk niet thuis horen. "Het geld en de hulp wordt gestuurd voor de St. Maartenaren."

Rodrigo vindt dat deze mensen mentaal het best zijn voorbereid op een ramp, omdat ze altijd verwachten

■ *Zulay Rico (5V)*

ineens te moeten 'verhuizen'. Twee meisjes vragen hoe het zit met de illegalen die er al een poos wonen. "Maar", brengt Dina te berde "als je ze allemaal legaal maakt, dan nodig je alleen maar meer uit om te komen. En het is helemaal vals als je ze nu bij de heropbouw gebruikt en daarna wegstuurt." Rodrigo: "Of je stuurt ze weg, of je maakt ze ingezetenen met de daarbij behorende rechten." Melissa: "Denk je dat ze terugwillen?" Zulay: "Ze kunnen niet terug." Melissa snapt wat ze bedoelt, maar ze vindt

■ *Dina Wormgoor (4V)*

het wel heel hard. Rodrigo: "Je kunt niet alle Ethiopiërs hierheen halen omdat het hier zo goed is." Hij wijst er op dat het geld dat de Antilliaanse regering beschikbaar stelt belastinggeld is, dat door legale mensen is betaald. "Illegalen betalen geen belasting." Wanneer Melissa zegt dat de illegalen niet weg hoeven maar dat de hulp alleen bij de St. Maartenaren terecht moet komen, vraagt Dina hoe de scheiding dan moet worden gemaakt. Rodrigo ziet de oorlog al voor zich indien de illegalen verstoken blijven van voedselhulp.

Kenneth zwijgt. Hij is de enige van het groepje die zich niet schaart achter de ideeën van Rodrigo. Hij zwijgt, tot de tijd voor dit gesprek er op zit.

Jeroen Heuvel

NOTITIES UIT PARAMARIBO

Door Max Ooft

De politieisbehoorlijk in opspraak gekomen. Het is publiek geheim dat de politie nogal hardhandig kan optreden tegen verdachten, maar dat is heel zacht uitgedrukt in vergelijking met hetgeen in de publiciteit is gebracht afgelopen week. Het begon reeds met de arrestatie van een aantal agenten en leden van de politiebijstandsgroep, inclusief een inspecteur van politie, R.v.L., die ervan verdacht worden betrokken te zijn bij een drugs-gerelateerde moord op agent Ramnath.

Toppunt was echter de zelfmoord van een burger, Radjin Dargahi, die dit deed naar aanleiding van vernederingen en mishandelingen door onder andere onderinspecteur R. De 31-jarige Dargahi, vader van drie kinderen, werd twee weken geleden door politie-agenten van de post Boma Polder thuis gearresteerd in verband met verdenking van diefstal van een auto-accu, samen met een jongen uit de buurt. Dargahi ontkende, terwijl de jongen later bekende de accu alleen gestolen te hebben, waarop Dargahi werd vrijgelaten. Hij werd echter eerst beestachtig mishandeld, met name door genoemde onderinspecteur, onder andere aan zijn geslachtsdelen. De wonden raakten geïnfecteerd en zaten naar verluidt vol maden, omdat Dargahi geen medische behandeling kon betalen.

Dargahi pleegde afgelopen week zelfmoord door inname van een verdelgingsmiddel, naar zijn zeggen vanwege de ondraaglijke pijnen, doorstane vernedering en de vrees zijn geslachtsdeel niet meer te kunnen gebruiken. Zijn ouders en andere familie, die al voor zijn zelfmoord een klacht hadden ingediend bij de politie, hebben een protestdemonstratie op touw gezet en een petitie aan het parlement asngeboden Agent R. is intussen gearresteerd hangende het onderzoek. Minister Girjasing van Justitie en Politie heeft verklaard met kracht "alle rotte appels uit het politiekorps te zullen halen".

Ook een andere burger, S. Karnadi, diende vorige week een aanklacht in tegen de politie wegens mishandeling. Als klap op de vuurpijl schoot de politie enkele dagen geleden op de auto van een bekende advocaat in Suriname, Ro Kensmil, en stelde hem hardhandig in verzekering. Kensmil wordt verweten "zijn bevoegdheden te hebben overschreden en te hebben meegewerkt aan het bemoeilijken van de opsporing van een vuurwapengevaarlijke verdachte". Die verdachte B.S. zou enige tijd geleden een man, die bij hem gestolen zou hebben, danig hebben mishandeld. Het slachtoffer diende een aanklacht in bij de politie, die een arrestatie-bevel tegen B.S. uitvaardigde. B.S. probeerde achteraf de zaak in der minne te schikken met het slachtoffer G. en bood hem een groot geldbedrag aan voor de onkosten van medische behandeling. Hij benaderde de advocaat om te bemiddelen bij de politie waar de aanklacht was ingediend. Het arrestatie-team van de politie, dat infomlatie had dat het geld overhandigd zou worden (maar niet over de betrokkenheid van de advocaat), lag op de loer en hoopte de verdachte S. te zullen arresteren. Ze troffen echter advocaat Kensmil aan tijdens de schietpartij en rekenden hem in wegens verdenking op voorvermelde betrokkenheid. De Orde van Advocaten heeft ernstige bezorgdheid uitgesproken over de manier waarop de arrestatie heeft plaatsgevonden en vraagtekens geplaatst over de validiteit van de arrestatie van de advocaat. B.S. werd achteraf alsnog ingerekend.

***

Het houdt de Surinaamse gemeenschap bezig. Het moreel verval dat om zich heen heeft gegrepen in dezelfde snelheid als het economisch verval, laat zich in alle lagen kennen. Roofovervallen en drugs-gerelateerde geweldplegingen blijven aan de orde van de dag.

Een ander aandachtspunt blijft echter ook de **grootschalige houtkap**. De Indonesische maatschappij MUSA is inmiddels al twee jaar actief in Suriname, en beperkt zich niet langer tot haar concessie in West-Suriname maar koopt hout op in vrijwel heel Suriname, vooral te Balingsoela (Brokopondo) en Pierrekondre/Redidoti (Para). Het avondblad *De West* betitelde deze praktijken als 'hit-and-run', nog voordat de maatschappij vermoedelijk een afwijzend besluit krijgt op de aanvraag voor nog eens een miljoen hectare voor houtkap. MUSA is in een slecht daglicht komen te staan wegens onduidelijke financiële achtergronden, het kappen van verboden bomen, de massale opkoop van hout buiten haar concessie-gebied en bovendien een relatie met exlegerleider Bouterse die als tussenhandelaar ook bomen aan MUSA levert. Met twee andere Aziatische maatschappijen, Bergaya en Suri Atlantic, is er nog geen overeenkomst gesloten, en vooral milieu- en inheemse organisaties doen nationaal en internationaal alle moeite om de contracten te voorkomen.

De Inter-amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB), Nederland en de Europese Unie hebben inmiddels ook gevraagd de contracten met Berjaya, MUSA (voor het additioneel concessiegebied) en Suri Atlantic aan te houden, totdat Suriname betere inzichten heeft in alternatieve gebruiksmogelijkheden van het bos (ecotoerisme, medicinale planten e.d.) en een goed functionerend controle-apparaat heeft. In ruil daarvoor zou Suriname van -of via- de IDB schenkingen en zachte leningen kunnen krijgen die de inkomstenderving uit de houtsector zouden moeten goedmaken. De IDB nodigde in verband hiermee een tiental parlementariërs uit voor orientatiebezoeken aan Washington en Costa Rica waar alternatief en duurzaam bosgebruik hoog aangeschreven staat. De assemblee-leden, die afgelopen week terugkeerden van dit bezoek, zeggen enorm veel bijgeleerd te hebben en de contracten veel kritischer te zullen bekijken. De resultaten van hun bezoeken, met name de concrete bedragen die zijn genoemd voor ondersteuning vanuit de IDB, en de voorstellen voor wijziging van de contracten, zullen ze spoedig voorleggen aan president Venetiaan.

***

De eerste vijf bussen die werden ingevoerd om het **openbaar vervoer** op een beter niveau te brengen, zijn ingeklaard en zullen hopelijk volgende week al op de weg zijn. Dit maakte minister Defares van Transport, Communicatie en Toerisme bekend tijdens een werkvergadering van zijn partij, de Surinaamse Partij van de Arbeid. Er zullen in de loop van de komende maanden nog een zo'n 80 bussen worden ingevoerd. Ze worden aan particulieren verkocht, die zich echter moeten verbinden aan dienstverlening aan de overheid, met name voor de Staatsbusdienst. Ook de voorbereidingen voor het 'Nationaal Vervoersbedrijf' dat het openbaar vervoer van landswege commercieel en effectief zal moeten reguleren, zijn in vergevorderd stadium. Defares benadrukte dat particuliere lijnbushouders niet oneerlijk beconcurreerd zullen worden door de overheidsmaatregelen, maar dat ingrijpen in het openbaar vervoer wel noodzakelijk is.

***

Een Italiaanse consultant, die namens de Europese Unie de leiding heeft over het project 'Reconditionering Oost-West verbinding', zou hebben geprobeerd bestekvoorwaarden te ontwijken om zelf het verschil in bedragen op te strijken. De Surinaamse counterparts in het project, een particulier bureau en de directeur van het ministerie van Openbare Werken, heeft hij een deel van de opbrengsten aangeboden voor hun medewerking. Deze weigerden echter en rapporteerden het aan de regering. Ook de 'diefstal' van een terreinwagen, ter beschikking gesteld aan de Italiaan, wordt argwanend bekeken. Minister Assen van Planning en Ontwikkelingssamenwerking, onder wie het project wordt uitgevoerd, heeft contact opgenomen met de Europese Unie. Het is nog niet duidelijk of het Italiaanse consultant-bureau bedankt zal worden (hetgeen betekent dat de hele procedure van aanbesteding en gunning voor de technische begeleiding opnieuw zou moeten plaatsvinden) of dat slechts de betrokken persoon vervangen zal worden.

***

De **Raad voor Ontwikkeling van het Binnenland** (ROB) is gedeeltelijk geïnstalleerd. De ROB zal dienst doen als adviserend orgaan naar de regering toe betreffende de ontwikkeling van het binnenland. Dit was een van de afspraken die gemaakt zijn in het Vredesakkoord dat de regering in augustus 1992 sloot met de toenmalige guerrillagroepen, onder andere het junglecommando en de Tucajana's. De raad ressorteert onder het ministerie van Regionale Ontwikkeling. De vertegenwoordigers van de inheemsen (Indianen) voor de raad, kwamen echter niet opdagen voor installatie. De inheemsen hadden via een brief van de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS) laten weten, dat ze er principieel tegen zijn dat de raad onder het ministerie van Regionale Ontwikkeling zou vallen, hetgeen langdurig bureaucratisch oponthoud en beknotting van bestedingen met zich zou meebrengen. Voor de efficiëntie van de raad, had de VIDS een onafhankelijk orgaan voorgesteld, rechtstreeks onder de president, met een eigen budget. Dit voorstel werd niet gehonoreerd. President Venetiaan betreurde de afwezigheid van de inheemse vertegenwoordigers. Hij stelde de raad in met de boodschap dat ontwikkeling van het binnenland rijkdom voor de gehele gemeenschap met zich zal moeten meebrengen. Voorzitter van de read is Ortwin Kemble van het ministerie van Regionale Ontwikkeling.

***

Tenslotte nog een aantal **korte notities**: Het Nederlandse Openbaar Ministerie heeft zich gedistantieerd van berichten in de Nederlandse pers als zou ex-bevelhebber van het Surinaamse leger Arthy Gorré betrokken zijn bij drugshandel; Salam Somohardjo, voorzitter van de (veelbelovende) partij Pendawalima, heeft weer de Surinaamse nationaliteit; Op een kantoor van Desi Bouterse, waar adviezen en financiële kredieten worden verstrekt aan personen in de hout- en goudsector, is ingebroken. Volgens Bouterse wegens een speurtocht naar bepaalde documenten; De inflatie was over de maand augustus 0,2% ten opzichte van juli 1995, een daling van de prijzen dus, en tot nu toe slechts 340% over 1995; Suriname heeft honorair consuls benoemd in Barbados en Canada; De Progressieve Volkspartij Suriname (PSV) en de Hervormde Progressieve Partij (HPP) hebben een samenwerkingsverband gesloten (de HPP zit ook al in een politiek verbond met de PVF en DP); De Surinaamse Volleybalselectie heeft brons behaald tijdens de Caribbean Volleyball Cup; Het motorschip 'Coesewijne' dat voorheen werd gebruikt voor kustdiensten, nadat het enkele jaren een dokbeurt moest ondergaan; Het Surinaamse Rode Kruis stuurt hulpgoederen, onder andere rijst en blikjeswaren naar het getroffen St. Maarten; Theater Thalia ontving geluidsapparatuur van het Prins Bernhard Fonds in Nederland, door tussenkomst van de Stichting Ondersteuning Welvaart en Volksgezondheid in Suriname.

Milieu-speurtocht

WILLEMSTAD —De Stichting Uniek Curacao start dinsdag een milieu speurtocht voor de zesde klassen van de basisscholen. De Educatie Commissie van STINAPA verleent medewerking, teneinde de basis te leggen voor een aantrekkelijk en leerzaam project.

De milieu-speurtocht is onderdeel van de Toeristenweek, gehouden op de basisscholen in het kader van het project 'De Schatten van Curacao'. Dit project is opgezet door Sedukal, de schooladviesdienst, en wordt dit jaar voor de tweede keer georganiseerd.

Speciaal voor deze speurtocht is het zwaar vervuilde gebied Malpais schoongemaakt met medewerking van Selikor, scholieren en medewerkers van Stichting Uniek Curacao.

De speurtocht houdt in, dat scholieren, onder begeleiding van medewerkers van Uniek Curacao en leerkrachten, twee uur lang met een vragenlijst trekken door het gebied, dat een zeldzame en gevarieerde flora en fauna bezit.

Nieuwe jeugdkrant

WILLEMSTAD - 'Hubentut' is de naam van een nieuwe jeugdkrant. De eerste editie verscheen op 8 september en de 'Fundashon Hubentut Positivo' hoopt de gratis krant eens in de twee weken uit te kunnen geven.

De krant (oplage 3500, formaat tabloid, 8 pagina's), wordt gemaakt door veertien jongeren, die in leeftijd variëren van 14 tot 30 jaar en wordt onder andere verspreid op 12 onderwijsinstellingen, van het Technisch College St. Jozef tot aan de UNA. De makers, onder andere directeur Junny Schoop, hoofdredacteur Dési Wallé en als speciaal medewerker Magali Jacoba, willen een positieve krant voor en van jongeren. In december hoopt het team dat de krant is uitgegroeid tot 12 pagina's en een oplage van 10.000 zal hebben bereikt.

In de eerste editie van de politiek onpartijdige krant wordt onder andere aandacht besteed aan de gezondheid, aan de mysterieuze Warpzone, aan de miss Playa verkiezing en de teamleden van de krant worden voorgesteld. Gedeputeerde Magda Rafael van Onderwijs en Cultuur roept de lezers in een hartverwarmend en uitgebreid voorwoord op om een Jeugdraad in het leven te roepen, die als een spreekbuis annex sterke vertegenwoordiging kan gaan dienen.

Cursussen van Akademia di Arte

WILLEMSTAD - Belangstellenden kunnen zich nog inschrijven voor de verschillende cursussen aan de Akademia di Arte. Behalve de cursussen Tekenen & Schilderen door Fifi Rademaker, Fotografie door Hendrik Pieters Kwiers, Kalligrafie door Angelo Reenis en Reclametekenen door Virgilio Brion, is er ook een korte cursus Verven voor kleuterleidsters.

"Functie met politieke label

Geen vuiltje aan de lucht met aanstelling medewerkers

WILLEMSTAD -De aanstelling van de medewerkers ten behoeve van de gedeputeerden is geheel volgens de regels gegaan. "De publicaties zijn onjuist," zeiden de gedeputeerden Coffie en Castillo nadrukkelijk. Geen enkele gedeputeerde heeft zeven medewerkers aangesteld.

De persconferentie van gisteren in het bestuurskantoor werd grotendeels besteed aan uitleg over het in dienst nemen van de zogeheten 'naaste medewerkers'. Alle gedeputeerden hebben vier medewerkers of minder, terwijl voor sommigen momenteel een aanstellingsprocedure gestart is.

Een uitzondering vormt gedeputeerde Mayra Coffie die speciale toestemming bij het bestuurscollege vroeg voor een vijfde medewerker. Het argument van Coffie is haar zware takenpakket (Selikor, veterinaire dienst, sociale zaken, vrouwenzaken, milieu en gezondheid). Volgens mevrouw Coffie was de ondersteuning van de vijfde medewerker dan ook hard nodig. Deze werknemer heeft als taak vragen en afspraken van mensen aan de diensten te coördineren. In de periode juli tot nu werden er meer dat 1700 telefoontjes verwerkt.

Castillo wenste vooral weerlegd te zien dat dit BC vriendjespolitiek zou bedrijven en op een onverantwoordelijke manier bezig was. "Er wordt een verkeerd beeld ven het BC gecreëerd. De beslissing over aanname van personeel is genomen tijdens aanwezigheid van de gezaghebber en niet buiten hem om", aldus Castillo. Hij beschouwt de publicaties als slagen onder de gordel: "Het werkt demotiverend op het nieuwe BC dat een gigantische financiële crisis heeft geërfd", luidde zijn zelfbeklag.

Aan de brief van het PZ (Personeels Zaken) die in de media terecht is gekomen, lag een misverstand ten grondslag. Castillo: "De PZ beschikte niet over de laatste gegevens van de medewerkers-regeling. Ik heb dat inmiddels gecorrigeerd. Feit is wel dat het college bepaalde voorzieningen voor de medewerkers heeft getroffen vanwege de 'politieke label' (...) die deze functie met zich meebrengt." Personen die bereid zijn een gedeputeerde te assisteren als naaste medewerkers kunnen hiervan later hinder ondervinden in hun carrière, zei de gedeputeerde voor personeel.

Omdat het huidige bestuurscollege heeft gekozen voor gekwalificeerde krachten en moet daartegenover een goede beloning staan. Deze mensen komen niet in aanmerking voor uitbetaling van overwerk en bevordering in een hogere schaal, terwijl ze vaak ook in het weekeinde moeten werken. Alle medewerkers krijgen daarom een maandelijkse toelage van 250 gulden; dit bedrag wordt echter later niet inbegrepen in het salaris, zoals wel het geval was bij de vroegere regeling.

...eine stijging ...larkoers

...MSTERDAM — De ...rikaanse dollar heeft ...teren op de Europese ...selmarkten een kleine ...ing weten te boeken. ... het eind van de ...ndel in Amsterdam ...d de koers op Nf ...95 na Nf 1,6680 op don...dag.

...De dollar begon de dag ...er, door de mogelijkheid ... een renteverlaging in de ... Later op de dag werd ... dat de industriële ...duktie in de VS in ...stus met 1,1 procent is ...oeid, wat de sterkste ... is sinds vorig jaar ...mber. Dat verminderde ...kans op lagere rente, waar...oor de dollar weer wat aan...

...vendien verklaarde de ...rikaanse onderminister ... Financiën, Lawrence ...mers, dat de zeven grote ...strielanden (G-7) de dol...oers met interventies ... blijven steunen, als ...oe de noodzaak aan... is. Tegenover de yen ...de koersstijging van de ... duidelijker. De Ameri... munteenheid ging ...2,65 naar 103,70 yen. ... pond sterling trok aan ...Nf 2,5815 tot Nf 2,5880. ...anse frank steeg iets, ...Nf 32,530 (per honderd) ... 32,555. De overigen ...eenheden waren over...d ook hoger.

...De Oost-Europabank is ... raar meer kapitaal ...aan de groeiende vraag ... financieringen te vol... in de komende twee ...al het kapitaal worden ...reid, aldus topman Jac... de Larosière. De helft ... het 14 miljard dollar ... kapitaal is al toege... De 59 landen die lid ... van de bank zal worden ...raagd hun bijdragen te ...hogen.

Vogels weer in trek in Hanoi

■ HANOI - In de Noordvietnamese hoofdstad Hanoi is er sinds kort weer een vogelmarkt waar liefhebbers allerlei zangvogels kunnen kopen. Zij hebben lange tijd hun hobby moeten staken vanwege de economische crisis die het land teisterde in de jaren zeventig en tachtig en door de hoge prijzen die er toen voor de vogels gevraagd werden.

Surinamers melkkoe voor KLM

AMSTERDAM — "Ik vecht tegen een berg. Dat besef ik heel goed. Anderen zijn mij voorgegaan in de strijd tegen de KLM, maar zij zijn er allemaal mee gestopt. Maar ik ga door, net zo lang tot de KLM fatsoenlijke tarieven rekent voor de vluchten naar Suriname." Dat zegt Stanley Abrahams, oprichter en voorzitter van het Comité Verlaging Vliegtarieven Suriname.

Een retourvlucht naar Paramaribo met de KLM kost 2300 gulden. Naar verhouding de duurste bestemming van Nederland's grootste luchtvaartmaatschappij. "Naar Caracas in Venezuela vlieg je voor slechts 1400 gulden. Je vliegt dan nota bene over Paramaribo heen. Voor ruim 1100 gulden kun je naar Miami in Florida en dat is vrijwel dezelfde afstand. Nog sterker: Vanuit Parijs vlieg je via Frans-Guyana naar Paramaribo voor 1400 gulden. Helaas gebeurt dat maar één keer per week, zodat het toestel altijd is volgeboekt", aldus Abrahams.

De KLM heeft volgens het comité het absolute monopolie op Paramaribo. De Surinaamse luchtvaartmaatschappij SLM vliegt ook op Suriname, maar zij bestaan alleen op papier. "Ze hadden maar één toestel en dat is destijds neergestort met al die voetballers aan boord."

De KLM maakt volgens Abrahams volledig misbruik van de situatie, dat de helft van de Surinaamse bevolking in Nederland woont. "Als vliegen naar Miami 2300 gulden zou kosten, dan gaan daar veel minder mensen naar toe. De Surinamers hebben echter geen keus, willen ze hun familie eindelijk weer eens ontmoeten. Vaak moet je wel, voor een begrafenis, een bruiloft, of als je vader of moeder ernstig ziek is. Voor veel mensen die slecht bij kas zitten, is het onmogelijk hun familie te ontmoeten. Vliegen met het hele gezin is al helemaal niet te betalen. We worden gewoon uitgezogen door de KLM."

Het comité schat dat de KLM jaarlijks 50.000 mensen naar Paramaribo vervoert. De KLM zelf doet nooit mededelingen over dit soort cijfers. Als je boekt voor een snelle vlucht word je volgens het comité helemaal belazerd. "Dan zeggen ze dat ze vol zitten, maar dan hebben ze altijd nog wel een zogeheten zesmaandenticket vrij. Dat kost dan 300 gulden extra. Voor de onafhankelijkheidsviering hebben ze een aanbieding van 1500 gulden, maar dan moet je binnen twee weken weer terugvliegen. Het kan dus blijkbaar wel. Voor de meeste mensen is twee weken echter veel te kort", aldus Abrahams.

In juni heeft het comité 20.000 handtekeningen aangeboden aan de vaste-Kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat, maar dat heeft ook nog niets opgeleverd. Een brief aan de KLM werd keurig beantwoord met de mededeling, dat men geen behoefte had aan een gesprek met het Surinaamse comité. Ontelbare brieven aan de SLM zijn nooit beantwoord.

Een woordvoerder van de KLM benadrukt dat alle vergelijkingen met soortgelijke vluchten mank lopen. "De afstand is niet bepalend voor de prijs. Het gaat om de verhouding zakelijke reizigers/vakantiegangers en de hoeveelheid vracht. Naar verhouding zijn er te weinig zakelijke reizigers en is er te weinig vracht", aldus de woordvoerder.

Wereldwijde overeenkomst over standaard video disc

EINDHOVEN — Philips en Sony hebben met hun concurrenten Toshiba en Matsushita een compromis gesloten over een nieuwe cd-schijf voor de opslag van beeld, geluid en tekst, het zogenoemde *Digital Videodisc-system* (DVD). Dat heeft Bodt, vice-president van Philips, gezegd. Het compromis is gesloten onder druk van de computer-, software- en filmindustrie, die een nieuw cd-systeem willen.

Daarmee komt een einde aan de strijd rond het nieuwe cd-systeem, waarmee een flinke verruiming van de huidige opslagcapaciteit wordt nagestreefd. De nieuwe schijf moet complete speelfilms en ook ingewikkelde cd-rom-spelletjes en andere multimediale toepassingen kunnen bevatten.

Eind vorig jaar werd duidelijk dat bij het ontwerp van de nieuwe techniek twee grote blokken tegenover elkaar kwamen te staan. Philips maakte gemene zaak met de Japanse concerns Sony en JVC. Concurrent Toshiba ging met landgenoot Matsushita (onder meer Panasonic en Technics) in zee. Beide partijen wierven steun bij computerindustrie, producenten van cd-rom-apparatuur en -software en bij de filmindustrie.

De nu overeengekomen standaard combineert elementen van de zogeheten Multimedia-cd van Philips/Sony en van het concurrerend systeem van Toshiba en Matsushita. "Op een laagje kan zeven maal zoveel informatie als nu. Op de nieuwe schijf kun je bijvoorbeeld een film van 240 minuten opslaan", aldus Bodt. "Bovendien is de kwaliteit substantieel hoger, bijna studiofilmkwaliteit."

Het nieuwe systeem is te gebruiken op de huidige generatie cd-spelers. De huidige compact disc gaat nog vele tientallen jaren mee, zo zei Bodt. De opslagcapaciteit op het compromisschijfje is 4,7 gigabyte per laag.

De schijven van beide partijen waren onderling niet uitwisselbaar. Philips en Sony ontwikkelden een systeem (Multimedia-cd), waarbij twee lagen informatie boven elkaar kwamen te liggen. De opslagcapaciteit werd verruimd tot 7,4 gigabite, goed voor 4,5 uur film. De cd van Toshiba had het voordeel dat zij aan twee zijden informatie bevatte, het zogenoemde SD-systeem. De opslagcapaciteit was 10 tot 18 gigabyte. Dit systeem kreeg onder meer steun van de Amerikaanse filmdistributeur Time Warner.

Het akkoord bespaart de industrie een dure concurrentiestrijd en zal in tegenstelling tot het verleden geen verliezers opleveren, zoals destijds wel het geval was bij de introductie van het videosysteem. Het VHS-systeem van Matsushita kwam als winnaar uit de strijd. Philips (V-2000) en Sony (Betamax) waren de verliezers.

Bedrijfsleven wil beter exportbeleid

DEN HAAG - Het Nederlandse exportbeleid moet ingrijpend verbeteren om bedrijven die kapitaalgoederen uitvoeren slagvaardiger te maken op internationale markten. De overheid steunt in tegenstelling tot andere landen het bedrijfsleven onvoldoende op veelbelovende nieuwe markten. "Nederland zou meer als actieve supporter moeten optreden."

Dat schrijven de bestuursvoorzitters van 23 toonaangevende Nederlandse ondernemingen, banken en organisaties aan premier Kok. Zij hebben de initiatiefgroep kapitaalgoederenexport gevormd. Ondertekenaars zijn onder anderen J. Timmer van Philips, B. van Schaik van Fokker, J. Hovers van Stork, P. Kalff van ABN Amro.

Als het exportbeleid niet verandert is dat op termijn slecht voor de werkgelegenheid, industriële vernieuwing en winstgevendheid van de bedrijven, zeggen ze. In een reactie op de herijkingsnota van het buitenlands beleid, begin deze week gepresenteerd, pleiten zij voor de vorming, samen met de overheid, van een werkgroep die de economische aspecten van de nota moet uitwerken. De exporteurs pleiten al enkele jaren voor een beter exportbeleid. De grote ondernemingen zijn positief over de richting en toonzetting van de nota maar vinden op korte termijn nadere stappen dringend nodig.

De bestaande exportinstrumenten zijn te versnipperd. De overheid moet al haar uitvoerbevorderende activiteiten op een punt bundelen en coördineren, net als in de VS, Japan, Duitsland en Groot-Brittannië. Voor het verwerven van opdrachten moeten bedrijfsleven en overheid de handen vaak ineenslaan, met de juiste inzet van mensen en middelen, zeggen de topondernemers.

Staatssecretaris Van Dok van Economische zaken heeft in een eerste reactie gezegd blij te zijn met de brief. Die sluit volgens haar aan bij de essentie van de herijkingsoperatie en bij de initiatieven die inmiddels zijn genomen om de export te bevorderen.

De ondernemers vinden dat Nederland wat minder nadrukkelijk voorop moet lopen in de internationale discussie over de afschaffing van handelsbelemmeringen en het tegengaan van concurrentievervalsing door overheden. Zolang dat niet is bereikt, "zou Nederland zich in voorkomende gevallen meer als actieve supporter van de belangen van zijn eigen bedrijfsleven moeten betonen en minder het accent moeten leggen op zijn voorbeeldfunctie", luidt het harde oordeel.

De initiatiefgroep vindt dat Nederland het middel van de rentesubsidie (waarbij de overheid het verschil subsidieert tussen marktrente en de rente die de concurrentie biedt) veel offensiever moet gebruiken. Dat geldt ook voor de exportkredietverzekering waarvan het acceptatie- en premiebeleid voor teveel beperkingen zorgt.

Van Dok zei in haar reactie ook dat ervoor moet worden gewaakt dat er een wedloop ontstaat tussen landen over financiële maatregelen om de export te bevorderen. Zij kondigde niettemin een verbetering van de verzekering van exportkredieten aan.

Wall Street beëindigt week met klein verlies

NEW YORK — De effectenbeurs van New York heeft een recordweek teleurstellend afgesloten. Na drie achtereenvolgende records moest de Dow Jones-index van de dertig toonaangevende fondsen het gisteren met een klein verlies doen. De index sloot op 4797,57 punten, wat 4,83 punten lager was dan op donderdag, toen voor het eerst de 4800-grens werd genomen.

De omzet bedroeg maar liefst 460 miljoen aandelen na 384 miljoen op de voorgaande dag. Ten opzichte van vorige week vrijdag steeg de beursindex met ongeveer 97 punten.

De stemming werd bepaald door de daling bij de obligaties. Die werd veroorzaakt door de bekendmaking dat de industriële produktie in de VS in augustus sterker was gegroeid dan was verwacht. Verder haalde een sterke daling van het aandeel Oracle en van Apple de hele technologiesector naar beneden. Ook Alco deed het slecht op grond van dalende aluminiumprijzen. Het optimisme van donderdag, dat was gebaseerd op de kans dat de rente in de VS verder omlaag gaat, was echter niet helemaal verdwenen.

De dollar was iets hoger en stond tegen het einde van de handel in New York op Nf 1,6680 na Nf 1,6665 op de voorgaande dag. Tegenover de yen deed de dollar het beter met een koers, die over de 104 yen heen ging. In Amsterdam was de koers geëindigd op 103,70 yen.

WALLSTREET

NEW YORK	PREV	15-Sep	AMSTERDAM	PREV	15-Sep
DOW JONES	4802	4797	EOE	[illegible]	472.73
ATT	57.38	[illegible]	ABN AMRO	[illegible]	66.30
ALZA CORP	23.00	22.63	AEGON	[illegible]	58.30
AMR CORP	73.38	74.25	AHOLD	[illegible]	80.50
APPLE COMP	[illegible]	35.88	AKZO	192.70	195.10
BARRICK GOLD	25.50	25.38	AMEV	[illegible]	[illegible]
BURLINGTON COAT	13.25	13.88	BOLSWESSANEN	[illegible]	32.70
COASTAL CO	34.00	33.75	DSM	131.10	132.30
CML GROUP	7.63	7.63	ELSEVIER	21.30	21.30
COCA COLA	[illegible]	66.63	GIST BROC.	[illegible]	43.10
[illegible]	[illegible]	30.13	HAGEMEYER	[illegible]	[illegible]
DISNEY	57.63	57.50	HEINEKEN	[illegible]	[illegible]
DUPONT	71.75	72.00	HOOGOVENS	[illegible]	[illegible]
EAST.KODAK	[illegible]	61.63	HUNTER DOUGLAS	[illegible]	77.80
EXXON	73.63	73.63	ING	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	25.25	KLM	[illegible]	57.30
FORD	[illegible]	32.13	KNP-BT	[illegible]	[illegible]
GEN. ELECTRIC	[illegible]	63.75	KON. PTT NED.	[illegible]	[illegible]
GEN. MOTORS	47.25	47.88	NEDLLOYD	[illegible]	[illegible]
[illegible]	13.63	13.50	NORIT	[illegible]	[illegible]
IBM	[illegible]	92.25	NUTRICIA	[illegible]	[illegible]
MC DONALDS	38.63	40.13	PHILIPS	[illegible]	77.10
[illegible]	52.50	53.13	POLYGRAM	[illegible]	104.00
[illegible]	[illegible]	[illegible]	ROBECO	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	ROLINCO	[illegible]	123.00
NOVELL INC	19.38	19.00	RORENTO	[illegible]	[illegible]
PFIZER	[illegible]	48.50	ROYAL DUTCH	[illegible]	[illegible]
PHILIP MORRIS	[illegible]	77.13	UNILEVER	[illegible]	[illegible]
[illegible]	34.13	34.38	VAN OMMEREN	[illegible]	[illegible]
SUBMICRON	[illegible]	13.38	VENDEX	[illegible]	[illegible]
TELE-COMMUN.	19.25	19.38	VNU	[illegible]	[illegible]
UNITED AIRLINES	169.25	171.00			
UNC	[illegible]	6.50			
UP JOHN	44.38	44.25	CURRENCIES		
WESTINGHOUSE	14.38	14.50	US$/YEN	[illegible]	104.20
			US$/DMARK	[illegible]	[illegible]
COMMODITIES			GBP/US$	[illegible]	[illegible]
GOLD	[illegible]	[illegible]	US$/NLG	[illegible]	[illegible]
SILVER	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
CRUDE OIL	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Madura & Curiel's Bank N.V.
Investment Division
Tel. 661633
Fax. 661633

Optocht van Miss USA-kandidaten

ATLANTIC CITY - In het Convention Center van Atlantic City vindt vanavond de verkiezing plaats van Miss America 1995. In dit kader was er gisteren een optocht waarbij de kandidaten gekleed waren in originele kostuums. Op de foto inspecteren helpers de staart van een als zeemeermin uitgedoste miss voor de aanvang van de parade.

Zwerver als drs.

De Italiaan **Evio Botta** heeft de eerste "universiteit voor zwervers" van de wereld opgericht. Dat blijkt uit berichten donderdag in de italiaanse pers. De universiteit heet **"La strada"** (De straat). De colleges worden in de open lucht gegeven in de roomse wijk **Trastevere.**

Op het studierooster staan overlevenstechnieken voor zwervers centraal. De lessen gaan over vragen zoals: "Hoe maak ik een bed van kartonnen dozen? Waar kan ik het beste gaan slapen? Waar kan ik me wassen? Waar eet ik?"

Een bijzondere prioriteit geeft rector Botta aan "de hoge kunst van het bedelen". De ex-kok, zwerver en deskundige van het zwerversleven heeft al een docentenkorps van vijf bevriende daklozen opgezet. Het collegegeld is 30.000 lire (31 gulden). Van de eerste inkomsten wil Botta t-shirts laten drukken "zoals bij de Engelse universiteit **Cambridge**".

Boek voor zieke

Onlangs heeft de **'Sosiedat Antiano di Beibel'**, onderdeel van de **'Kas di Beibel'** en gevestigd aan de Gaitoweg 3, een nieuw boek gepubliceerd. De titel is: **'Pa abo ku ta malu'**. Voor degene die ziek is, dus.

Het boek werd aangeboden bij het sint-Elisabethziekenhuis en het Adventziekenhuis en bevat een aantal korte bijbelteksten, die de zieke medemens kracht, hoop en vreugde moeten geven.

De prijs is slechts drie gulden per exemplaar, een leuke geste als men op ziekenbezoek gaat.

Op de foto van links naar rechts de heren Ramirez en Elisa, respectievelijk promotor en directeur van de Sosiedat Antiano di Beibel, bij de overhandiging van het eerste exemplaar aan de heren Duffis, Jacobs en Alberto van het Adventziekenhuis.

Befaamde 21 club verkocht

In **New-York** is de befaamde 21 club voor de tweede keer in zijn 75-jarig bestaan verkocht.

Het Britse hotelconcern **'Orient-express'** kocht het luxueuze restaurant aan de 52e straat in **Manhattan**. In het restaurant kwamen geregeld schrijvers als Ernest Hemingway en F. Scott Fitzgerald evenals alle Amerikaanse presidenten sinds de jaren twintig.

Volgens kranten kocht het concern, dat tien luxueuze hotels in de wereld bezit, de club voor **40 miljoen dollar** (Ruim 66 miljoen gulden) van **Marshall Cogan**, die het restaurant in 1984 had verworven van de afstammelingen van Jack Kriendler en Charlie Berns. Zij begonnen het restaurant in 1920. In de jaren van de drooglegging (1920-1933), toen alcohol in de Verenigde Staten was verboden, kreeg het al snel faam als clandestiene kroeg.

Tot de 21 club behoren drie gebouwen van zes verdiepingen, 27 schilderijen van de Amerikaanse kunstenaar Frederic Remington en een wijnkelder met 10.000 flessen van de beste wijn uit alle delen van de wereld. Ouders slaan daar een fles op, die pas mag worden opengemaakt als hun kind 21 jaar wordt.

WILLEMSTAD - Vanuit Nederland ontving de familie van de Reigerweg het blijde bericht dat dun zoon Dieudonnée aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam geslaagd is voor zijn doctoraalstudie Bedrijfseconomie. De kersverse doctorandus is oud-leerling van het Pire College en het Radulphus College.

Na een vakantie in Europa keert hij terug naar zijn geboorte-eiland.

Kwetsend boek

De rechtbank in **Parijs** heeft toegestaan, dat de verkoop van het boek **'Un paix royale'** ('een koninklijke vrede') in dat land verkocht mag worden.

De auteur, de Belg **Pierre Mertens**, moet echter de Belgische **prinses Lilian** en haar zoon **prins Alexander** een symbolische schadevergoeding van één frank (32,5 cent) betalen.

Prinses Lilian (78), weduwe van de Belgische **koning Leopold 111** en stiefmoeder van de huidige **koning Albert 11** en haar zoon hadden gevraagd om een verbod van het volgens hen kwetsende boek of althans het schrappen van bepaalde passages eruit.

De rechter oordeelde dat de vrijheid van meningsuiting niet betekent dat een auteur ongestraft van alles kan schrijven, maar dat de passages niet dermate kwetsend voor de prinses en haar zoon zijn dat het boek uit de handel moet worden genomen. De rechter nam daarbij in aanmerking dat het boek in Frankrijk vrijwel uitverkocht is.

Huwelijk Hawking

De wereldberoemde natuurkundige **Stephen Hawking** is vrijdag in het Britse **Cambridge** voor de tweede keer getrouwd. De zwaar invalide, aan een rolstoel gekluisterde wetenschapper trad in het huwelijk met de 45-jarige **Elaine Mason**, sinds vele jaren zijn verpleegster.

De 53-jarige Brit geldt als één van de meest vooraanstaande fysici van onze tijd. Zijn intelligentie is vergeleken met die van **Albert Einstein**. In 1988 publiceerde hij de het boek **'Het heelal'** (A brief history in time), dat in de hele wereld een kassucces werd. In het boek beschrijft de miljonair op een voor veel mensen toegankelijke manier de oorsprong van het heelal.

Door zijn succes zien veel mensen Hawking als voorbeeld van een gehandicapte die zelfs de zwaarste tegenslagen en grootste lichamelijke ongemakken weet te overwinnen.

Hawkings eerste huwelijk duurde 26 jaar. Zijn ex-echtgenote Jane uitte haar bezorgheid over het tweede huwelijk: "Ik vrees dat hij onder invloed staat van machten buiten zijn controle."

Acties tegen Frankrijk

Ze zagen er eigenlijk best vrolijk uit, de dertien autowrakken voor de Franse president **Chirac**. Voorzien van duizenden handtekeningen in allerlei kleuren stonden de Renaultjes, Peugeotjes en Citroëns donderdagmiddag voor de **Franse ambassade in Den Haag**, Nederland.

De **Socialistische Partij** (SP) wilde op die manier protesteren tegen de Franse kernproeven in de **Stille Zuidzee.**

De autowrakken waren in het hele land verzameld en volgens de organisator **Jan de Wit** hebben de mensen "in de rij gestaan" om hun handtekening op de auto's te zetten.

De oude wagens waren van verschillende plekken in het land naar de ambassade in Den Haag gereden, waar er één - onder luid getoeter - demonstratief werd gesloopt. Met een snijbrander werd het 'ban-de-bomteken' (kenmerk van de antiatoomacties) uitgesneden en aangeboden. Er werd beloofd het stuk blik naar Parijs te sturen om zo de Nederlandse bezorgdheid over te brengen.

Een nieuwe actie is alweer gepland: klanten van supermarkten worden opgeroepen geen Franse wijn, **Beaujolais**, te kopen.

Zeg het met bloemen

Omdat hij een bloempot naar zijn vrouw gooide, heeft een 29-jarige Franse beroepsmilitair vrijdag drie maanden voorwaardelijke celstraf en een geldboete gekregen.

Aanvankelijk was de pot begonia's een verzoeningsgebaar omdat de soldaat tijdens zijn één-jarig verblijf in het buitenland ontrouw was geweest aan zijn vrouw. Maar toen de relatie er niet op vooruit ging, veranderde de pot in een wapen.

Nadat de soldaat zijn vrouw uit woede over haar starre houding had bekogeld met de begonia's, probeerde hij haar ook nog te wurgen.

Na de rechtszaak besloot het paar te gaan scheiden.

Russen snel klaar

Russen zijn gek op directklaar fotografie. Dat blijkt uit de omzet van **Polaroid**, producent van camera's en films voor direkt-klaar fotografie, die spectaculair gestegen is sinds het weg-vallen van het IJzeren Gordijn.

De enorme belangstelling voor de direct-klaar-fotografie in Rusland zou volgens Polaroid wel eens te maken kunnen hebben met het verleden van dat land, toen de geheime dienst KGB meekeek in de foto-ontwikkelcentrales. "De KGB bestaat niet meer, maar de vrees bij Russen dat de overheid foto's in de gaten houdt, is blijkbaar nog zo sterk aanwezig, dat ze het ontwikkelen van fotorolletjes niet wensen uit te besteden", zegt een woordvoerder van Polaroid. Het bedrijf heeft al zo'n 180 tot 190 miljoen films aan Rusland geleverd.

De direct-klaar-fotografie wordt onder meer toegepast in de verzekeringswereld om bijvoorbeeld snel de situatie van een ongeval vast te leggen.

CD voor Bosnië: vijf miljoen

De cd voor de kinderen in **Bosnië** die **Britse popsterren** vorige week in één dag hebben opgenomen, heeft in vier dagen bijna 5 miljoen gulden opgebracht. Dit deelde de platenmaatschappij donderdag mee.

Het album **'Help'** is direct doorgestoten naar de top van de Britse hitparades. De cd werd zaterdag uitgebracht, zes dagen nadat hij was opgenomen. Verschillende groepen, zangeressen en zangers, waaronder **Paul Mccartney**, namen de plaat op in studio's in **Groot-Brittannië, Frankrijk en Spanje.**

De opbrengst is bestemd voor kinderen die het slachtoffer zijn van de oorlog in Bosnië.

TOM POES

Vandaag geen aflevering van de avonturen van Tom Poes en heer Bommel. Maandag weer.

25 JAAR INNER WHEEL CURACAO

Onlangs vond de jaarlijkse bestuurswisseling plaats van de service club **'Inner Wheel Curacao.'**

Hiermee is de club een heel speciaal jaar ingegaan en viert haar 25-jarig jubileum.

Dit betekent uiteraard dat Inner Wheel reeds 25 jaar aktief haar steentje bijdraagt ten behoeve van onze gemeenschap.

Inner Wheel Curacao is aangesloten bij **International Inner Wheel via Inner Wheel Nederland.** Alleen al in Nederland zijn heden ten dage 75 clubs aktief.

Het ontstaan van Inner Wheel Curacao is te danken aan het initiatief van enkele dames, echtgenotes van **Rotary**-leden, om zich naast hun inzet voor Rotary, in een eigen club te manifesteren, om zodoende nog beter tegemoet te kunnen komen aan de vele noden in onze gemeenschap.

Dit initiatief resulteerde in de oprichting van Inner Wheel Curacao, september 1970. Vervolgens werd het Charter overhandigd door International Inner Wheel Londen op 19 februari 1971.

De club Curacao is door de jaren heen uitgegroeid tot een goed werkende club met een ledenbestand van zo n 65 Rotary dames.

Elk jaar worden diverse projekten georganiseerd t.b.v. de kinderen en ouden van dagen.

Buiten de jaarlijkse terugkerende donaties worden elk jaar speciale projekten ondernomen naar gelang de node.

Donaties worden o.a. geschonken aan:

Zr Bernadina Roza; individuele noden

Prinses Wilhelminafonds

Dodo Palm College; twee keer per week fruit.

Casa Manita

Babypakketten aan hulpbehoevenden.

Dierenbescherming

Het spreekt voor zich dat, om dit te verwezelijken, de nodige fondsen moeten worden vergaard. Het meest bekende fundraising projekt is de jaarlijkse Come & Buy Bazaar die gehouden wordt in Club C.S.C. aan de chuchubiweg in de maand november. Hier worden door de leden zelfgemaakte artikelen verkocht. Prachtig handwerk en handenarbeid, heerlijke hapjes en maaltijden en daarnaast interessante tweede hands artikelen. Niet te vergeten de schilderstukken, waarmee diverse bekende kunstenaars uit onze samenleving bijdragen om de bazaar tot een sukses te maken.

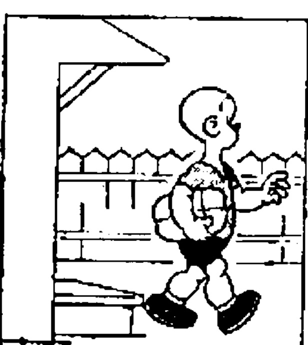
Dit jaar hoopt men door extra inzet extra inkomsten te genereren om zodoende van het jubileumjaar een feestelijk jaar te maken voor hen die onze steun zo hard nodig hebben.

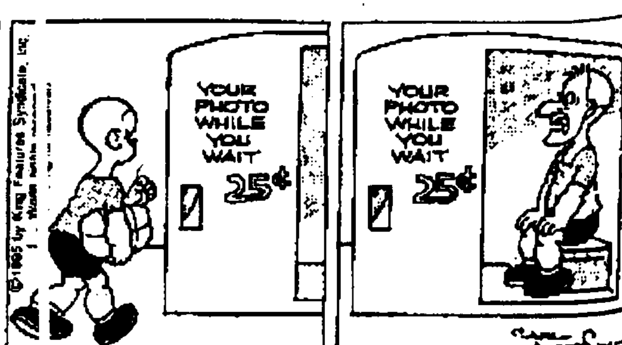
Het bestuur 1995-1996 ziet er als volgt uit:

president: Eva Smeets; past-president: Bartie Krijger; vice president: Dora Winkel; secretary: Ivonne Christiaan; asst secretary: Maria Bruning; penningmeester: Elga Harris; lid: Bep Fontilus; lid: Ludmilla de Windt; lid Norine Janse.

Bijgaande foto toont de leden van 'Inner Wheel Curaçao'.

Henry — By Carl Anderson

BONER'S ARK — By Addison & Frank Johnson

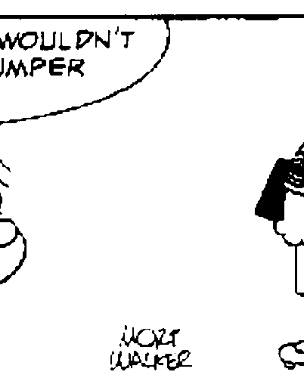

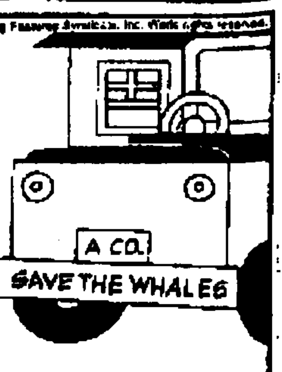

BEETLE BAILEY — By Mort Walker

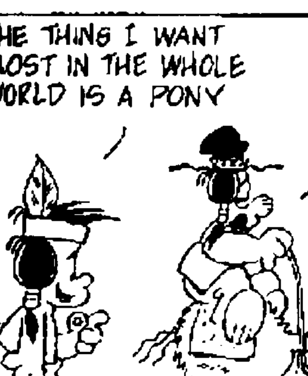

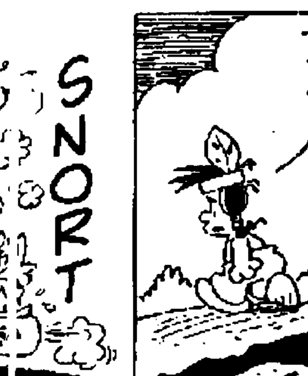

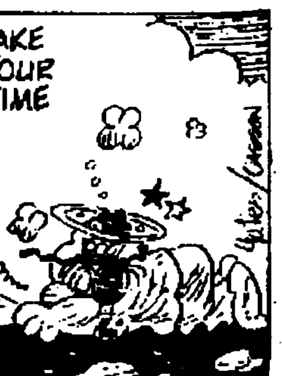

REDEYE — By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA

ARTSEN

VERENIGING VAN TANDARTSEN

Dienstdoende arts 16-17 september van 12.00-13.00 uur: A. Simmons, Roodeweg 104. Tel. 625764. Spoedgevallen [illegible]742.

GENEESKUNDIGE DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST

[illegible] september 1995 vanaf 08.00 uur tot 18 september 1995 om 07.00 uur:
Dokter Braakman, Sentro Mediko Montagne Abao. Tel. 673355; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen [illegible]1313 b.g.g. 112, 696266 of 696337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Ten Holt-Sulters, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer, Oleana-Ayubi en Braam)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST

[illegible] september 1995 vanaf 17.00 uur tot 16 september 1995 om 24.00 uur:
Dokter De Vos, Winkelcentrum Jumbo [illegible]. Tel. 682340; spreekuren: [illegible]12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen 696171 b.g.g. 112, 696266 of [illegible].
[illegible] september 1995 vanaf 00.00 uur tot [illegible] september 1995 om 07.00 uur:
[illegible] Dunker, Winkelcentrum Jumbo [illegible]. Tel. 682340; spreekuren: [illegible]12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen [illegible]1021 b.g.g. 112, 696266 of [illegible]
[illegible] voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Dunker, Nivillac, Rosales-Concession en De Vos)

3DE DISTRICT BANDABAO

15 september 1995 vanaf 17.00 uur tot 18 september 1995 om 07.00 uur:
Dokter Cummins, Sentro Mediko Barber. Tel. 641658/641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen 642855 b.g.g. 112, 696266 of 696337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Tweed en Lucacius).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in *spoedgevallen* de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING 'PRINSES MARGRIET'

Santa Maria 17. tel. 682344/682947, 682412/682574. Kantooruren: 07.00-16.30 uur.
Wachtzuster na 17.00 uur tel. 603661.
Telefonisch spreekuur in ieder wijkgebouw dagelijks van 08.00-08.30/14.30-15.00 uur.

- Huize Halman Otrobanda: tel. 628288; spreekuur wo. van 09.00-11.00 uur.
- Sta. Maria 17: tel. 682344; spreekuur do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Bonam: tel. 371865; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur. Sokudi: tel. 367824.
- Sentro Mediko Montagne Abao: tel. 673711; spreekuur: wo. van 09.00-11.00 uur.
- Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel. 618577; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Suffisant: tel. 687707; spreekuur: do. van 09.00-11.00 uur.
- Wijkgebouw Sta. Rosa: tel. 671628; spreekuur: di. van 09.00-11.00 uur.
- Inloopspreekuur voor zuigelingen en kleuterzorg: vr. van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat; tel. 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING

Kantoor Gosieweg 15, tel. 692231/692232; open van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Siiberie Kavel 16, tel. 649422; open van 08.00-16.00 uur.
Wachtbroeder vanaf 15 september 17.00 uur t/m 22 september 07.00 uur tel. 692294 of page 310-1179.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU

Fontein 35, tel. 648077/648387; open van ma. t/m vr. van 07.00-17.00 uur.
Wachtzuster tel. 649641.
Consultatiebureau diabetici: elke wo. van 09.00-11.00 uur. Voor informatie tel. 648077.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO

Schottegatweg Noord 43. Tel. 691838/ 692510, Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: elke do. van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: elke di. van 12.30-14.45 uur.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

zaterdag 16 september:
Otrobanda: Muizenberg. Muizenberg z/n. Tel. 692390/692391.
Punda: Plasa, De Ruyterkade 36. Tel. 615545
zondag 17 september:
Otrobanda: Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B. Tel. 689676/689808.
Punda: Popular, hoek Madurostraat/Columbusstraat. Tel. 611269/612376.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
Kodela:	135
Artsendienst Bandabou:	641658
SOS-lijn (psych. hulp):	127
RCC (nood op zee):	637911
Dierenasiel:	654300
Dierenartsdienst:	614000
Thorax Centrum:	685917
Fundashon Lechi di Mama:	672289
	375628
	375023

VERLOF BEGRAFENIS (afgifte van 10.00-14.00 uur)

zaterdag 16 september:
E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
zondag 17 september:
R.A. de Windt, Uteweg 53.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA: zo.: 10.00 uur hoogmis (Ned).
BOCA SAMI (San Michiel): za.: 18.00 uur; zo.: 08.00 uur.
BARBER (H. Joseph): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT (O.L. Vrouw van Lourdes): za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): za.: 18.30 uur; zo.: 09.00 en 11.30 uur.
COROMOTO (O.L. Vrouw van Coromoto): za.: 19.00 uur; zo.: 08.00, 11.00 (Spaans), 17.00 en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): za.: 19.30 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zo.: 10.00 en 19.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): za.: 19.00 uur; zo.: 11.00 en 18.00 uur.
LAGOEN (H. Johannes); zo.: 10.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): ma. t/m za.: 08.00 uur; zo.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zo.: 06.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
St. Ana (St. Anna, basiliek): zo.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia (H. Familie): zo.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (O.L. Vrouw van de Rozenkrans, kathedraal): za.: 19.00 uur; zo.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
STA. MARIA (Maria van altijd durende bijstand): za.: 18.30 uur; zo.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
STA. ROSA (Santa Rosa de Lima): za.: 18.30 uur; zo.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SERU FORTUNA (San Martines de Porres): za.: 18.30 uur; zo.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (St. Franciscus): zo.: 17.00 uur.
SOTO (St. Antonius): za.: 19.00 uur; zo.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): za.: 07.00 en 19.00 uur; zo.: 08.00, 10.00 (charismatica), 18.00 en 19.00 uur (Ned).
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): za.: 18.00 uur; zo.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA (H. Geest): zo.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): za.: 19.00 uur; zo.: 08.30 uur.
WILLIBRORDUS (St. Willibrordus): za.: 19.00 uur; zo.: 10.00 uur.
WISHI (H. Teresita): za.: 18.30 uur; zo.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): za.: 18.30 uur; zo.: 08.30 en 17.30 uur.

OVERLIJDEN

AGENCIA FUNERARIA EL SEÑORIAL
Van Leeuwenhoekstraat z/n, Tel. 373648 - 628888 Fax. 628022 Page 310-8082

Hierbij maken wij het plotselinge heengaan van onze geliefde man, vriend en schoonbroer bekend:

MICHAEL DANIEL HANST

Namens zijn echtgenote: Anita Hanst-Aladin
Rumenigge en Rashid

Zijn kinderen: Joyce Hehe-Aladin (Ned)
Zijn schoonzusters: Bea Anches-Aladin (Ned)
Inne Gerdin-Aladin (Ned)
Eline Dobrin-Aladin (Ned)

Zijn vrienden en vriendinnen: Tigri, Ria, Ben, Ria, Peter, en fam. v. Mourik
Renata en kinderen.
Nando + Pila Welhouse en kinderen
Norally Riley, Mimi Raphaëla, Isabel Brown Otmar, Marcelino, Randal Statia, Henki Odor.

De teraardebestelling zal plaats vinden op Zondag 17 September 1995 vertrekkende vanuit de Rouwkamer van El Señorial aan de Van Leeuwenhoekstraat naar de **katholieke begraafplaats te Berg Altena.**
Gelegenheid tot kondoleren vanaf 1 uur 's middags in de Rouwkamer van El Señorial. Om 4 uur zal er een heilige mis worden opgedragen waarna de rouwstoet zal vertrekken naar de **begraafplaats te Berg Altena.**

Condoleance adres:
Anita Hanst-Aladin
Pepo # 25
Alhier

VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church (Oranjestraat 111): 09.30 uur mevr. Y. Isidora.
Fortkerk (Fort Amsterdam): 09.30 uur broeder D. Lopes
Emmakerk (Berenteinen 11): 09.30 uur mevr. M. Holland.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier (Arowakenweg 28): 08.30 uur kerkdienst (Ned.); 10.15 uur kerkdienst (Pap.); 16.30 uur kerkdienst (Ned.).

Muizenberg (Skol basiko Muizenberg/St. Jacob): 10.00 uur kerkdienst (Pap).
Santa Rosa (Marakaweg 1): 10.00 uur kerkdienst (Pap.); 19.30 uur samenkomst (zang, gebed, bijbelstudie, Pap.).

METHODIST CHURCH

Barrett Memorial (Abraham de Veerstraat): 10.00 uur Browne (*Sacrament of Holy Baptism*).
Carey, Buena Vista: 08.00 uur Browne; 18.00 uur (*(Church Restructuring Consultation*).
Epworth (Essoweg): 10.00 uur B. Martis; 18.00 uur (*(Church Restructuring Consultation*).

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK

zo. 10.30 uur - Kaya G Mahuma 439.

TV

TeleCuraçao — TDS

SATURDAY EVENING — SEPTEMBER 16, 1995

	7:00	7:30	8:00	8:30	9:00	9:30	10:00	10:30	11:00	11:30
TELE CURAÇAO	(7.12) Rescue 911		Telenotisia	(8.33) Estilo	Wega di Number Kòrsou (9.15) Cocktail Turístiko		(10.18) Estreno: Lies before Kisses			
[illegible]	James Kennedy		In Touch		Hour of Power (CC)		Carman	Pat Boone	John Jacobs	Mario Murillo
[illegible]	Ancient Mysteries "Mysteries of the Bible" "Jesus in the Galilee" A visit to the lake where Jesus chose his disciples and walked on water, according to the Gospels. (R)		Biography This Week		Movie ★★★ "I Walk the Line" (1970, Drama) Gregory Peck, Tuesday Weld, Estelle Parsons. A Southern sheriff becomes the victim of an alluring young woman who is the daughter of a local moonshiner.				Evening at the Improv Host: Barney Martin. Comics: [illegible], Tonay Vietch, Larry Omaha and Bobby Collins. (R)	
[illegible]	Inside Edition Weekend (CC)	[illegible]	Dr. Quinn, Medicine Woman "For Better or Worse" [illegible] Mike and Sully's wedding day. (R) (CC)		The arrival of [illegible]		Walker, Texas Ranger "War Zone" The Rangers are stumped by a series of highly publicized robberies, but it becomes personal when Walker's close friend is killed. (R) (Part 2 of 2) (CC)		News	[illegible]
[illegible]	News	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Movie ★★ "Encino Man" (1992, Comedy) [illegible] Pauly Shore, Brendan Fraser. [illegible] teens unearth, defrost and befriend a lovable caveman in suburban California. (CC)				News	[illegible] Tim Thomerson, Helen Hunt, Michael Stefani.
CNN	Pinnacle (R)	Travel Guide (R)	Global View	World Business This Week	Style	Science and Technology Week (CC)	Larry King Weekend		Both Sides	Evans & Novak
[illegible]	Speedweek	Sportscenter International Edition.	Drag Racing NHRA Arizona Nationals. From Phoenix. (Taped)		Motorcycle Racing AMA Supercross Series.		Auto Racing SODA Memorial Day 100 Off-Road [illegible]		Powerboat Racing Formula One Grand Prix.	Sportscenter International Edition. (R)
[illegible]	[illegible]									
[illegible]	[illegible]									
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Bugs & Daffy		2 Stupid Dogs	2 Stupid Dogs
[illegible]	[illegible]									
[illegible]	[illegible]									
[illegible]	[illegible]		Película ★★ "The Wonderful Country" (1959, Oeste) Robert Mitchum, Julie London, Gary Merrill. Un contrabandista de armas encuentra el amor mientras trabaja para un dictador mexicano.				Película "Love and Bullets" (1979, Drama) Charles Bronson, Jill Ireland, Rod Steiger. Un teniente de la policía trata de prevenir que un sindicato criminal tome el control de la ciudad de Phoenix.			
[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]		Vivo Con Un Fantasma		Todos a la Cama	[illegible]
[illegible]	College Football: Regional Coverage	[illegible]		Countdown	Boxing Julio Cesar Chavez vs. David Kamau. September 16, 1995, from Las Vegas, a scheduled 12-round bout for the WBC super lightweight title. [illegible] (Live)					

SUNDAY EVENING — SEPTEMBER 17, 1995

	7:00	7:30	8:00	8:30	9:00	9:30	10:00	10:30	11:00	11:30
[illegible]	(6.58) [illegible] Zomercarnaval		Telenotisia	(8.33) Shete Dia	Touched by an Angel		Sunday Night Movie: Deliver Them From Evil			
[illegible]	J.T. Hill	Jack Hayford		Eddie Long	Kenneth Copeland		Praise the Lord			
[illegible]	Ancient Mysteries "The Enigma of the Dead Sea Scrolls" [illegible] remain a mystery. (R)		Biography "Lawrence of Arabia" [illegible]				[illegible]		[illegible]	
[illegible]	[illegible] (CC)		Cybill "Cybill Discovers the Meaning of Life" [illegible]	[illegible] (CC)	[illegible] (CC)				News	[illegible]
[illegible]	[illegible]									

TDS / TELECURACAO

SUNDAY SEPTEMBER 17, 1995

[illegible] A.M. ABC Good Morning America/Sunday (CC)
NBC Today Scheduled: columnist-author William Safire. (CC)
[illegible] A.M. CBS Sunday Morning Scheduled: visit to a small Wyoming town wired into cyberspace; jazz flutist Herbie Mann; report on Lab School. (CC)
CNN Larry King Weekend (R)
[illegible] P.M. CNN Pinnacle
[illegible] P.M. CNN Evans & Novak
[illegible] A.M. [illegible]

MONDAY SEPTEMBER 18, 1995

7:00 A.M. CBS This Morning Scheduled: actress Nancy McKeon ("Can't Hurry Love"); Dr. T. Berry Brazelton talks about his "Infant and Parent Center"; chef Rick Bayless; L.A.'s new "Planet Hollywood." (CC)
ABC Good Morning America Scheduled: singer Michael Bolton; actor Tony Danza; race relations in America. (CC)
NBC Today Scheduled: retired Gen. Colin Powell (Part 1 of 3); [illegible] new Miss America; a [illegible] dinner under 300 calories; dealing with back pain (Part 1 of 5). (CC)
[illegible] A.M. LIFE What Every Baby Knows Toilet learning. (R)
9:00 A.M. CBS, ABC Live — Regis & Kathie Lee Scheduled: [illegible] Lea Salonga and [illegible] perform together; actor [illegible] ("The [illegible]"); the newly crowned Miss America.
CNN Larry King Live (R)
NBC Montel Williams Scheduled: a man who adopted his younger brother because their mother is allegedly a drug addict.
10:00 A.M. CBS Maury Povich Scheduled: Single men and women discuss marriage and single life. (CC)
ABC Carnie Scheduled: people [illegible] at the chance [illegible] their old friends. [illegible]
NBC Leeza
10:30 A.M. CNN Pinnacle
11:00 A.M. ABC Mike & Maty Scheduled: actress Catherine Hickland; critic Jefferson Graham. (CC)
NBC Rolonda Scheduled: Women confront their best friends who slept with their [illegible].
LIFE Singers and Swingers
3:00 P.M. NBC Ricki Lake Scheduled: demanding the return of incriminating photos or videos.
4:00 P.M. ABC Oprah Winfrey Scheduled: women who celebrated their weight loss by doing things they never did as larger people. (CC)
7:00 P.M. CNN Pinnacle (R)
10:00 P.M. CNN Larry King Weekend
SUR [illegible] en Vivo
11:30 P.M. CNN Evans & Novak
11:30 P.M. CBS Late Show Scheduled: actress Mariel Hemingway, singer Tracy Byrd. (CC)
NBC Tonight Show Scheduled: actor Phil Hartman, Miss America, baseball player Eric Karros. (CC)
12:37 A.M. NBC Late Night Scheduled: actor Jonathan Banks, author Lisa Birnbach. (CC)
1:37 A.M. CBS Late Late Show Schedule: Stephen Segal. (CC)
1:35 A.M. NBC Later Scheduled: actor Larry Miller. (CC)
2:05 A.M. NBC Dateline (CC)

ZATERDAG 16 SEPTEMBER 1995

5.00 P.M. Telefiesta
6.31 P.M. Cliffwood Avenue Kids
6.56 P.M. World of Tools

ZONDAG 17 SEPTEMBER 1995

9.15 A.M. Sala di Konsierto
10.00 A.M. Sena di Señor
10.47 A.M. 48 Hrs.
11.33 A.M. Casper & Friends
11.58 A.M. Gala di Deporte
12.37 A.M. Djadumingu Deportivo
2.31 P.M. Matinee: Guns for San Sebastian
4.14 P.M. 360 Degrees
4.28 P.M. Man drechi di Dios
5.51 P.M. Much'i Bon
5.55 P.M. Wega di Number Kòrsou
6.00 P.M. Di Dichter
6.33 P.M. Herhaling bezoek koningin Beatrix aan Indonesië

ÑAPA
Weekend Bijlage Amigoe
ZATERDAG 16 SEPTEMBER 1995 AMIGOE

INTERVIEW

Jan Brokken: reizen en schrijven

REPORTAGE

Huize Jos Wouters jubileert

Econoom Peter Smits over overheidstekort:

Fors ingrijpen leidt tot recessie

= door Theo Dol =

DE ECONOOM P.A.M. Smits was op Curaçao van 1973 - 1975 plaatsvervangend hoofd van de Studiedienst van de Centrale Bank en van 1988 - 1990 directeur van het departement van Handel, Industrie en Werkgelegenheid. Sindsdien is hij directeur van de Bedrijfsregio Den Bosch en bestuurslid van de stichting ABC Advies. Hij was afgelopen week met een delegatie van de Business Sociëteit Brabant op Curaçao om het zakendoen vanuit Nederland met de Antillen te bevorderen. Peter Smits schreef een reeks artikelen, *de Curaçaose economie in tien panelen*, in de Ñapa van maart en april 1995.

In zijn artikelenreeks voor de Ñapa was hij nog tamelijk optimistisch over economie en financiën van het eiland. Curaçao had zijn dieptepunten, maar dankzij de beschermengel die volgens de schrijver Boeli van Leeuwen over het eiland waakt, kwam het er via een onverwachte meevaller steeds weer boven op.

Nu de laatste cijfers over de schulden bekend zijn en het bankroet voor de deur staat, is ook Peter Smits enigszins somber gestemd. 'Deze ene keer ben ik geneigd te zeggen dat de beschermengel even niet komt'.

Smits benadrukt dat zijn artikelen in de Ñapa niet gingen over economisch beleid, maar over de manier waarop een eiland-economie als Curaçao functioneert. "In Nederland streven de bedrijven naar maximale winst en de consumenten naar kostenminimalisatie, dus kopen waar het produkt het goedkoopste is. Dat bevordert weer de concurrentie, de investeringslust en zo krijg je een samenhangend economisch systeem. Ik ben erachter gekomen dat op Curaçao die ordeningsbeginselen soms net iets anders liggen."

Een economische situatie moet beoordeeld worden op de lange termijn en op de korte, de actuele, vindt Smits. "Het feit dat wij hier nu met negen mensen van de Business Sociëteit zijn geeft al aan dat we op de lange termijn vertrouwen hebben in Curaçao. Wij denken dat het eiland veel meer te bieden heeft dan er nu wordt uitgehaald."

"Op de korte termijn is er een enorm probleem gerezen. Ik wil de situatie van de overheidsfinanciën niet bagatelliseren. De oorzaak is al heel lang bekend. Dat is de onevenwichtigheid tussen de grote, logge publieke sector - de overheid - en aan de andere kant de private sector - de ondernemingen - die het eigenlijk moeten verdienen. In Nederland is dat ook heel lang onevenwichtig geweest, maar dat is de afgelopen tien jaar redelijk weggesneden."

"Op Curaçao is de overheid geweldig gegroeid. Ik vind dat je dat niet alleen negatief moet bekijken. De overheid hier heeft een wat andere functie dan in andere, wat grotere landen. Als zij alleen maar zou werken volgens normen van effectiviteit, dan zou je een heel klein apparaat hebben, maar ook een grote werkeloosheid. Dus de overheid zorgt voor een stuk sociale opvang. Maar het probleem is dat de mensen die op die manier bij de overheid zijn ondergebracht, veel te hoge inkomens genieten. De lagere functies worden bij de overheid overbetaald in vergelijking met het bedrijfsleven. Bij de hogere functies is het andersom. Dat geeft duw- en trekeffecten met als gevolg dat in de lagere functies zoveel mogelijk mensen bij de overheid proberen te komen en dat in de hogere functies mensen weggezogen worden naar het bedrijfsleven."

"Maar het belangrijkste is dat de overheid op Curaçao niet meer bezig is de economie te bevorderen. Zij houdt de zaak eerder tegen met ellenlange, onduidelijke procedures, terwijl ze erop gericht moet zijn om kansen voor het bedrijfsleven te scheppen. Want daar moet je het van hebben. Daar komt bij dat bij de loonontwikkeling de overheid de trend zet, terwijl ze in Nederland die ontwikkeling volgt."

SCHULDEN

Smits constateert dat de grote schuldenlast die onlangs is vastgesteld door drie accountantskantoren 'geruisloos' is ontstaan. "Je kan je afvragen in hoeverre bij bepaalde groeperingen bij het oplopen van de schuld nog de gedachte schuilt dat Nederland op een gegeven moment wel een deel zal overnemen, als het op saneren aankomt. Maar bij de huidige regering heerst de gedachte dat ze de eer aan zichzelf moet houden en zelf de sanering ter hand nemen, ook al zal Nederland daar misschien een rol bij moeten spelen."

Het laten aankomen op een 'kredietcrisis', een situatie waarbij een deel van de overheid failliet zou gaan, ziet Smits als 'heel slecht'. "Curaçao heeft buitenlandse investeringen nodig. Zoals ik al aangegeven heb in het rapport over de transitofunctie van Curaçao heeft het eiland grote mogelijkheden als bruggehoofd tussen Zuid-Amerika en Europa. De investeerders moeten vertrouwen hebben in de Curaçaose overheid. En Curaçao staat goed bekend vanwege zijn goede wetgeving, zijn financiële sector die een goede naam heeft en omdat het hier allemaal redelijk goed functioneert zodat een goede afhandeling verwacht kan worden."

"Ik denk dat de regering net op tijd is. Nu kan de zaak nog redelijk in toom worden gehouden. Dat is absoluut noodzakelijk wil je een investeringsklimaat houden."

MAATREGELEN

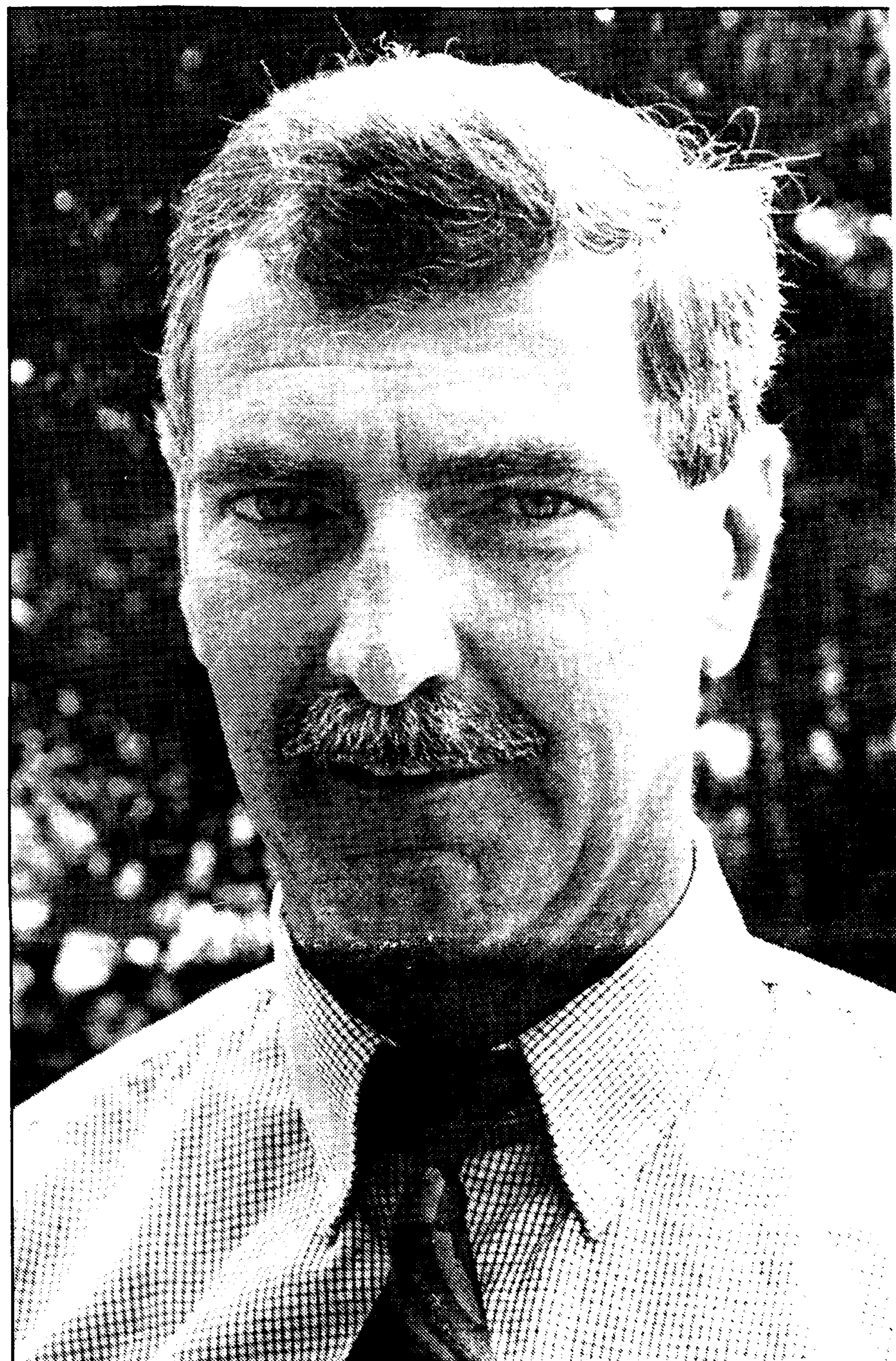
"Ik denk dat men met de maatregelen die nu overwogen worden, een heel eind komt. Ik vind wel dat men goed moet uitkijken welke maatregelen er genomen worden. Er moeten niet zodanige draconische maatregelen komen dat daardoor de groei weggenomen wordt. Als je te snel en te fors saneert, tast je de koopkracht aan. Dan krijg je een negatieve spiraal: minder bestedingen, minder winsten, minder investeringen, meer werkeloosheid. Daar hebben we in Nederland ook een tijdje in gezeten en het is heel moeilijk om daar weer uit te komen. Dus de koopkracht moet behouden blijven en ik zou zeggen: geef de investeringsgerichte koopkracht wat meer ruimte dan de consumptieve. Als algemeen econoom en buitenstaander zet je wel eens vraagtekens bij de consumptie hier. Als er wat minder geconsumeerd was en wat meer gespaard, was de economische groei nu groter geweest."

"Met een crisisheffing moet je erg oppassen, want je vraagt offers van mensen die al eens offers gebracht hebben. In 1985 was er ook een heel moeilijke situatie."

"Waar ik wel geloof in heb, is accijnsverhoging op benzine om de consumptie wat meer in lijn te brengen met de mogelijkheden. Er is hier niet echt een rem op het omlaag brengen van de gereden kilometers."

Het versneld innen van achterstallige schulden aan de overheid bekijkt Smits ook positief. "Het is bekend dat mensen soms jaren lang achter lopen met het betalen van belasting; de overheid laat veel krediet in de maatschappij zitten wat haar rechtens toekomt. Er heerst hier een gezond economisch beleid en daar hoort bij dat iedereen netjes zijn belasting betaalt." Hij vindt wel dat er enige soepelheid betracht moet worden bij het vorderen, als jaren lang een achterstand getolereerd werd.

Privatisering van overheidsbedrijven werkt naar twee kanten, aldus Smits. "Je lost een verliesgevende situatie op en het overheidsapparaat wordt iets minder log gemaakt. Jaren lang zat men met hotels die verlies leden. Ook al zou je die voor niets van de hand doen, was je in elk geval van die verliezen af. De verkoop aan Van der Valk vind ik altijd een buitengewoon goede zaak. Maar over privatisering wordt al jaren gepraat. Zeven jaar geleden hebben wij (ABC Advies) er al een rapport over gemaakt. Dat ligt nu tussen een stapel andere rapporten."

PETER SMITS
...overheidsgaranties afschaffen...

TAAK OVERHEID "De overheid moet zich eigenlijk beperken tot kerntaken", vindt Smits. "Dat kan hier, gezien de bredere functie van de overheid, overigens op een eigen manier worden ingevuld."

Verder vindt hij dat het geven van overheidsgaranties moet ophouden. "Als ik hier overheid zou zijn, zou ik het morgen afschaffen. Garanties voor overheidsinitiatieven hoef je niet te geven, want die zijn al van jou. Meestal zijn het garanties voor investeringen voor lokale of buitenlandse ondernemers. Ik vind dat die maar genoeg vertrouwen in zichzelf moeten hebben en voldoende geld moeten meebrengen. Als de overheid het moet garanderen, weet je zeker dat het in de toekomst geld gaat kosten. De praktijk van de afgelopen twintig jaar geeft me daar gelijk in. Niemand kan me wijsmaken dat de ontwikkelingen op Aruba minder snel waren gegaan als de overheid al die miljoenen niet had gegarandeerd. Het zou misschien iets minder snel zijn gegaan, maar nu kost het de gemeenschap heel veel jaren heel veel geld."

"Je moet als overheid stimuleren op het gebied van ondernemersklimaat, loonhoogte, arbeidsomstandigheden, wetgeving, ruimtelijke ordening, vergunningenbeleid. Het mogelijk maken van investeringen is veel belangrijker dan geldgaranties."

"Veel hangt af van het vertrouwen in de overheid. Ik hoor van mensen dat ze wèl mee willen werken aan de sanering , maar dan moeten ze ook zeker weten dat die sanering resultaat heeft. Ze willen wel offers brengen als maar niet over drie jaar blijkt dat het nog even erg is, of zelfs erger. Ik denk dat de huidige regering begonnen is met een groot krediet bij de bevolking en dat nu het moment is gekomen om daar vorm aan te geven."

"Gevoelsmatig denk ik, op grond van de manier waarop de economie hier functioneert, dat de mensen gevoelig zijn voor *checks and balances*, evenwicht in de machtsverhoudingen. De vakbonden op Curaçao hebben nooit die representatie gekend die ze bij voorbeeld in Nederland hebben of in andere landen en dat maakt het functioneren soms wat moeizaam. Maar toch wordt er met hen rekening gehouden. Maatregelen die mensen in hun portemonnaie treffen zijn altijd impopulair. De vakbonden zijn ervoor om die belangen te verdedigen. Maar ook zij zullen beseffen dat het zo niet door kan gaan."

SINT MAARTEN De ramp die Sint Maarten getroffen heeft, 'kost geld' en voor de afweging van de financiële en economische gevolgen moet volgens Smits een aantal factoren worden meegenomen.

"Er is een aantal risico's verzekerd door particulieren. Dat vermindert het probleem enigszins. Maar een groot deel van de infrastructuur -communicatie, wegen, waterleiding, riolering - is kapot. Daarvoor zal een groter beroep op Nederland moeten worden gedaan dan de tien miljoen die premier Kok beschikbaar heeft gesteld, want ik denk dat de schade eerder een miljard is dan tien miljoen, als het al geen twee miljard is."

"De overheid moe saneren, maar er is tegeli kertijd een heel speciaal prc bleem opgekomen dat nie kan blijven liggen. Norma liter zou je voor zo'n pro bleem ruimte zoeken op d kapitaalmarkt om extra len ingen te sluiten of lang termijnfinanciering te reg elen. Maar ik heb begrepe dat de overheid de ruimte o de kapitaalmarkt meer da heeft opgemaakt. Dat maak het wel heel lastig. Eerlij gezegd zie ik ook niet hoe j dat op moet lossen."

"Misschien kan de tie miljoen van Kok nog ee ander bedrag worden KabNA-gelden kunnen mis schien aangesproke worden. Verder kunnen bui tenlandse investeerders vi voorfinanciering of ee lening werk uitvoeren op Sint Maarten. Als je bij voorbeelc voor de electriciteitsvoorzie ning een beroep zou doen op grote Nederlandse electrici teitsmaatschappijen, kan ik me voorstellen dat ze de schade repareren en voor de betaling een regeling treffen. Dan heb je het acute probleem financierbaar gemaakt. Maar de ramp betekent ongetwijfeld een extra last die op de maatschappij terecht komt. Desondanks hou ik vertrouwen in de economische veerkracht van de Nederlandse Antillen."

Eindredactie: Norbert Hendrikse, opmaak Solange Isselt

Ethnische groepen beheersen de Nederlandse drugswereld

De Turkse, Surinaamse en Marokkaanse gemeenschappen in Nederland hebben nauwe banden met de georganiseerde drugscriminaliteit. Een relatief groot aantal leden uit die minderheidsgroepen regelt de import, distributie en verkoop van soft drugs, heroïne en cocaïne. De opbrengsten stromen terug naar de thuislanden, waar de leiding zit.

Volgens criminoloog prof. dr Bovenkerk werken duizenden Turken in Amsterdam, maar ook elders in het land, voor de drugsmaffia in hun vaderland. De situatie is zo ernstig dat de recherche 'Turkenmoeheid' vertoont. De bestrijding is niet meer dan dweilen met de kraan open.

Van de enorme bedragen aan zwart geld bouwen de maffiabonzen complete vakantiecomplexen aan de Turkse kust. Zitten zij in de heroïne, de Marokkanen hebben een heel netwerk over Nederland voor de afzet van hasj. Surinamers 'doen' de cocaïne.

Bovenkerk verklaarde zeker te weten dat de criminele lijnen tot op regeringsniveau lopen in Turkije en Marokko. In Suriname is oud-legerleider Bouterse met zijn trawanten sinds de vroege jaren tachtig verantwoordelijk voor de smokkel van de snuifdrug naar Nederland.

Bouterse heeft volgens de hoogleraar doelbewust en met succes Nederlandse Surinamers bij overheidsdiensten omgekocht. Bovenkerk sprak van de politie, gemeente-ambtenaren, bewakingspersoneel op Schiphol en de marechaussee.

BOUTERSE

De rijksrecherche wist van Bouterse's activiteiten en heeft de procureur-generaal in Amsterdam tot drie keer toe op de zaak gewezen. Maar de PG heeft om onduidelijke redenen nooit gereageerd, aldus Bovenkerk.

Een woordvoerder van Bouterse zei vanuit Paramaribo dat 'het hele verhaal uit de duim is gezogen'. Volgens hem voert Nederland een doelgerichte actie om de voormalige legerleider in een kwaad daglicht te stellen met het oog op de Surinaamse verkiezingen volgend voorjaar. Bouterse leidt een politieke partij.

Overigens maakte de politie in Paramaribo vorige week bekend dat zij vijf collega's heeft gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij drugshandel. Minister van Justitie Girjasing heeft een diepgaand onderzoek aangekondigd naar banden van de politie met de georganiseerde misdaad.

Het Nederlands Centrum Buitenlanders (NCB) reageerde verbaasd op de aantijgingen van Bovenkerk. Het NCB vindt zijn uitlatingen 'buitengewoon slecht' voor de beeldvorming over allochtonen. Directeur Akel noemde de uitspraken over Turken een slag in de ruimte.

DRUGSHANDEL

Bovenkerks collega prof. dr Fijnaut verklaarde dat drugshandel verreweg de belangrijkste misdadige activiteit is van de georganiseerde criminele organisaties. Althans voor zover bekend, want hij heeft ontdekt dat de politie geen goed inzicht meer heeft in waar criminele organisaties zich precies mee bezighouden.

Fijnaut wees erop dat de politie-reorganisatie van de laatste jaren ertoe heeft geleid dat veel specialistische kennis is verdwenen. Op wapenhandel bij voorbeeld, is niet veel zicht meer. Dat geldt ook voor de handel en wandel van de Italiaanse en Chinese maffia.

De criminoloog heeft vastgesteld dat er ongeveer 35 strak georganiseerde misdaadconglomeraten in Nederland actief zijn. Daarvan opereren er zeven op hoog niveau. Twee daarvan zijn over de hele wereld bezig. Zij hebben 120 tot 150 'personeelsleden'.

Fijnaut zei dat de hiërarchisch geleide syndicaten nauwelijks tot geen invloed uitoefenen in de 'bovenwereld'. Alleen in de transportbranche en de horeca hebben zij financiële belangen. Opvallend is volgens Fijnaut en Bovenkerk wel dat het onroerend goed in de Amsterdamse binnenstad voor een belangrijk deel in handen is van topcriminelen. Er bestaan aanwijzingen dat die ook bezig zijn in Amsterdam-Zuid panden op te kopen.

VERBAZING

De Bossche procureur-generaal mr Gonsalves, die is belast met de bestrijding van de zware misdaad, wekte woensdag verbazing. Hij vertelde nooit te hebben geweten dat de recherche partijen drugs op de markt liet komen om zodoende te kunnen doordringen tot de syndicaatleiders. Gonsalves ontdekte het pas toen de IRT-affaire begin 1994 in het nieuws kwam. In het college van PG's is er nooit over gesproken.

De Utrechtse korpschef Wilzing toonde zich voorstander van door de recherche gecontroleerde drugsimport en - verkoop als dat leidt tot de arrestatie van een hele bende. Hij moest - onder ede - toegeven dat zijn eigen korps er nu ook mee bezig is.

Honduras door overstromingen geteisterd

URRACO (Honduras) - Het noordwesten van Honduras wordt momenteel door overstromingen geteisterd. Meer dan twintigduizend personen zijn als gevolg hiervan dakloos geworden. Op de foto: een kudde koeien tracht wadend door het hoge water veiliger regionen te bereiken.

Erik Hazelhoff: Nooit meer dan een uur achter op Chroesjtsjov

Na zijn avonturen tijdens de Duitse bezetting was de oorlog voor Erik Hazelhoff Roelfzema nog niet voorbij. Van 1957 tot 1961 stond de Soldaat van Oranje opnieuw aan het front, ditmaal als directeur van Radio Free Europe, de omroep waarmee de Verenigde Staten de communistische regimes in Oost-Europa poogden te ondermijnen. "Onze standplaats in München was de plek waar de aardplaten van het Westen en het communisme tegen elkaar aanschuurden."

De zender heeft inmiddels een nieuw onderkomen, dankzij de vroegere vijand: Hij huist nu in het voormalige parlementsgebouw van de Tsjechoslowaakse Federatie in Praag. Met de Tsjechoslowaken had Hazelhoff destijds minder prettige ervaringen. Hun geheime dienst was één van de effectiefste van het Oostblok en voerde verscheidene aanslagen op RFE uit.

VERGIF

Alles hebben ze meegemaakt in München: Sabotage, bombrieven, Spaanse ruiters om de banden van de auto's te vernielen, en vergiftiging. Dankzij een dubbelagent binnen de omroep ontdekte men dat een Tsjech een dodelijke dosis atropine in de zoutvaatjes van de kantine had gedaan.

"Mij hebben ze ook gepakt door atropine in mijn koffie te gieten. Anderhalf uur later kneep ik er bijna tussenuit. Ik lag drie dagen in het ziekenhuis en heb meer dan een jaar last van mijn evenwichtsorganen. Als ik door de gang liep, moest ik met mijn pink langs de muur schuren, anders begon ik te zwalken en zou iedereen denken dat ik 's morgens al bezopen was. En we hadden drie kilometer gang in ons gebouw."

De Hongaarse opstand van 1956 bracht Hazelhoff ertoe zijn baan als onderdirecteur van de Amerikaanse tv-zender NBC op te geven en naar München te trekken.

"De Amerikanen die de zaak in München leidden, begrepen weinig van de 31 talen die er werden gesproken, en evenmin van de mensen die er werkten. Ik had tijdens de oorlog in Londen ervaring opgedaan met emigrés, en bovendien wist ik van broadcasting."

Hazelhoff voerde een nieuw beleid door, dat hij destijds van de BBC-radio had geleerd. " Geen propaganda doorgeven, maar nieuws en opinie gescheiden houden. En als je in een uitzending met het slechte nieuws begint, kom je veel geloofwaardiger over."

"Dat het werkte, blijkt wel uit het feit dat het Oostblok meer uitgaf aan het storen van onze programma's dan wij aan onze uitzendingen. De tekst van een toespraak van Chroesjtsjov zonden we uit, terwijl hij hem nog aan het uitspreken was. Doordat we een interne zender van het Kremlin konden ontvangen, pikten we de rede op en vertaalden we 'm aan mijn bureau. Ik was nooit meer dan een uur achter op Chroesjtsjov."

GELEDEREN

In eigen huis moest Hazelhoff de gelederen gesloten zien te houden, hetgeen niet altijd gemakkelijk was. "We hadden van alles, van vakbondslui tot hoge generaals. Sommigen waren te links voor de Amerikanen, maar te rechts voor mij. Velen konden elkaar niet uitstaan, zoals de Hongaren en de Roemenen. Communistische infiltranten speelden daar op in door hen tegen elkaar en tegen mij op te hitsen."

In 1961 was het tijd voor wat anders en stapte Hazelhoff op. Veel van zijn doelgebied heeft hij niet gezien. "Een keer moest ik de zuster van John Foster Dulles rondleiden, de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken. Zij wilde absoluut een kijkje nemen in Oost-Berlijn. Als ze hadden ontdekt wie ik was, had het lastig voor me kunnen worden, daarom namen we uit voorzorg andere routes dan gepland."

"Daarna, ten tijde van de Berlijnse muur, ben ik nooit meer in Oost-Europa geweest, voor geen goud. Pas vier jaar geleden ben ik er voor het eerst geweest, in Praag."

Coca teelt wordt bestreden in Bolivia

CHAPARE (Bolivia) - Regeringstroepen zijn in Bolivia in actie gekomen om in het binnenland de coca-teelt te bestrijden. Met helicopters landen commando's op de velden waar de cocaplanten worden vernietigd. De arme boeren die voor hun bestaan grotendeels afhankelijk zijn van deze teelt kijken hulpeloos toe.

BVD luisterde kwart eeuw mee in woning CPN-leider

De Communistische Partij van Nederland (CPN) had voor de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) nauwelijks geheimen. Zelfs in het huis van de na-oorlogse partijleider De Groot luisterde de dienst via verborgen microfoons alle gesprekken af, en dat gedurende een periode van 25 jaar.

Dit beschrijft drs Engelen (54) in zijn boek 'Geschiedenis van de Binnenlandse Veiligheidsdienst', dat hij in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken schreef.

In 456 bladzijden beschrijft Engelen, zelf BVD'er, zeer gedetailleerd wat de geheime dienst sinds de oprichting in 1949 tot 1968 heeft gedaan. Dat Engelen zich heeft beperkt tot de jaren vijftig en zestig, heeft twee redenen. De jaren 1967/68 vormden in veel opzichten een keerpunt in de Westeuropese samenleving. Studentenopstanden en nieuwe politieke stromingen (D'66) leidden tot een andere kijk op de maatschappij. En de BVD werd voor het eerst in zijn bestaan geconfronteerd met parlementaire controle. De tweede reden is tijdgebrek. In zijn inleiding kondigt Engelen een vervolgdeel aan.

DOELWIT

In de beschreven periode was de CPN veruit het belangrijkste doelwit van de BVD. In de tweede helft van de jaren vijftig was de dienst zo diep in de communistische partij geïnfiltreerd, dat de opeenvolgende kabinetten-Drees maar weinig ontging. De undercover-operaties gingen ver: In 1961 had de BVD 86 agenten in afdelingsbesturen, 24 in districtsbesturen en zelfs een klein aantal in het partijbestuur. De BVD-'mollen' waren in veel gevallen teleurgestelde communisten, die een hekel hadden aan de autoritaire partijleider De Groot. Volgens Engelen was geldgebrek overigens de belangrijkste drijfveer om voor de inlichtingendienst te willen werken.

De tegenwoordig omstreden 'inkijkoperaties' van de politie - inbraken bij criminelen om te kijken of er bewijsmateriaal aanwezig is - waren veertig jaar geleden bij de BVD schering en inslag. Met duplicaatsleutels slopen BVD-agenten 's nachts CPN-kantoren binnen, waar zij alle archiefbestanden met onder meer adreslijsten van de leden meenamen naar het dichtstbijzijnde politiebureau. Daar werd alles gekopieerd en vervolgens weer 'netjes' teruggebracht. Halverwege de jaren zestig had de BVD zo'n driehonderd van dergelijke acties uitgevoerd.

Met het oog op een mogelijk conflict tussen het Westen en Moskou had de dienst lijsten klaarliggen van belangrijke CPN'ers, die bij het uitbreken van vijandelijkheden moesten worden gearresteerd en in kampen geïnterneerd. Hoewel de BVD de Nederlandse communisten vanaf de jaren zestig niet zo gevaarlijk meer vond, zijn die lijsten tot 1987 blijven liggen, zij het in verkorte versies.

SCHEURING

Uit Engelens BVD-geschiedschrijving kan worden opgemaakt dat de scheuring die zich in 1958 in de CPN heeft voltrokken het indirecte gevolg was van psychologische oorlogvoering door de BVD. De Russische inval in Hongarije (1956) en de massamoorden van Stalin hadden sommige topfiguren uit de partij aan het twijfelen gebracht.

De veiligheidsdienst voedde die twijfel door het kader geheel in CPN-stijl anonieme brieven te sturen met openlijke kritiek op De Groot. De partijleider en zijn vertrouwelingen dachten dat er CPN-kamerleden achter de vuilspuiterij zaten. Er groeiden tegenstellingen met als resultaat dat De Groot en zijn haviken het grootste deel van de zevenkoppige kamerfractie uit de partij gooiden. Bij de BVD knalden de champagnekurken.

De Tweede Kamer heeft nooit geweten wat de BVD in de beschreven periode uitspookte. Weliswaar bestond er sinds 1952 een speciale commissie van vijf fractievoorzitters, maar die kreeg nooit wat te horen. De opeenvolgende BVD-chefs informeerden wel hun minister (van Binnenlandse Zaken) en de premier. Die vonden het allemaal wel best.

STAATSGREEP

In de eerste jaren van zijn bestaan werd de BVD geconfronteerd met verhalen over plannen voor een staatsgreep. Nooit is keihard bewezen dat die plannen echt hebben bestaan, maar zeker is wel dat prominente en beruchte Nederlanders er over hadden nagedacht: Oud-premier Gerbrandy, minister Welter, chef Defensiestaf generaal Kruls en kapitein Westerling. De laatste had in de nadagen van het koloniale bewind met een troepenmacht van 600 man voor eigen rekening huisgehouden in Nederlandsch-Indië.

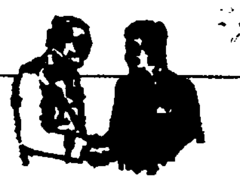
De groep wilde een eind maken aan het 'socialistische experiment' van koningin Wilhelmina, die Gerbrandy aan de kant had geschoven in ruil voor de PvdA'er Drees.

Volgens een brief die een onbekende in 1951 naar de BVD had gestuurd, was de zaak mislukt doordat de samenzweerders een hoge Haagse politieman hadden gevraagd mee te doen. Die bedankte voor de eer. De militaire inlichtingendienst zou al op de hoogte zijn.

Engelen beschrijft ook nog een groot aantal operaties die weinig of niets met de CPN te maken hadden. Niet zelden boekte de BVD daarmee successen, zoals met de dubbelagent Swan, die twaalf jaar lang zogenaamd voor de DDR spioneerde, maar in werkelijkheid voor Nederland actief was.

Meer moeite had de BVD met de Russen. Zo kwam de dienst er in 1959 net op tijd achter dat een zekere Smirnov, die aan het Haagse Instituut voor Sociale Studies werkte, een BVD-secretaresse had ingepalmd.

Uit Engelens geschiedschrijving blijkt ook dat de BVD in haar beginjaren een enigszins amateuristisch aandoend karakter had. Voor het schaduwen van allerlei staatsgevaarlijke types beschikten de spionnen aanvankelijk over slechts drie auto's: Een knalrode Amerikaan, een nog in oorlogskleuren rondrijdend Fordje en een oude Buick. Engelen: "Deze laatste moest bij elke start worden aangeduwd, wat tot voorspelbare komische scènes leidde, wanneer men per auto achter een object aanging. Dat de volgers bij dit soort acties nogal eens 'aanbrandden' zal weinigen verwonderen. En als dat niet het geval was, was er wel het reële gevaar dat men het object uit het zicht verloor, omdat de Buick zoveel olie gebruikte dat tijdens een rit Den Haag-Amsterdam onderweg olie moest worden bijgevuld."

Tehuis van geestelijk gehandicapten viert tweede lustrum

Zelfredzaamheid centraal bij opvang in Huize Jos Wouters

ESTHER DELFINA

= door Nel Casimiri =

Dit jaar viert de Stichting 'Zorg voor geestelijk gehandicapten' twee jubilea. Huize Jos Wouter bestaat deze maand tien jaar en de Pasa Dia in Emmastad bestond afgelopen maart 20 jaar.

De Stichting Zorg voor geestelijk gehandicapten werd al in 1968 opgericht maar leidde aanvankelijk een slapend bestaan, ze bestond slechts op papier. De werkelijke zorg voor gehandicapten vond her en der door diverse instellingen en stichtingen plaats. Zo werden volwassenen in het sanatorium opgevangen, een aantal kinderen in het Monseigneur Verriet Instituut en ook waren er wat ondergebracht in de Capriteskliniek. Dat was het. Er was geen begeleiding. Ze werden verzorgd, meer niet. Men wist ook niet hoe men met verstandelijk gehandicapten om moest gaan. Het besef dat er meer moest gebeuren is van thuis uitgegaan. Ouders van verstandelijk gehandicapten voelden de nood het sterkst en zo is de oudervereniging Totolica ontstaan, waarachter Aminta Sprockel de grote motor is geweest.

In 1975 is de Stichting toen met een klein project begonnen: de Pasa Dia aan de Christinalaan. Het huis huurden ze van de Shell en daarin werden 12 kinderen gedurende de dag opgevangen. Dat huis werd al snel verbouwd en toen kon men uitbreiden naar 20 kinderen. Daarmee werd maar een klein gedeelte van de nood opgevangen en het bleef alleen dagopvang. Daarom werd er verder gewerkt naar nieuwbouw voor de Pasadia en die kwam in 1983 tot stand aan de Prinsenlaan. Daar kunnen 48 kinderen worden opgevangen in de leeftijd van 3 tot 18 jaar. Het is een soort mini-activeringscentrum. Het huis aan de Christinalaan bleef in gebruik, maar nu als dagverblijf voor 18 ouderen.

De directrice van de Pasadia is Esther Delfina. Zij vertelde hoe in 1990/1991 de Stichting is begonnen de totale zwakzinnigenzorg van de Capriteskliniek over te

Psychiatrie gescheiden van zwakzinnigenzorg

nemen. De psychiatrie werd gescheiden van de zwakzinnigenzorg. Het is nog niet helemaal voor elkaar, maar de stichting heeft al 68 zwakzinnigen 'overgenomen'. Zij bleven in Trinitaria wonen, dus op het terrein van de Capriteskliniek, maar wel in een afgescheiden gedeelte. Toen is men ook begonnen met therapie voor de Trinitariabewoners en ze een dagbesteding aan te bieden. Tot dan toe bleven ze de hele dag in de kliniek en ze deden niets. Nu krijgen ze een zinvolle dagbesteding. En er is afgesproken met de kliniek dat de bewoners van Trinitaria mettertijd zullen gaan verhuizen naar een eigen plaats. Van de 86 bewoners zijn er 42 verhuisd naar Arko Iris. 44 Wonen nog in Trinitaria maar met personeel van de stichting.

In samenwerking met de KABNA is men begonnen met de bouw van een Leef-en Activeringscentrum in Emmastad. Dat project bestaat uit twee aparte voorzieningen. Allereerst is daar het Leefcentrum. Daar wonen mensen in ARKO IRIS (de Regenboog, zo genoemd naar de verscheidenheid aan kleur). Dat wordt gebouwd in drie fasen. De eerste fase is nu klaar. Er wonen 42 volwassenen. Als straks het hele complex klaar is, zal het plaats bieden aan 125 bewoners.

Naast het Leefcentrum is er het Activeringscentrum Sentro di Aktividat Inge Boutier. Ook dit is een voorziening voor volwassenen. Het is een vervolg en een uitbreiding van het mini-activeringscentrum. Het is een dagopvang voor 50 personen en bijna alle mensen die er gebruik van maken komen van buiten, dus niet van het Leefcentrum. Het zijn veelal mensen die thuis of bij familie wonen. Er komen ook wat bewoners van Huize Jos Wouter en zo'n twee of drie van Arko Iris.

In het Activeringscentrum zorgt de leiding dat alle mensen een zinvolle dagbesteding krijgen.

Een definitie geven van zwakzinnigheid valt niet mee. In de gezondheidszorg gaat men ervan uit dat het mensen zijn die duidelijk onder het gemiddelde functioneren: een IQ van 70 of minder bij een individueel toegepaste IQ-test. Bij zeer jonge kinderen is een klinische beoordeling nodig over een eventueel verstandelijk onder het gemiddelde functioneren, daar de beschikbare intelligentietest het IQ niet in cijfers kan uitdrukken. Gelijktijdig komen daarbij tekortkomingen in het aanpassingsgedrag, d.w.z. of betrokkenen erin slagen te voldoen aan de normen die horen bij de leeftijd in vergelijking tot zijn of haar culturele achtergrond zoals sociale vaardigheden en verantwoordelijkheden, communicatie, ADL-niveau (activiteiten van het dagelijks leven), onafhankelijkheid en zelfredzaamheid. Het derde indicatiepunt is dat dit alles begonnen moet zijn voor het 18e jaar.

Bij die zwakzinnigheid onderscheidt men daarbij diverse graden. Die verschillen worden al snel zichtbaar, al bij kleine kinderen. Daarom heeft de Pasadia de kinderen ook in verschillende groepen ingedeeld. Er is een observatiegroep, Pikiña, voor pupillen tussen de 3 en 8 jaar waar men nog te weinig gegevens van heeft, maar die schijnbaar ruimere ontwikkelingsmogelijkheden bezitten.

De tweede groep is de voorbereidingsgroep ZMLK, Koki. Dit zijn pupillen, ook tussen de 3 en 8 jaar die door hun verblijf in het kinderdagverblijf dusdanige vorderingen hebben gemaakt dat geacht kan worden dat ze deze ontwikkeling voort kunnen zetten op een ZMLK-school (school voor zeer moeilijk lerende kinderen).

Dan zijn er de groepen die de pupillen voorbereiden op het activeringscentrum. In de groep Kitoki zitten kinderen van 8 tot 13 jaar en in Kapo van 13 tot en met 18 jaar, van wie nu reeds met enige zekerheid gezegd kan worden dat ze, ondanks een zo optimaal mogelijke begeleiding, niet in aanmerking zullen komen voor een ZMLK-school.

Er zijn ook kinderen die, ongeacht hun leeftijd, door hun gedrag ongewenst hinderlijk zijn voor hun omgeving en/of schadelijk voor zichzelf, hun gezondheid, hun belevingsmogelijkheden of hun mogelijkheden tot ontwikkeling. Deze groep, Pakiko, probeert men in de Pasadia zo te beïnvloeden dat ze gewenst gedrag

Pumpulunchi: speciaal gericht op de kinderen

kunnen aanleren en ongewenst gedrag kunnen afleren.

Tenslotte is er nog een groep van kinderen, Pumpulunchi, die vragen om een specifiek leefmilieu dat in een gezin niet geschapen kan worden vanwege hun speciale handicap. Constante verzorging en affectieve ontwikkelingsstimulatie zijn voor deze kinderen noodzakelijk. Het gaat er in de eerste plaats om dat deze kinderen zich veilig voelen. De laatste groep valt in principe buiten de doelstelling van het kinderdagverblijf, maar wordt toch aangenomen vanwege het ontbreken van een 24-uurs opvang voor deze kinderen.

JOS WOUTER

Als kinderen nog jong zijn, zijn meestal ook de ouders jong en kunnen ze veel opvangen en veel werk verzetten. Als de ouders ouder worden, of ziek worden of sterven, is er lang niet altijd familie die de zorg voor verstandelijk gehandicapten wil of kan overnemen. Wat moet er dan met ze gebeuren? Vroeger gingen ze naar de Capriteskliniek. Daar werden ze verzorgd. En punt uit.

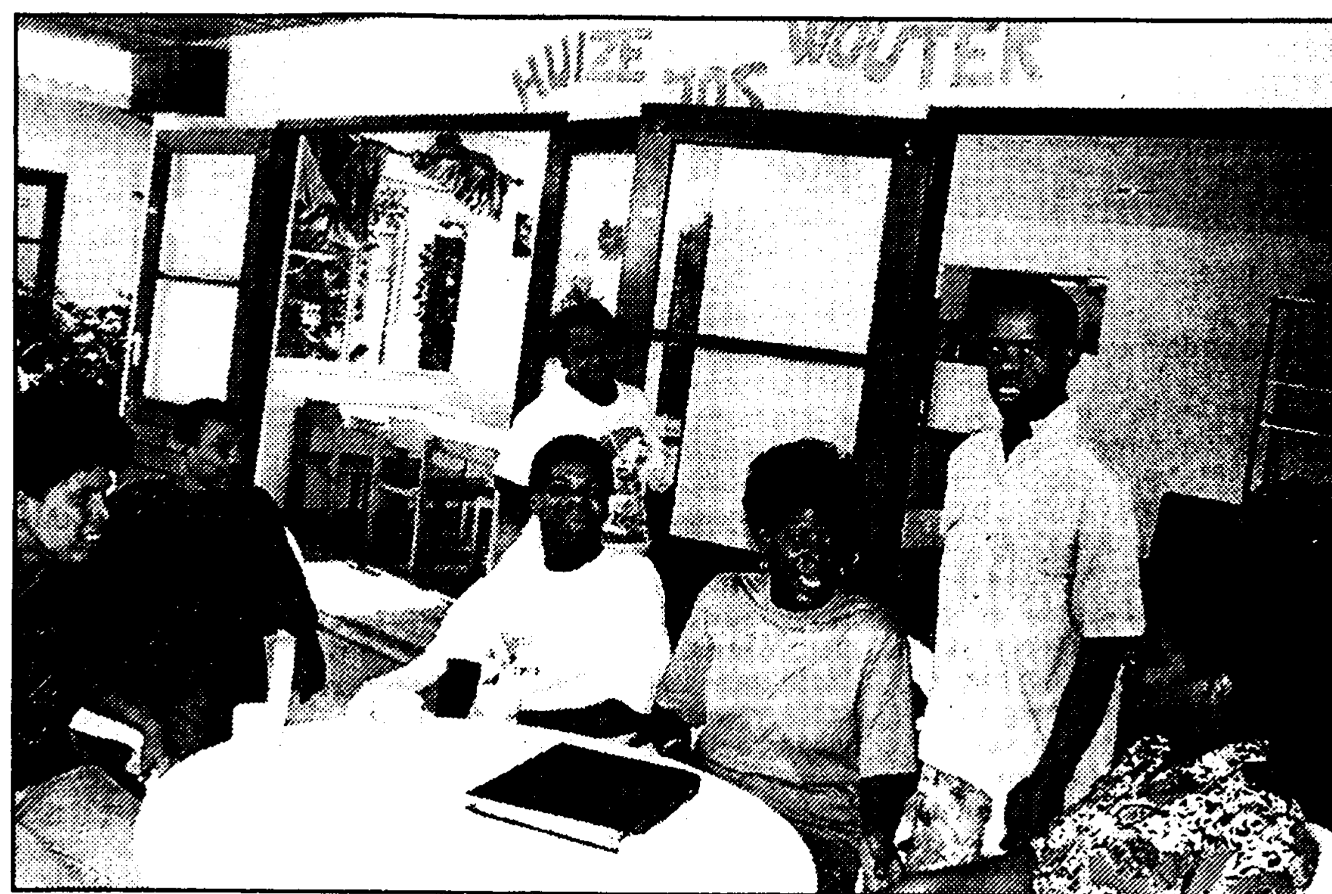
Nu zijn er veel meer en betere opvangmogelijkheden. Esther Delfina noemde al Arko Iris, het Leefcentrum in Emmastad, en ook sprak ze over de verbeteringen die gaande zijn in Trinitaria. Een andere mogelijkheid is Huize Jos Wouter. Dat ligt in Muizenberg. Muizenberg z.n. staat in het telefoonboek. Als je het vraagt in de buurt kunnen bijna alle mensen je de weg wijzen: 'Daar bij de bushalte'. Het huis valt niet op tussen de andere huizen in de buurt. Even verderop staat bejaardenhuis Shalom. Dat ziet er van buiten echt uit als een tehuis, maar bij Huize Jos Wouter moet je naar binnen gaan om te zien dat het bestaat uit een groot aantal kamers die uitkomen op een binnenplaats. Als ik kom is het rustig. Hier en daar is iemand bezig, in de tuin, op een kamer, in een gemeenschappelijke woonkamer. Na een kort 'Bon Tardi', gaat iedereen zijn eigen gang.

Egidia Martina, de directrice van Huize Jos Wouter, Esther Delfina en ik lopen door naar de kamer van Egidia Martina. Terwijl zij vertelt over het huis wordt ze een paar keer onderbroken door een pupil die aan de deur klopt. Ze komt klagen omdat ze ruzie heeft met een ander en wil dat de directrice ingrijpt. Die laat echter rustig merken dat ze dat zelf moeten uitzoeken. En dat lukt ook, al is het niet meteen.

Huize Jos Wouter is een gezinsvervangend tehuis, dat bij elkaar 24 bewoners onder haar hoede heeft. Achttien verstandelijk gehandicapten wonen in het huis. Op hetzelfde terrein als het huis staan ook twee aanleunwoningen waar twee pupillen onder begeleiding functioneren. En in maart 1992 is men begonnen met Kas 81, een huis wat verderop in de straat (nummer 81), waar vier verstandelijk gehandicapte mannen onder heel geringe begeleiding wonen. Zij werken op een Sociale Werkplaats. Alles samen zijn het 13 vrouwen en 11 mannen, variërend in leeftijd van 20 tot 50 jaar.

"De indicatie voor opname in Huize Jos Wouter is in de eerste plaats het niet meer thuis kunnen wonen door omstandigheden, bijvoorbeeld doordat de ouders overlijden of op hoge leeftijd de zorg niet meer aankunnen, en daarnaast het geven van de mogelijkheid tot optimale ontplooiïng. Jos Wouter is een gezinsvervangend tehuis en er is een duidelijk niveau-verschil tussen de bewoners van Jos Wouter en de bewoners van het Leefcentrum. In Jos Wouter wordt de zelfredzaamheid bevorderd en behouden. De bewoners van het Leefcentrum hebben veel meer verzorging nodig. Jos Wouter is een semi-murale voorziening, het Leefcentrum is intramuraal".

De bewoners van Huize Jos Wouter kunnen onder begeleiding of aanwijzing omgaan met hun eigen hygiëne, zelfstandig eten, aan- en uitkleden. Enkele bewoners kunnen zelfstandig boodschappen doen in de buurt (supermarket, boekhandel, snack). De bewoners van Kas 81 kunnen zelfstandig met het openbaar vervoer gaan. Gedurende de dag of gedeelten van de dag hebben de bewoners een dagbesteding buitenshuis. Voor degenen die thuis blijven bestaan aangepaste programma's. Maar dat zijn er maar heel weinig, niet meer dan twee of drie.

EGIDIA MARTINA

Die dagbesteding buitenshuis varieert, sommigen gaan naar de Sociale Werkplaats, anderen werken in de huishouding, in een crèche, in tuinen, e.d. Ook hebben alle bewoners bepaalde taken die ze moeten verrichten, onder begeleiding, in het huis zelf, zoals afwassen, kamers schoonhouden, terras vegen, planten water geven, etc. De avonduren vult iedereen met zijn eigen bezigheden. Wel worden bepaalde gemeenschappelijke activiteiten gepland, zoals een inspraakavond of een belavond.

Naast die dag- en weekprogramma's worden ook andere activiteiten georganiseerd, zoals zwemmen, bowlen, socio-trips en 'happy hours'. Daarnaast zijn er speciale vakantieprogramma's, sinterklaas-, kerst-, carnavals- en paasvieringen en natuurlijk de verjaardagen van alle 24 bewoners.

"We kunnen hier veel individuele begeleiding geven aan de bewoners. Natuurlijk is er aandacht voor de hele groep, maar er is ook aandacht voor het individu, voor de persoonlijke behoeftes. We proberen daaraan zoveel mogelijk invulling te geven. De een heeft nu eenmaal veel meer behoefte aan genegenheid dan de ander. De een wil graag ieder weekend naar huis of naar fanmilie, een ander niet. We gaan ook nooit met 20 mensen op stap. Als we uitgaan houden we de groepen zo klein mogelijk. We proberen ook zoveel mogelijk met de bewoners naar buiten te treden. Integratie in de maatschappij is belangrijk. Denk aan het normalisatieprincipe".

"We werken met een mentorsysteem. Elke bewoner heeft een eigen mentor. Groepsleiding heeft iedereen maar iedere leider of leidster heeft 2 of 3 bewoners speciaal onder zijn hoede. De mentor houdt ook contact met de orthopedagoog die ons begeleidt, de heer H. Schnitzler. Hij zorgt voor een goed begeleidingsplan, afgestemd op de desbetreffende bewoner.

Onze bewoners hebben geen uiterlijke kenmerken. Ze vallen niet op als ze in de stad lopen. We maken gebruik van de diensten van de gemeenschap, we gaan naar de supermarkt in de buurt, naar de botica, naar voetbalwedstrijden, gospels, tumbafestivals.

Ze zijn in de buurt goed geïntegreerd. Sommigen stappen elke ochtend gewoon op de bus om naar hun werk te gaan. De buurt heeft een goed contact met de bewoners. Ze worden in de buurt goed opgevangen. Dat is ook van belang voor de sociale controle. Eenmaal in de week hebben de bewoners samen een afspraak, dat is de bewonersinspraakavond. Daarvoor leggen we geen speciale thema's vast, maar als er iets gebeurd is, zoals nu met de orkaan Luis, praten we erover. Ook als er problemen zijn waarmee de bewoners zichzelf bezig houden. Zoals bijvoorbeeld: waarom mag ik niet trouwen?"

Wat geeft u in zo'n geval als antwoord?

"Wel, iets als: 'Op dit moment heb je nog niet de capaciteiten. Je woont nu nog onder begeleiding. Trouwen is moeilijk en je hebt geld nodig om een vrouw te onderhouden'. Meestal begrijpen ze het wel voor dat moment, maar komen ze later weer met dezelfde vraag terug".

In Huize Jos Wouter wonen volwassen mannen en vrouwen. Ontstaan daardoor geen sexuele relaties?

"Die relaties komen wel voor. Maar een keer verhuisde de een naar een ander huis met minder begeleiding en toen ging het vanzelf over. Het zijn nog niet van die hechte relaties. Wel zorgen we voor alle vrouwelijke bewoners voor anticonceptie. Alleen als ze het niet willen, dwingen we ze niet. Maar het is ook belangrijk in verband met de hygiëne. Ze worden niet meer ongesteld".

Toch is het een probleem dat ook de leiding bezighoudt.

"Je bent er met zo'n opmerking niet klaar mee. Die opmerking komt voort uit de paternalistische houding van de begeleiders. Daar moet je soms vanaf kunnen stappen. Maar tot hoe ver kunnen we gaan? Vorig jaar heeft Totolica daar een workshop over georganiseerd, want de ouders zitten er ook mee. Ze zien het gedrag van hun kind, en vragen zich af: wat moet ik ermee?

Het is een probleem waar we nog niet uit zijn. Wij, als werkers in het veld, moeten een visie ontwikkelen en een beleid, waarin we misschien moeten zeggen: 'O.K., ga maar vrijen'. In de praktijk hebben we een ambivalente houding. We kijken het aan, maar stimuleren het zeker niet. Doch een aantal bewoners zou best behoefte hebben aan een sexuele relatie".

Er zijn in Huize Jos Wouter één- en tweepersoonskamers.

"Dat blijft een proces. Toen ze hier net kwamen wonen, wilden degenen die een eenpersoonskamer kregen, dat helemaal niet. Nu is het zo dat degenen die een eenpersoonskamer hebben, vaak zelfs geen logé voor korte tijd op hun kamer willen. Als dat nodig is, vragen we het ook altijd eerst. Als iemand komt logeren wordt de bewoner voorbereid en meestal lukt het na een of twee weken wel ze zover te krijgen dat ze mee willen werken".

"Ik vind het hier wel gezellig", klinkt het uit de mond van Esther Delfina. En Egidia Martina beaamt: "Er hangt hier een leuke

vervolg op pag. 9

ÑAPA
AMIGOE
ALGEMEEN
PAGINA 4
ZATERDAG 16 SEPTEMBER 1995

Jan Brokken:
"Reizen betekent verhalen tegenkomen"

= door Nel Casimiri =

Deze maand komt er in Nederland een nieuw boek uit van Jan Brokken. Jan Brokken heeft de laatste jaren op Curaçao gewoond en zijn nieuwe roman: *'De blinde passagiers'*, is in Boca Sami geschreven, met uitzicht op zee. Een roman over de zee. Over vier passagiers die met een vrachtschip meevaren, op weg naar een nieuw leven, maar die toch geen van allen kunnen loskomen van hun verleden. Vlak voor zijn vertrek naar Nederland. Voorlopig voorgoed, twijfel staat op de gezichten van Jan Brokken en zijn vrouw Marie-Claude te lezen, vertelde Jan Brokken over het ontstaan van deze roman. Hij had net de drukproeven gekregen en was druk bezig die te corrigeren. Ook het ontwerp voor de buitenkaft is klaar. Hij laat hem zien: een foto van de haven van Valparaiso.

Jan Brokken: "Ik heb die foto vier jaar geleden in het Franse dagblad Le Monde gezien. In de zaterdagbijlage van die krant staan foto's. Ik dacht toen meteen: ik ga ooit nog eens een grote roman over de zee schrijven. Dan wordt dit de omslag. Ik kwam toen net van een vrachtschip af. Ik heb die foto in een mapje gelegd. Vorig jaar kwam mijn uitgever hier op Curaçao en die vroeg me of ik al enig idee had voor de omslag. Ik gaf hem die foto, waarop hij zei: Daar hoeven we dus niet meer over te praten!"

De ruime porch en het wijdse uitzicht over zee maken het in het begin wat moeilijk ons te concentreren op het boek. De zee is zo groots, het is bijna abstract, terwijl Curaçao zo concreet en zo dichtbij is.

"Dit hier heet Kaap Malmeeuw. Waarom? Ik denk dat de wind nogal hoekig is hier. Vogels komen soms in een soort turbulentie terecht. Hierna volgt Boca Sami, dan Pestbaai, dan Vaerssenbaai, dan Bullenbaai. Het zijn zulke fascinerende namen. Je weet het nooit met die namen. Neem nou Caracasbaai. Iedereen denkt daarbij aan de stad Caracas of aan een naam gegeven door de indianen. Maar er is ook een bootsoort caracas".

Jan Brokken werd in 1949 te Leiden geboren. Het gezin kwam toen net berooid uit (Oost)Indië. Zijn vader werd beroepen als dominee in een Zuidhollands dorp.

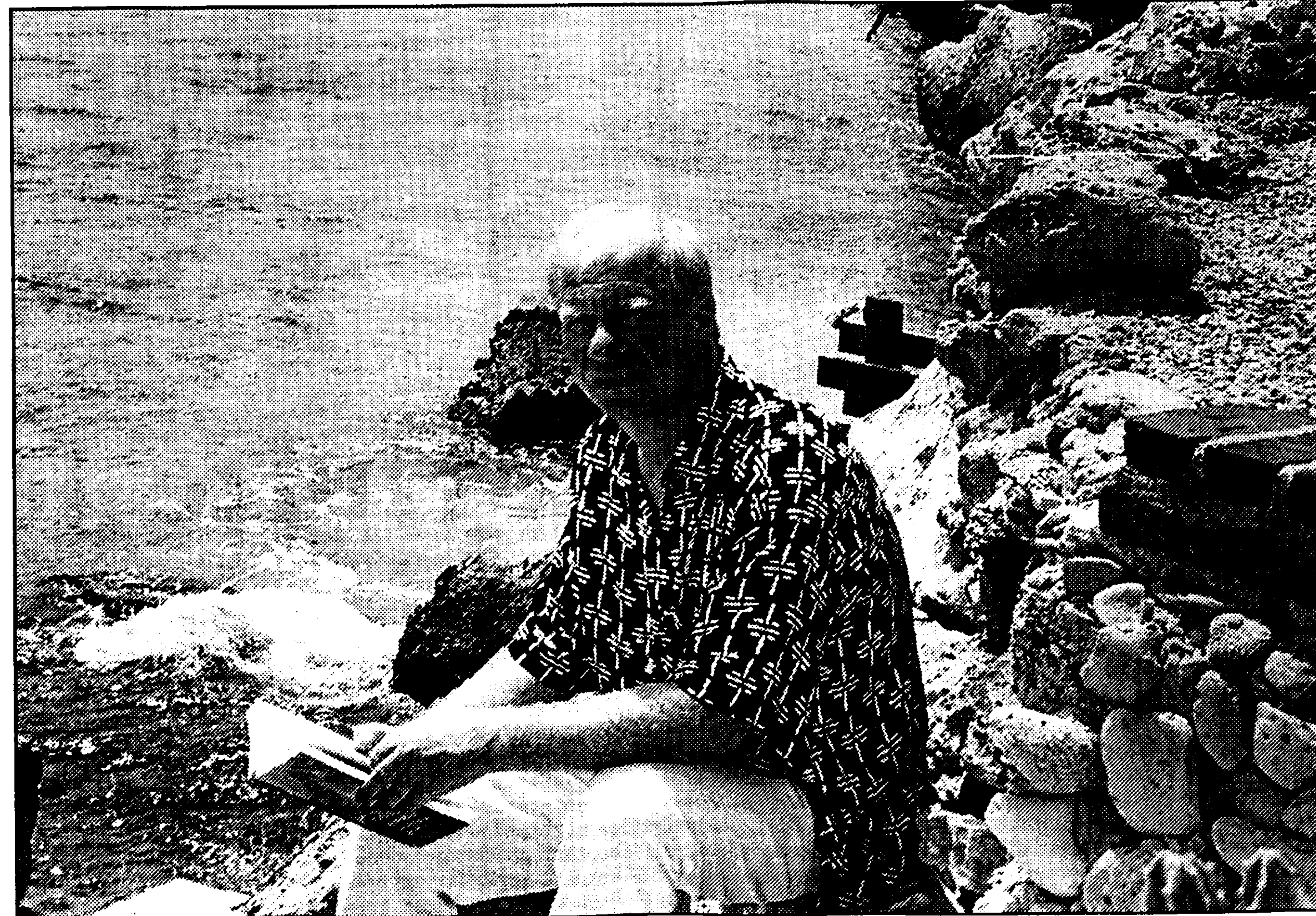
VERLOREN PARADIJS

"Thuis werden altijd weer de verhalen verteld over de tropen, over Indië: het verloren paradijs, de oorlog, het kamp. Dat was het milieu. Twee extremen. Dat suddert ook altijd in mijn hoofd door. De tropen als het mooiste en de tropen als het verschrikkelijkste. Dat was voortdurend en beklemmend, dwingend, aanwezig. Als een vliegtuig laag overkwam doken mijn broers direct onder tafel of in de kelder. Toen ze klein waren werd het kamp waar ze in zaten, voortdurend bestookt met brandbommen. Aan de andere kant waren daar de verhalen over de natuur en de cultuur, de makassarse sprookjes, de boeken die ze lazen over Indië".

Jan Brokken werd al jong een reiziger en toen hij besloot naar Indonesië te gaan, hij had er tenslotte al zo veel over gehoord, kreeg hij van zijn vader een volledig reisplan mee:

"Of dat huis er nog stond en dat oude kerkje. In kreeg ook oude reisgidsen mee, want de Tromplaan zou nu geen Tromplaan meer heten. Ik heb alles makkelijk teruggevonden, alles gefotografeerd. Eigenlijk heb ik hun terugreis gemaakt, precies zo. Er waren twee plaatsen waar ik niet naar toe wilde gaan. Dat waren het kamp waar mijn vader in had gezeten en het kamp waar mijn moeder had gezeten. Dat waren verdoemde plaatsen. Maar daar werd ik voor gestraft. Ik raakte op Celebes de weg kwijt en toen kwam ik uiteindelijk op de begraafplaats van het kamp van mijn vader terecht. Het is vreemd dat ik die ervaring niet in dit boek heb verwerkt. Maar ik heb die reis niet gebruikt. Al die dia's die ik gemaakt had wilden mijn ouders zien, en weer zien en weer zien. Mijn broers niet. Mijn ene broer was het al snel zat en de ander wilde het absoluut niet zien".

Dat is een thema van *De Blinde Passagiers*. Hoe het verleden, met een grote V of met een kleine v, de mensen steeds stuurt. Soms stuurt het de mensen de verkeerde richting uit, soms de goede richting.

VRIJHEID

"Mensen zoeken voortdurend naar hun vrijheid. Daar gaat het boek over. Twee van de hoofdpersonen zijn Polen uit Russische ouders. Rusland is de grootste koloniale macht uit de geschiedenis en die jongens dragen als wrange vruchten één obsessie: Amerika. Hun idee van de Nieuwe Wereld bestaat uit beelden van oude films. Niet eens van films die ze zelf gezien hebben, maar waar ze van gehoord hebben. Zij zijn op zoek naar hun vrijheid, maar dan haalt het verleden ze toch weer in. Ook Maurice, de hoofdpersoon en verteller, komt uit een koloniale familie. Hem overkomt precies hetzelfde".

De vierde hoofdpersoon is Adriana, de vrouw van de roerganger. Hoe past zij hierin?

"Ook zij is op zoek naar haar vrijheid. In haar jeugd heeft zij een abortus ondergaan die mislukt is. Ik heb van de vier hoofdpersonen er drie helemaal door. Eigenlijk is Judy ook belangrijk. Zij is ook een slachtoffer van haar verleden. Bij twee is het niet helemaal duidelijk geworden. Of liever, bij Judy wel, zij probeert te ontsnappen aan haar joodse familie. Maar dat is niet helemaal uitgewerkt. Ik heb het tamelijk mysterieus gelaten en bij Adriana nog meer. Bij de hoofdpersoon Maurice is het steeds duidelijker hoe het verleden hem inhaalt, vooral als hij die twee jongens ontmoet. 'Als in een donkere spiegel', die titel van een film van Ingmar Bergman heeft me geobsedeerd".

Jan Brokken ging na zijn studie Journalistiek naar Frankrijk om Politieke Wetenschappen te studeren. Terug in Nederland ging hij de journalistiek in en kwam al vlug terecht bij de Haagse Post. Daar heeft hij 11 jaar gewerkt.'Je bent in Nederland pas schrijver', zei Harry Mulisch eens, 'als je door Jan Brokken voor de Haagse Post bent geïnterviewd'. Voor de Haagse Post heeft hij veel gereisd. Aanvankelijk was hij kunstredacteur, maar dat breidde zich steeds meer uit naar interviews. Een aantal van die interviews met politici, schrijvers, musici is gebundeld in boekvorm, o.a. in: Spiegels. Interviews en reportages. Brokken schreef zijn eerste roman toen hij nog bij de Haagse Post werkte: De Provincie. Die roman trok nogal de aandacht. De filmrechten werden verkocht. Ook schreef Brokken een verhalenbundel en hij besloot te stoppen met de journalistiek en te kiezen voor het schrijven en het reizen. In eerste instantie reisde hij naar Azië, waaronder India en China, hij is ook een paar keer naar Rusland geweest. Daarna kwam Afrika en sinds 1993 het Caribisch Gebied. Over zijn verblijf in Afrika, waar Marie-Claude cursussen gaf, schreef hij o.a. Zaza en de President, De moordenaar van Ouagadougou en de Regenvogel."

AFRIKA

"Ik ben op een vreemde manier in het Caribisch Gebied terechtgekomen. Dat kwam door Afrika. Toen ik studeerde heb ik Marie-Claude leren kennen. Zij is naar Nederland gekomen en gaan werken voor het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam. Zij leidde mensen op die naar Afrika gingen om te werken, als artsen in de landbouw, als technische bijstanders. In het begin, in de idealistische periode werden ook timmerlieden en electriciëns gestuurd, allemaal met de beste bedoelingen. Zij leidde op voor de Franstalige landen in Afrika. Toen werd haar gevraagd of ze ook cursussen in Afrika wilde geven. Dat heeft ze gedaan. Dat was ongeveer in dezelfde tijd dat ik stopte met de journalistiek. De eerste keer is ze alleen gegaan en heb ik haar daar opgezocht. Daarna gingen we samen.

In Afrika heb ik een vrouw leren kennen. Dat was een soort Karen Blixen-achtige vrouw, Meryl Streep in Out of Africa. Zij woonde al 20 jaar in Afrika. Ze zag er veel ouder uit dan wij, maar later bleek ze vier jaar jonger te zijn. Een fascinerende persoon, totaal geïmpregneerd met de Afrikaanse cultuur. Ze werkte voor internationale organisaties. Ze had een auto met chauffeur, maar op de moeilijke stukken zette ze hem op de achterbank. Ik heb honderden, nee, duizenden kilometers met haar afgelegd, veel Afrikaanse schrijvers en intellectuelen ontmoet. Door haar heb ik echt Afrika leren kennen. In haar leven gebeurde een drama. Zij werd overgeplaatst naar St. Lucia. Daar werd ze neergezet in een villa met uitzicht op de Caribische zee. Ze vond het vreselijk. Ze was gewend honderden kilometers per dag te rijden en nu zat ze op een eiland, een vakantieparadijs. Ze vroeg of we haar kwamen opzoeken. Ik had hetzelfde idee over het Caribisch Gebied: een vakantieparadijs. Geef mij maar Afrika. Dat is wel gruwelijk af en toe maar oprecht. Ik vroeg me af hoe ik deze reis nog wat spannend kon maken voor mezelf en besloot met een oud vrachtschip te reizen. Ik had altijd al de zee willen zien. Op dat vrachtschip zaten verstekelingen aan boord en ook werd dat vrachtschip op een gegeven moment achtervolgd door een niet te identificeren schip. Het leek wel een kaper. Ook vloog de motor in brand. Die verstekelingen waren Russen uit Polen en ze kwamen als lijken uit de container. Toen moest ik opeens aan mijn vader denken met wie ik altijd naar schepen ging kijken. Er kwam een enorm verleden in mij naar boven. Ik dacht: daar schrijf ik een roman over. Dat was in 1991".

Jan Brokken is die roman niet meteen gaan schrijven.

"Het was of het lot wilde dat ik eerst nog eens goed met de Cariben kennis zou maken. Iemand zei me, dat er maar één goed boek over de Cariben was geschreven, 'Wide Saragossa Sea' van Jean Rhys en dat ben ik gaan lezen. Toen we op St. Lucia kwamen bij Gilberte, kende die al vrij veel mensen in het Caribisch Gebied. We moesten naar een receptie en daar ontmoetten we mevrouw Charles van Dominica. Toen zij hoorde dat ik 'Wide Saragossa Sea' had gelezen vertelde ze me dat ik dan naar Dominica moest komen. Alle ruïnes stonden daar nog. Men wist niet hoezeer het boek geïnspireerd was op historische gebeurtenissen uit Dominica."

SARAGOSSA SEA

"Ik ben met een schip naar Dominica gegaan. Daar ontdekte ik de achtergronden van Wide Saragossa Sea. Het hele verhaal speelt zich af op één plantage. Die plantage is in Dominica blijven bestaan. Hij is nog twee maal in brand gevlogen. En de problemen met de rasta's in de jaren zestig vonden weer plaats in dat gebied. Ik kon dus een vervolg schrijven op Wide Saragossa Sea en dat heb ik gedaan. (Goedenavond mrs. Rhys) Voor ik aan een grote roman over de zee begon heb ik eerst dat boek geschreven. Een kort, overzichtelijk boek. De mensen raadden me het af. Het verkoopt ook niet goed. Nu komt er een t.v.-film van die zal worden uitgezonden in Nederland, Engeland, Israel en Finland. Het is leuk dat je toch altijd de dingen moet doen die je zelf aardig vindt. Ik heb op dit boek veel geld toegelegd. Ik ben verscheidene keren teruggeweest voor onderzoek. En nu komt het er toch uit".

Jan Brokken reisde rond met een boot. Hij schreef de novelle: Vulkanen vanuit zee, over o.a. Martinique en Guadeloupe en de uitbarsting van de Pele toen de stad St. Pierre in twee minuten weggevaagd werd. En er volgden meer novellen, ook een over Curaçao, waar Jan Brokken in 1992 uitgenodigd was deel te nemen aan het Boeken- en Filmfestival.

"Maar dat boek over een vrachtschip kwam nog steeds niet van de grond. Het moest een groot werk worden met thema's van werken en leven. Ik moest me afzonderen om rust te vinden voor het schrijven. Mijn laatste bezoek aan het Caribisch Gebied was aan Curaçao. Waarom geen Curaçao? Curaçao heeft een grote haven waar je de schepen in en uit ziet varen. Het boek speelt zich helemaal af op een vrachtschip en ik moest nog research doen. Ik wilde naar Cuba toe, naar Grenada, naar Zuid-Amerika. Ik besloot dat de plaats waar ik moest zitten Curaçao was. Gilberte kon niet aarden op de Caribische eilanden, maar ik begon het fasicnerend te vinden. Ik zag veel van wat ik in Afrika had leren kennen hier terug. Op de een of andere manier is ook die Afrikaanse oorsprong fascinerend voor creolen. En de blanken die hiernaartoe kwamen en de confrontatie aanmoesten met een overwegend zwarte bevolking. Ik begon steeds meer in het Caribisch Gebied een laboratorium te zien van wat in de 21ste eeuw in Europa zal gebeuren. Een smeltkroes van culturen. Alleen wil het in die smeltkroes nog niet zo goed smelten".

Op Curaçao woonden Jan en Marie-Claude eerst op Lagun.

"Dat was een vreselijke periode. We kenden niemand en raakten totaal vereenzaamd. Op het boekenfestival heb ik één iemand ontmoet: Frank Martinus Arion. Hij vroeg me of ik Carel de Haseth niet kende, maar daar had ik nooit van gehoord. Een week later, we hadden net telefoon, belde Carel de Haseth op. Hij heeft me meegenomen op een lange wandeling door Banda Bou zo rond de Christoffelberg. Ik ben ongeveer de enige buitenlander die echt de hertjes heeft gezien. Ze bestaan. We woonden in een waanzinnig slecht huis. Terwijl ik schreef keek ik recht in de ogen van twee geweldig grote ratten die aldoor vol aandacht naar me keken. Waar was ik aan begonnen? Ik werd gek. Maar het was wel de mooiste plek van de hele wereld. Aan de voet van het zevengebergte. Uitzicht op de baai van Jeremy. Het water turquoise. Prachtig. De tuin was verwilderd, maar schitterend. Uiteindelijk was het een hele goede plek om het eerste deel van mijn roman te schrijven: over verstekelingen die het zo heet hebben in het ruim, waar zoveel ratten zitten, etc. Het lot had het weer zo beschikt. Daar heb ik al die passages geschreven. Als in een soort trance. In de hitte van dat huisje, de rum, de smerigheid, er zaten zelfs muizen in het matras. Het ging fantastisch goed samen. Er kwam niemand die we kenden en op Curaçao kenden we ook niemand. Na drie, vier maanden zijn we weggegaan. We werden echt gek. Alles zat tegen. De auto ging ook steeds kapot. Toen hebben we al ons geld bijeengeschraapt en dit huis in Boca een paar maanden gehuurd. Het absolute paradijs".

BORSTEN EN BILLEN

Maar ze moesten er weer uit en konden toen terecht in Schelpwijk, in het huis van beeldhouwster Hortence Brouwn.

"In haar atelier heb ik geschreven, omgeven door borsten en billen. Die beelden staan ook in de tuin. De hele tijd kon je die dingen aanraken. Voor de passages over Judy en Adriana, de erotiek, was dat een zeer inspirerende omgeving. Dat huis ligt aan de rand van de kunuku, een landschap van cactussen en pika's".

Hortence Brouwn kwam terug van haar reis naar Italië en Jan en Marie-Claude verhuisden naar de Penstraat.

"Die periode is niet van belang voor dit boek. Wel voor mijn volgende boek. Dan zal iedereen zeggen: 'Kaka, dat heeft hij daar opgedaan. Verder zeg ik er niets over".

Maar ook de eigenaar van het huis in de Penstraat kwam weer terug, doch toen konden ze weer terug naar Boca.

"Voor mezelf was dit het moeilijkste boek om te schrijven. Er zitten een aantal dingen uit mijn jeugd in. Het heeft me psychisch vreselijk veel moeite gekost. Ik had dit boek nooit kunnen schrijven als ik niet hier had gezeten. Die grote eenzaamheid. De mensen die niet weten wat terugkomen is. Die altijd bezig zijn te vertrekken. Dit eiland is een goede plek. Er zijn zoveel landsaarden neergestreken, maar ook zoveel mensen zijn weer weggegaan, naar Venezuela, naar Latijns-Amerika, naar andere eilanden, dat is zo verweven met dit eiland".

"Reizen op zich is niet zo leuk. Het is nogal een gedoe. Het is rot dat je niet al je boeken kunt meenemen. Ik heb er 10 duizend. Ik ben ook niet zo dol op reizen. Vroeger op schepen kon je een paar hutkoffers meenemen, maar wat is nu 20 kilo? Dat zijn alleen een paar onderbroeken. Normale mensen willen toch meer meenemen? Die 20 kilo is een voorbeeld van hoe slecht de leescultuur ontwikkeld is. In de 19e eeuw hadden mensen hutkoffers met boeken bij zich. Waarom ik het dan toch doe? Ten eerste is daar het idee uit mijn jeugd: de geur van de tropen. En ten tweede betekent reizen verhalen tegenkomen".

Maar verhalen vond u ook in uw Zuidhollandse dorp. De Provincie heeft daar zijn wortels.

"Je hebt op reis een soort onthechtheid. Mensen vertellen je dingen die ze nooit zouden vertellen aan hun buurman, nooit aan iemand uit Sta Rosa, voor geen goud. Veel Russische romans uit de 19e eeuw beginnen met Fedor en Ivan, die zaten in de trein van St. Petersburg naar Moskou of van Moskou naar Irkoetsk en in die zes dagen vertellen ze elkaar hun levens".

Maar 'De Blinde Passagiers' is ook een heel Hollands boek.

"Het is oer-Hollands. Dat heb ik bewust nagestreefd. Toen ik op dat schip zat, realiseerde ik me heel sterk hoe zeer dat schip verbonden was met Holland en Holland met de zee. Denk aan Slauerhoff, aan Van Schendel. Ik voelde ook doordat ik hier heb geschreven, veel sterker dat ik een Hollandse jongen ben. Als je in Amsterdam woont op de Brouwersgracht, realiseer je je dat niet. Als je hier over het eiland loopt, snuift en ruikt, voel je het wel.

"De eerste die me over Curaçao vertelde was Garcia Marquez. Als jonge journalist had ik eerst een Russische periode, daarna een Latijnsamerikaanse periode. Toen las ik alles over Latijns-Amerika. Het was mijn grote obsessie een interview te houden met Garcia Marquez, met Borges en met Vargas Llosa. Borges is mislukt, de andere twee lukten. Op Garcia Marquez heb ik drie jaar geaasd. Elke twee maanden schreef ik een brief, ik kreeg nooit antwoord. Ik belde ook iedere maand met zijn literair agent in Barcelona. Ik ken haar stem nog. Hij had toen nog geen nobelprijs gehad maar wel '100 jaar eenzaamheid' geschreven. Toen kreeg ik opeens een brief uit Mexico. Dat was mijn eigen brief en er stond op geschreven: akkoord interview. Onderstreept. Bel me op dat en dat nummer als je op weg bent naar Parijs. Ik ben naar Parijs gegaan en heb vanaf de autoweg dat telefoonnummer gebeld en afgesproken in Le Select, het café-restaurant aan de Boulevard Montparnasse waar alle Zuidamerikaanse ballingen in Parijs samenkomen."

GARCIA MARQUEZ

"Garcia Marquez is een kleine man. Veel kleiner dan ik had gedacht. Ik vroeg hem waarom hij nu uiteindelijk had ingestemd met het interview. En hij vertelde dat dat kwam door Willemstad, Curaçao. Zijn grootvader nam hem dikwijls mee vanuit Baranquilla met de boot naar Willemstad. Dat was niet alleen buitenland, die huizen van Curaçao. Dat was Europa! Daar begon hij ernaar te verlangen de wereld te zien. En hij vertelde me: 'Elke keer dat ik in Amsterdam ben, doet het me denken aan Willemstad'. Hij sprak met zoveel warmte en liefde over Curaçao dat ik dacht dat dat eiland toch wel iets bijzonders moest hebben. De tweede dag voerden we lange discussies over schrijvers en later ook over Cuba. Hij was toen al een heel bijzondere en beroemde schrijver, maar zo'n eenvoudige en hartelijke man. We hadden een stevig gesprek

vervolg op pag. 8

James Gabriel Berman jonge debutant in thrillerkringen

"Alle advocaten zijn in feite acteurs"

= door Angelique Spaninks =

26 is hij. Jong dus. Toch is het James Gabriel Berman, inmiddels tweedejaars rechtenstudent aan Harvard Law School, gelukt een thriller te schrijven die wereldwijd de aandacht trekt. *Uninvited* heet 'ie in het Engels, *De ongenode gast* in het Nederlands. Tijdens de Frankfurter Buchmesse kocht Meulenhoff M* redacteur Frank van de Stadt het manuscript als eerste. Collega's uit onder meer Zweden, Denemarken, Italië, Duitsland, Engeland en natuurlijk de Verenigde Staten volgen.

VIERDUBBELE MOORD

Het verhaal van *De ongenode gast* is vrij eenvoudig. Een *upper-upper class* gezin wonend in een villa op Long Island wordt het slachtoffer van een brute vierdubbele moord. Uiteindelijk wordt Tony McMahon, een jongeman wiens leven door armoede, een dronken vader en een jeugdliefde beheerst wordt, verdacht. Als jongetje van twaalf maakte Tony op een zonnig strand kennis met het beeldschone meisje Patricia. Op slag verliefd was hij, maar zoals dat gaat op die leeftijd verloor hij haar meteen weer uit het oog.

Een jaar later ontmoeten ze elkaar weer, komt ze zelfs bij hem in de klas te zitten. Hij herkent haar onmiddellijk; ze is nog steeds even mooi. Zij is hem echter volledig vergeten, rommelt met de aanvoerder van het *football*-team en trouwt uiteindelijk met een oudere, rijke zakenman. En langzaam slaat zijn liefde om in een allesverterende obsessie.

In Nederland is de ondertitel *a novel of obsession* weggelaten. Het boek is er echter niet minder van doordrenkt. "Ik wilde een verhaal vertellen over aantrekkingskracht, onderzoeken hoe dat soort mechanismen werken. Waarom bij voorbeeld een veroordeelde moordenaar als Robert Chambers, die een jong meisje wurgde in Central Park, liefdesbrieven krijgt terwijl hij gevangen zit."

"Daarnaast heb ik een jaar lang lesgegeven aan 12- tot 15-jarigen op Long Island", vertelt Berman. "Daar begon ik mij af te vragen wat er met een jonge jongen zou gebeuren als hij in zijn puberteit smoorverliefd op iemand wordt. Hoe zo'n onschuldige kalverliefde zou kunnen omslaan in iets kwaads. Want toen ik lesgaf zag ik pas goed hoe dun de lijn tussen een goede en een verkeerde ontwikkeling in de puberteit kan zijn."

Het karakter van Tony baseerde Berman dan ook voor een groot deel op zijn leerlingen. "Maar zijn gevoel van vervreemding op school en zijn actieve voorstellingsvermogen kende ik zelf ook. Ik had het bij voorbeeld zwaar als puber omdat ik nogal op mezelf was", aldus de openhartige jonge schrijver.

"Het waren eenzame jaren voor mij, zeker toen mijn ouders ook nog scheidden. Maar als leraar ontdekte ik dat ik niet de enige was. Heel veel leerlingen hebben het moeilijk, willen van school zonder zich überhaupt af te vragen wat ze zouden kunnen doen."

Berman situeerde zijn thrillerdebuut op Long Island bij New York. "Dat is een mateloos interessant gebied", aldus Berman. "De meeste mensen hebben er geen idee van hoe groot het is en hoe boeiend zijn geschiedenis. Van de indianen via de kolonisering door de Nederlanders tot de invasie van de *rich and famous* in de jaren twintig. Recent is er echter sprake van een enorme criminaliteitsexplosie op Long Island. Het lijkt als een soort bliksemafleider van New York te fungeren.

"Maar het meest intrigerend aan Long Island vindt Berman de daar heersende sociale structuur. "Erg rijk en erg arm wonen er praktisch naast elkaar. Maar van menselijk contact is nauwelijks sprake, al was het alleen maar omdat je er alles met de auto moet doen. Er is geen voetgangerscultuur, geen straatleven en dat tekent mensen. Charlotte bij voorbeeld met haar trieste, eenzame leven dat haar er toe brengt liefdesbrieven te schrijven aan de van vierdubbele moord verdachte Tony, zou zo uit Long Island afkomstig kunnen zijn."

SPIEGEL

Buiten de menselijke, sociale thema's spreekt Berman zich in *De ongenode gast* ook uit over juridische zaken. En dat op niet mis te verstane wijze.

Zo is de door Berman in het leven geroepen advocaat Barolo een absoluut foute man, een karikatuur van de advocaat als egocentrische spin in het web van de wet.

"Zijn rol moet je zien als regelrechte kritiek op de Amerikaanse rechtsspraak, die niet eerlijk meer is. Het jurysysteem is al lang geen kwestie meer van veroordeling door gelijken, alles draait tegenwoordig om advocaten en vooral geld", aldus Berman "Daarbij is nauwelijks meer plaats voor de vraag naar schuld of onschuld. Ze zeggen weleens dat de meeste Amerikaanse acteurs in restaurants werken, maar volgens mij werken ze in juridische kringen; alle advocaten zijn acteurs. En de rechtspraak is niets anders dan een spiegel van hypocrisie."

Deze ronduit kritische houding weerhoudt Berman er echter niet van zich zelf in de rechten te bekwamen. "Dat komt omdat het tegelijk ook een van de meest fascinerende, intense beroepen is. Als advocaat loop je altijd het gevaar aan de verkeerde kant te komen staan. Het gaat vaak om zaken van leven of dood, zeker bij strafrecht. Toch heb ik niet voor strafrecht gekozen. Ik denk dat ik teveel moeite zou hebben met het verdedigen van schuldigen, dat zou mij mijn geloof in het recht kosten. Mijn specialisatie ligt nu bij familierecht en dat blijkt een zo mogelijk nog interessanter gebied. Want door alle nieuwe technieken verandert de definitie van familie voortdurend en biologische problemen over afstamming en zo brengen tal van nieuwe wetten met zich mee."

Dat Bermans volgende boek over een vrouw zal gaan die kunstmatig geïnsemineerd is, is dus niet verwonderlijk. En ook zij ontwikkelt een obsessie, dit keer inzake de identiteit van de anonieme donor.

ONLANGS MAAKTE de jonge Amerikaanse thrillerschrijver James Gabliel Berman zijn debuut met *De ongenode gast*, een boek dat doordrenkt is van obsessie. Hoofdpersoon is Tony McMahon, een jonge man die zijn eerste puberale strandliefde nooit meer los heeft kunnen laten en verdacht wordt van de moord op haar en haar rijke gezin. Daarbij liet Berman zich leiden door de vraag hoe dun de lijn tussen een goede en een verkeerde ontwikkeling in de puberteit kan zijn en leverde en passant stevige kritiek op het Amerikaanse rechtssysteem.

● *James Gabriel Berman.*

Antilliaanse kunst in Nederland

Twee tentoonstellingen bewijzen complexiteit van transculturatie

= door Pim Heuvel =

Het arikel van Henry Habibe 'Transculturatie is een langdurig proces' in de Amigoe van zaterdag 8 april j.l. blijft in mijn hoofd doorzeuren. Ik weet er geen raad mee. Wat wil Habibe beweren? Hij gaat van drie begrippen uit: endogeen, exogeen en transculturatie. Welke elementen in een cultuur behoren in wezen tot die cultuur, d.i. zijn endogeen en welke elementen zijn van een andere cultuur overgenomen, d.i. zijn exogeen? Als transculturatie ziet Habibe de invloed van culturen op elkaar in een nieuwe leefgemeenschap op basis van gelijkwaardigheid.

Zijn die drie begrippen met elkaar in overeenstemming te brengen? Wat is het nut over endogeen en exogeen te spreken? Eén stap verder en we begeven ons op het glibberige pad van het chauvinisme. Kunnen we nog over endogeen en exogeen spreken in een tijd waarin de communicatie via krant en televisie wereldwijd is geworden? Het eigene van een cultuur, het endogene element, wordt steeds moeilijker te onderscheiden van de vreemde, de exogene elementen. Twee tentoonstellingen in Nederland maakten het door Habibe aangesneden probleem er niet duidelijker op, maar vormden wel een illustratie van de complexiteit ervan.

OCALIA

Op 2 juni jl. heeft de Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen, drs Carel de Haseth, in De Stadshof te Zwolle op feestelijke wijze een Curaçaose tentoonstelling geopend met uitsluitend werk van Hipólito Ocalia. Het geheel werd omlijst met Curaçaose muziek, dans, hapjes en drank. De organisatoren waren erin geslaagd zo'n honderd werken van Ocalia bijeen te brengen. De vrolijke kleuren op het werk van deze naïeve schilder verhoogde de ontspannen sfeer mede door de muziek en de folkloristische dansjes van in het wit geklede Antilliaanse kinderen.

ENDOGEEN?

Het gevaar lag op de loer dat bezoekers die de Antillen niet kennen, meenden dat deze tentoonstelling representatief was voor de Antilliaanse cultuur. Ik hoorde iemand zeggen: 'Dat kunnen wij niet meer maken, die ongedwongen kunst'. Alsof naïeve kunst en folkloristische dansjes het kenmerk zijn van Curaçaose kunst. Alsof naïef en schijn-folklore een endogeen kenmerk van de Curaçaose kunst zou zijn. Endogeen is de kunst van Ocalia in de betekenis dat geen enkele andere schilder hem beïnvloed heeft. Dat hij uitsluitend Curaçaose tafereleen schilderde houdt niet in dat zijn werk endogeen is. Ook niet de keuze van het materiaal dat hij gebruikte.

Eén dag later, op 3 juni jl., vond in Galerie 'Kunst onder de toren' in de Torenpassage te Breda de opening plaats van de tentoonstelling: 'Caraïbische Mélange in de Kunst'. Weer was de Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen aanwezig en werd er Curaçaose muziek gespeeld. Er was werk van drie Antilliaanse kunstenaars te zien en er waren weer Curaçaose hapjes en drankjes. Ing De Sola verrichtte met een toespraak de opening, waarin het begrip mélange de leidraad was.

Van José Maria Capricorne hingen er doeken met zijn herkenbare figuren, die verbaasd en beweeglijk een speelse en tegelijk mythische wereld bewonen. Is het verbeelding van me als ik constateerde dat zijn kleuren in vergelijking met werk van vroeger wat gedempter van toon zijn geworden? Van Rudy Martina hingen er schilderijen met kleurcombinaties, zoals alleen hij die kan maken. Het zijn geconstrueerde figuren, die boeien door een samenhang, waar men lang met plezier naar kan blijven kijken. Het is of ze organisch zijn opgebouwd, waardoor ze niet gekunsteld aandoen maar een innerlijke samenhang bezitten. Van Norva Sling, vroeger Norva Simon, was er keramiek te zien. Haar beelden stralen kracht uit en bezitten tegelijk een sfeer van stilte. Het zijn figuratieve voorstellingen, maar wel zijn details uitvergroot zonder dat dit tot misvorming leidt. Haar voorstelling van een Afrikaanse koningin was voor mij een hoogtepunt. Er sprak een trots en een adeldom uit, die des te merkwaardiger was, omdat de vormen eenvoudig zijn. Haar meer komische werken worden nergens banaal of goedkoop, daarvoor zijn ze te veel gericht op het innerlijke. Een eigenschap van kunst is dat het de innerlijke wereld met de uiterlijke verbindt. Dat is sterk te zien in het werk van Norva Sling.

De term mélange in de titel van deze tentoonstelling kan slaan op het verschil in karakter van de drie exposanten. Gemengd is ook de opvatting van deze drie academici. Rudy Martina ziet zichzelf als Euro-Antilliaan, dat is een Antilliaan die lange tijd in Europa woont en een integratieproces doormaakt zonder het gevoel te hebben dat hij zijn wortels verloochent. Capricorne is een mélangefiguur, omdat hij zich in Nederland staande houdt dank zij een groot gevoel van relativering, die humor teweegbrengt, waarvan de weerslag op zijn schilderijen duidelijk te merken is. Norva Sling is misschien het minst gemengd. Er wordt beweerd dat zij in haar werk op zoek is naar haar Afrikaanse wortels. Ze kiest inderdaad wel Afrikaanse voorstellingen, maar haar verwerking is voor mijn gevoel meer internationaal van aard, dan typisch Caraïbisch of Afrikaans. Zijn deze drie kunstenaars nu exogeen te noemen, omdat ze vreemde elementen toelaten in hun werk? Hoe is het dan te verklaren dat ze zo Caraïbisch aandoen? Het blauw bij Martina is on-Europees; de bewegingen van de figuren van Capricorne zijn duidelijk niet westers en de Afrikaanse motieven bij Sling zijn voor Antillianen zeer herkenbaar. Dat wil nog niet zeggen dat haar kunst endogeen is. Afrikaans is geen endogene eigenschap van de Antilliaanse cultuur. Ik denk dat de Arubaan Habibe dat wel met me eens is.

De verdienste van het artikel van Habibe ligt volgens mij in het feit dat het begrip transculturatie in een bepaald kader wordt omschreven. De Nederlandse Antillen zijn onderweg naar een cultuur die bestaat uit elementen van allerlei culturen. Er kan volgens Habibe alleen sprake zijn van echte transculturatie als de verschillende culturen gerespecteerd worden. Het blijft een moeizaam proces zolang er nog mensen zijn die uitgaan van de gedachte dat de ene cultuur hoger staat dan de andere. In een postkoloniale samenleving is transculturatie niet mogelijk zolang de cultuur van de oude overheerser als meerwaardig wordt gezien.

De drie exposanten echter in Breda en Ocalia komen bij mij te integer over om de elementen van de ene cultuur hoger aan te slaan dan die van enig andere. Ze kunnen niet beschuldigd worden van cultuurpolitiek. Hun werk is moeilijk endogeen of exogeen te noemen. Dat lijken mij kwalificaties die in de praktijk niet te hanteren zijn. Of we moeten wat typisch Curaçaos is endogeen noemen. Maar dat lijkt me een politieke verwatering van de begrippen die tegenstellingen schept die er niet zijn. Het tentoongestelde werk in Zwolle en Breda lijkt mij een voorbeeld van een geslaagde transculturatie.

Als ik me niet vergis, is er nog niet gereageerd op Habibe's bijdrage. Misschien was de gebruikte terminologie te moeilijk. Wie, buiten de kleine groep sociologen en sociolinguïsten om, hanteert de begrippen endogeen en exogeen? Zo'n artikel hoort eerder thuis in een cultureel tijdschrift, waarbij dan ook anderen hun visie op dit probleem zouden moeten geven. Habibe geeft wel een aanzet tot een discussie over deze kwestie. Veel vragen blijven echter onbeantwoord.

Wat is de plaats van het werk van Ocalia in een transculturele cultuur? In elke cultuur komen primitieve schilders voor. Niet voor niets is Ocalia met de Franse schilder Rousseau vergeleken. Kunnen Antillianen die al geruime tijd in Nederland wonen, zich als representatief beschouwen voor de Antilliaanse cultuur? Als de Caraïbische cultuur een mengcultuur is - en dat zal niemand ontkennen - waarom spreekt Habibe dan over endogene kenmerken? Endogene kenmerken komen vanuit de binnenkant van een cultuur, maar geen enkele cultuur in het Caraïbische bekken is 'zuiver'.

Dat wil zeggen van geen enkel cultuurverschijnsel op de Antillen kan gezegd worden dat die van de oorspronkelijke bewoners afkomstig is. Is Habibe op de politieke toer, maar waarom dan? Moeten we, als we over culturen spreken naast de wetenschappelijke en de politieke kant ook niet de kunstzinnige kant in onze beschouwing betrekken? Kunst is de spiegel van een cultuur. ■

Wedstrijd

DENKEN jullie eraan: er is weer een wedstrijd aan de gang. Deze keer kunnen jullie een prijs van f.50,- winnen met tekenen. Teken je vader of moeder, je beste vriend of jezelf, of iemand anders, die je heel aardig vindt. Jullie hebben een kans tot december. Dan wordt in de Kerst-kinderkrant de winnaar of winnares bekend gemaakt.

TANTE NEL

VANDAAG hebben we weer een tekening ontvangen. De [illegible] van Barbara Wesenhagen [illegible] Fantastisch Barbara. [illegible] Het [illegible] zijn als jullie voor de tekening een donker potlood of [illegible] gebruiken, anders is het moeilijk om de tekening duidelijk in de krant te krijgen.

Wist je dat ???

DE SINT-Bernardhond is een [illegible] vorige eeuw en het begin van deze eeuw erop afgericht werd mensen uit de sneeuw van de Zwitserse Alpen te redden. De beroemdste sintbernard heette Barry en heeft meer dan 40 geredde mensenlevens op zijn naam staan. Iedere ochtend ging hij op pad en zodra hij in de gaten kreeg, dat iemand in gevaar verkeerde, kwam hij te hulp. Lukte het hem zelf niet, dan rende hij zo snel hij kon naar de reddingspost. In 1814 ging hij op 14-jarige leeftijd dood. Ze hebben hem toen opgezet en in een museum tentoongesteld.

* * *

Barry was niet de enige hond, die opgezet werd. Op een dag vonden de postboden van Albany in Amerika een slapende hond (vuilnisbakkenras) achter de postzakken in het postkantoor. Ze wilden hem houden en doopten hem Owny. Maar Owny was kennelijk gewend te zwerven en hij vond 'thuis' zitten maar niets. Daarom zette men hem op de posttrein met een adres-kaartje aan zijn halsband met het verzoek om dat kaartje overal waar hij kwam af te stempelen. Owny reed per posttrein heel Amerika door. In augustus 1895 stapte hij aan boord van een schip naar Japan en maakte een reis om de wereld, om daarna weer kwispelend in Albany terug te keren. Na zijn dood werd Owny opgezet en in een museum tentoongesteld.

* * *

Nu we het toch over honden hebben: De zwaarste hondenrassen zijn de sint-bernard en de Engelse mastiff, waarvan de volwassen mannetjes ongeveer 77 tot 91 kilo kunnen wegen. De zwaarst bekende sint-bernard was de Amerikaanse Benedictine jr., die in 1964 een gewicht van 140 kilo bereikte. De zwaarste mastiff werd geboren in 1967. Alcama Zerba woog toen 144 kilo!

* * *

Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. meisjesspeelgoed; 3. voertuig; 6. overblijfsel van vuur; 8. muzieknoot; 9. geeft het sop; 11. vragend voornaamwoord; 13. bewoner van Estland; 15. veel kracht hebbend; 16. 100 vierkante meters; 17. dwingende vraag; 19. bewoonster van een klooster; 21. [illegible]; 23. [illegible]; 25. [illegible] wild dier.

VERTIKAAL: [illegible] met [illegible]nd; [illegible] 7. muzieknoot; 9. [illegible] zijn met; 10. doe je op school; 12. afkorting van [illegible]; 14. sneeuwschoen; 16. slotwoord van een gebed; 18. gebouw vor dieren; 20. boven; 22. [illegible]; 23. afkorting van [illegible]baar [illegible].

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Caya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van de week is:

Zyndra de Jongh
Cumaña 79A
Aruba

Zij ontvangt f.15,- en kan langs komen om haar prijs op te halen bij de *Amigoe* aan de Caya Betico Croes.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. lip; 3. bed; 6. as; 8. mi; 9. bok; 11. wie; 13. ree; 15. onder; 16. zee; 17. nee; 19. nat; 21. en; 23. ze; 24. pan; 25. zon.

VERTIKAAL: 1. lade; 2. is; 4. en; 5. dri; 7. do; 9. benen; 10. [illegible]; 12. joe; 14. ere; 16. zeep; 18. even; 20. af; 22. na; 23. zo.

Onze vriendjes

[illegible] Dierendag. [illegible] ik mijn honden en poezen dit jaar eens mee verrassen? Vorig jaar heb ik een feestprogramma gemaakt, maar dat werd niet zo'n groot succes. Ik begon met het zingen van: Er is er een jarig, hoera hoera! De honden werden er zenuwachtig van en de katten [illegible]

Daarna was er een grote schoonmaakbeurt voor de honden. Terwijl ik ze vertelde, dat ze de braafste en liefste honden van de wereld waren, borstelde en kamde ik ze, tot hun haren glansden. [illegible] vonden al die behandeling voor hen heerlijk en lieten zich geduldig een [illegible] [illegible] denken, dat ze dat schoonmaken veel liever zelf deden. Maar ik had me nu eenmaal voorgenomen, dat ik ze zou borstelen. Het was toch zeker Dierendag! Tegen de tijd, dat ik klaar was, waren ze behoorlijk uit hun humeur. En toen ik ze ook nog een strik om wilde doen, waren ze helemaal verontwaardigd. Ik wilde nog een spelletje met ze doen, maar daar voelden [illegible] spelletjes wilden ze alleen doen, als zij er zelf zin in hadden.

Tot slot kwam er een lekkere maaltijd in de bakken. De honden kregen een bot, waarmee ze tevreden [illegible] lagen. Voor de katten had ik vis gekocht, hun lievelingskost. [illegible] [illegible] gekregen. Na vis was [illegible] weer aan de beurt, vonden ze. Dus kwamen [illegible] de poezen met [illegible] een paar hapjes [illegible] en lieten ze voor de rest alles staan. Ik denk, dat ik er dit jaar maar een gewone dag van maak. Dat hebben ze het liefst.

MARIA

Drie hoedjes om te kleuren

Uit de schoolkrant

HIER ZIJN nog een paar opstelletjes van leerlingen van de Sister Magda School. De onderwijzers van die school op St. Maarten zijn vast heel blije mensen, omdat ze zo veel knappe kinderen op hun school hebben!

One day on my own

I woke up six o'clock in the morning, and found that my parents were gone. And they left a note that they and all the parents were gone for a day. They said they were coming back twelve o'clock at night. And they left 300 dollar cash for the children.

But suddenly I got hungry and when I looked in the freezer everything was melted. Then I will go to Porte de Plaisance in a limo. But that's what I thought, but who was going [illegible] can't drive. So I decided to walk. When I was walking there were no cars on the street. But when I was near Porte de Plaisance it was 2.00 p.m. So I decided to swim.

After a while I went back home. When I arrived home it was [illegible] p.m. Because I stayed at Porte de Plaisance from 2.00 to 9.00 p.m. Before I went to sleep I said: you could do a little without your parents. And then I went to sleep.

[illegible]

Droom jij wel eens?

Elsje droomt. Zij zit op [illegible] zon. De zon kijkt verbaasd. Zij begint een praatje [illegible] Elsje. De zon vraagt: W[illegible] kom jij hier doen?
Elsje: Ik ben Elsje en ik k[illegible] op bezoek. Je bent [illegible] Hoe komt dat?
Zon: Omdat ik van [illegible] gemaakt ben.
Elsje: Waar woon jij? [illegible]
Zon: Nee, ik woon met [illegible] vrienden de wolken.
Elsje: Eet jij wel eens?
Zon: Nee, ik heb [illegible] honger.

[illegible] VAN

Xingoe de hond

WEET JE HET NOG? Xingoe [illegible] honderd jaar [illegible] oerwoud van Brazilië bij de kolonist Andreas. Gordo, die bij Andreas werkt en die erop uit is het land van Andreas [illegible] pikken, heeft Xingoe bijna dood in het bos achter gelaten. Een indianenjongen vindt hem.

Er komen nog drie indianen uit het bos, twee vrouwen en een man. Ze beraadslagen samen over wat ze met de hond zullen doen. De jongen praat er steeds tussen door en kijkt dan smekend naar een van de vrouwen.

De indianen wijzen in de verte, waar een dunne rookzuil te zien is. Angstig luisteren ze. Daar ginds is de hut van de blanken. De hond hoort zeker bij hen. Maar kleine Nahn houdt niet op met bidden en smeken. Zijn ogen zijn vol medelijden op Xingoe gericht.

Dan beuren de indianen het slappe lichaam van de hond op en dragen hem de struiken in. Een heel eind draven ze met hun zware last. [illegible] enkele keer [illegible] hem neer. Alleen [illegible] elkaar onder het lopen af.

In een dicht begroeid ravijn, bij een kleine murmelende bron komen ze bij een houten palissade (schutting) die om hun kamp gebouwd is. Die palissade hebben ze gebouwd om zich tegen nachtelijke bezoeken van de jaguar te beschermen, maar ook tegen vijandelijke benden en straf-expedities van de blanken.

Kleine Nahn bindt de poten van de hond bij elkaar met een taaie, maar soepele liaan. Hij schuift er bladeren en gras tussen, zodat de liaan niet in de poten kan snijden. Hij haalt een kleine kom, gemaakt van een uitgeholde kalebas, en loopt naar de bron. Heen en weer loopt hij, onvermoeibaar, en brengt het koude water [illegible] Xingoe. Langzaam giet [illegible] het over de kop, wrijft [illegible] snuit en borst mee in en [illegible] plaats waar de lasso Xingoe's hals [illegible] de haren [illegible] elkaar geplakt zijn. [illegible] praat hij [illegible] vriendelijke, zangerige woorden tegen de hond [illegible]

(wordt vervolgd)

Fantasietjes

HIER zijn ze weer: [illegible] om zelf te tekenen op dun karton en een paar voorbeelden van wat je ervan kunt maken. Je kunt er vast en zeker zelf ook nog een heleboel verzinnen!

Drymaeus virgulatus

Kokolishi di kalakuna

Tapakonchi

De natuur in het Christoffelpark

Slakken en schelpen

= door Ingvar Kristensen en Ron Severens =

Iedereen die naar een baai of boca gaat komt daar slakken en schelpen tegen. De schelpen meestal leeg, de slakkenhuisjes bevatten vaak een nog levend diertje erin. Wie goed speurt, kan soms fraai gevormde schelpen vinden. De slakken en de schelpen behoren tot de weekdieren (mollusca), waartoe ook de keverslakken (chitonidae) en de inktvissen behoren. Gewoonlijk treft men de schelpen aan op het strand na wat stormachtig weer. Op Curaçao meestal op de stranden langs de zuidkust. Wil men deze verzamelen dan moet men er snel bij zijn, want al snel worden de schelpen stukgeslagen tussen de vele brokken koraal, die op het strand heen en weer rollen met het golvende water.

Op de noordkust worden nauwelijks schelpen gevonden, want het water is er veel te wild. Alleen in boca's vindt men schelpdieren, die als het ware op de rotsen geplakt zitten.

Een heel bekende is de keverslak of tapa conchi, die bestaat uit 8 dakpansgewijs geplaatste schelpen die het weke lichaam geheel beschermen. Het dier is sterk afgeplat en heeft een zeer sterk ontwikkelde kruipvoet waarmee hij zich vastzuigt op de rotsen. De slak is zonder hulpmiddel niet van de rotsen te krijgen. Dat moet ook wel, want het diertje leeft in de brandingszone, waar hij zich met de kruipvoet vastzuigt op de rotsen om niet weggespoeld te worden. Hij is een algeneter. Zij kunnen zich geheel oprollen wanneer zij van de rotsen loslaten en dan wordt hun weke lichaam beschermd door de acht kalkplaatjes die samen de schelp vormen. Vaak vindt men de schelpjes, los of nog aan elkaar, tussen de spleten in het koraalterras vlak langs de zee.

Het eerste wat opvalt is de mooie blauwe kleur van de binnenkant van hun schelp. De tapa conchi is eetbaar en werd voorheen, ondanks zijn geringe grootte, toch verzameld, tezamen met andere eetbare slakken zoals de kiwa.

In de boca's langs de noordkust vindt men een slak die op en onder de koraalbrokken leeft, de krekchi. Deze slak is gemakkelijk van de rots te halen. Sommige rollen er zelfs al af wanneer men een koraalbrok omkeert. Dit is een kieuwslak (prosobranchia) die door kieuwen ademhaalt. Bij hoog water worden zij overstroomd, bij laag water vallen zij droog, maar blijven toch in leven. Veelal verzamelen zij zich onder een vochtig koraalbrok, of in een klein poeltje achtergebleven zeewater. Het zijn planteneters en het menu bestaat uit algen en wieren.

Zij planten zich voort door middel van eieren, die met 2 of 3 tegelijk in het water zwevend in een plat hoedvormig omhulsel ingesloten zijn, waarin zij zich tot larve ontwikkelen. Al zeer snel wordt de schelp van de larve zó zwaar, dat het jonge dier naar de bodem zakt en daar zijn kruipend bestaan begint. Doordat de ontwikkeling van de schelp zich aanpast aan de omgeving zal een schelp in een boca met zeer wild water vaak dikker en sterker zijn, dan die van een boca, waar de zee rustiger is. Hierdoor heeft elke boca zijn eigen typische slakkenpopulaties. Krekchi's worden door de mens gegeten, evenals de veel grotere kiwa (cittarium pica), die ook nu nog gegeten wordt. De kiwa bereikt wel een grootte van 8 à 9 cm.

De schelp van de kiwa is kegel-eivormig en heeft vaak vele uitsteeksels en een 'verlengstuk' waarin een kanaaltje zit. Hierin zit een uitstulpbaar filterorgaan, waarmee plankton uit het zeewater wordt gefilterd. De meeste kiwa-schelpen vindt men niet in zee, maar op het land. Daarin zit echter geen schelpdier meer, maar de bekende heremietkreeft, de soldachi, die het lege slakkehuis het land op sleept en er zijn intrek in neemt ter bescherming van zijn weke achterlijf.

Alle schelpdieren die in zee leven ademen door middel van kieuwen. Over de gehele aarde komen zij voor met vele duizenden soorten, in allerlei vormen, fraai gekleurd en in uiteenlopende afmetingen. De schelpen van deze dieren vormen de hoofdschotel voor schelpenverzamelingen. De meeste bezitten een sterke kruipvoet.

De grootste slak is de karko, met wel 45 cm. grote schelpen. Deze wordt door vissers regelmatig van de zeebodem gevist en door de mens gegeten. De visser hakt met een machete een gleuf in de schelp, een paar windingen van de punt verwijderd, waarbij de sluitspier van de voet wordt doorgehakt, zodat de slak gemakkelijk uit de schelp getrokken kan worden. Om een onbeschadigde schelp te krijgen, wordt de karko met zijn punt omhoog, aan een touwtje opgehangen, en dan zakt de slak na enige tijd 'vanzelf' uit de schelp. Vroeger was Lac, op Bonaire, bekend om zijn karko's. Daar werden de lege schelpen niet in het water terug gegooid, omdat vissers ze dan telkens weer opnieuw vingen, maar de lege schelpen werden daar, vooral bij Cai, op grote hopen gegooid. Door overbevissing is de karko rond onze eilanden nu niet meer in grote aantallen te vinden. Op Curaçao treft men ze nog aan in Awa di Oostpunt, waar langs het strand ook honderden brokstukken schelp te vinden zijn.

De karko is een echte grazer, in tegenstelling tot andere slakken, die rovers zijn, zoals de prachtig gevormde purperslakken en de vaak schitterend gekleurde conussoorten, ofwel kokolishi indian. Zoals alle slakken hebben zij een rasp-tong, maar die gebruiken de roofslakken niet om mee te grazen, maar ze boren er een gat mee in de schelp van een andere soort, een oester, een hustu of een paluli.

Ze boren rolronde gaatjes van hooguit een paar mm. doorsnede, en dat boren kan wel enige dagen duren. Vervolgens steken zij hun zuigtong (proboscis) naar binnen en verteren aldaar met hun speeksel het vlees, uiteraard ten koste van de prooi.

De grootste groep onder de weekdieren vormen de tweekleppigen (bivalvae). Deze hebben twee kleppen, zoals de naam al doet vermoeden, die meestal van gelijke grootte zijn, en het lichaam geheel omsluiten. Beide kleppen zijn aan de rugzijde verbonden door een zogeheten 'slot', bestaande uit tanden in de éne schelp, die passen in gleuven in de andere schelp. Achter het slot zit een elastische band, waardoor de schelp geopend kan worden. De schelpen bestaan uit kalk en groeien aan de randen en aan de binnenzijde, doordat de 'mantel' van het dier voortdurend kalk afscheidt.

De schelpen zijn overdekt met een dun hoornachtig laagje met fraaie kleuren, dat bij oudere dieren meestal verloren gaat. De schalen worden gesloten door 1 of 2 krachtige spieren, aan de bovenzijde bevestigd. Een duidelijke kop ontbreekt; er is slechts een lichaam en een voet aanwezig. De voet is meestal wigvormig en kan sterk zwellen door toevoer van bloed. Door sterke spieren in de voet wordt deze weer ingetrokken. De schelpen bewegen zich voort met behulp van de voet, die uitgestoken wordt en zich vasthecht aan de ondergrond. Dit is het duidelijkst te zien wanneer men zo'n schelp op z'n rug legt. Het dier steekt dan de voet helemaal over de schelp heen, om, na vastzetten op de bodem, snel weer om te draaien. Deze schelpdieren filtreren plankton uit het zeewater.

Op het land leven ook slakken. Deze dieren ademen door middel van longen en worden dan ook longslakken (pulmonata) genoemd. De meeste vormen hebben een echte slakken-gedaante met spiraalvormige schelp en een grote kruipvoet. Twee heel bekende slakken voor Curaçao zijn de kokolishi di kalakuna (cerion uva) en kokolishi di kabritu (tudora aurantia). De eerste kent iedereen op Curaçao. Het is een tot 3 cm. lang wit slakje, dat met duizenden overal op de kalkterrassen van de noordkust, en zelfs ver landinwaarts, nog te vinden is. De tweede heeft hetzelfde verspreidingsgebied, maar komt in een duidelijk lagere dichtheid voor. Maar deze tweede slak is ook vrij gemakkelijk te vinden. Cerion heeft een langgerekt slakkehuis en mist een 'deksel' in tegenstelling tot tudora die een gedraaid slakkehuis heeft en wèl in het bezit is van een 'deksel'. Het deksel is een ronde kalkplaat aan de voet van de slak, waarmee het diertje het slakkehuis kan afsluiten en zich helemaal van de buitenwereld kan afzonderen. Dit is zeer praktisch in het droge, hete klimaat van Curaçao. Doordat het slakkehuis kan worden afgesloten, verdampt de slak nauwelijks water en droogt niet uit. Cerion sluit zijn huisje niet af met een deksel,

Kokolishi di Kabritu

maar met een slijmkapsel dat uitdroogt en hard wordt. Meestal zoekt het slakje een passend oppervlak en zuigt zich daarop vast. Hierdoor komt het voor dat je vele tientallen slakjes bij elkaar ziet die zich hebben vastgezogen op de voet van een brazia (haematoxylon brasiliensis), profiterend van de schaduw van de vele gleuven in de stam van deze boom. Ook zitten zij vaak aan de onderzijde van kalkrotsen vastgezogen, waar het langer vochtig blijft en ook koeler is. Hun naam 'di kalkoena' danken zij aan de tijd, dat zij als kalkoenen-voer verzameld werden door de kinderen van de slaven, die daarmee één plak per zak verdienden!

Een enkele maal treft men slakjes aan die zich op elkaar hebben vastgezogen, wat een erg grappig gezicht is. In zo'n toestand kunnen zij maanden blijven zitten, en zo overbruggen zij de droge tijd. Maar zodra de eerste regenbui gevallen is en er geen gevaar voor uitdroging meer is, kruipen de slakken weer verder. Zo verzamelde dr Wagenaar Hummelinck eens een stel van deze slakjes en bewaarde die in een kartonnen doosje op zijn werkkamer. Toen, jaren later het dak van het gebouw lek raakte en het doosje nat werd, begonnen enkele kokolishi's te kruipen!

Een wat zeldzamere slak is drymaeus virgulatus, een 5 à 6 cm. groot dier, dat zich gespecialiseerd heeft op algjes en kleine insectenlarven die leven in en op de schors van de wayaca (guaiacum officinale). Deze slak wordt dan ook vrijwel alleen in pokhoutbomen gevonden, meestal aan de onderzijde van de forse zijtakken, waar zij lekker in de schaduw zitten. Een enkele keer vind je een verdwaald exemplaar op een palu di lele (randia aculeata). Meestal staat er dan zeer dichtbij ergens een wayaca. De meeste slakken zijn erg traag en daarom verspreiden zij zich maar langzaam.

De bouw van de meeste slakken is vrij complex. De hoofdkenmerken zijn het hebben van een grote gespierde voet, een kop die soms niet aanwezig is, en een schelp die vele vormen aan kan nemen. Is de kop goed ontwikkeld, dan heeft deze twee ogen, die op intrekbare steeltjes staan, één paar tasters, die eveneens ingetrokken kunnen worden, en een mond met een raspachtige tong die bezet is met talrijke chitinetandjes. De inwendige organen zitten in het slakkehuis, dat spiraalvormig gedraaid is, dan wel bestaat uit twee bijna gelijke schelpen. Alle inwendige organen zitten in een zak, de ingewandszak, die omgeven is door een laag huid, de mantel, en deze mantel heeft een plooi, waarin de ademhalingsorganen zitten.

In geval van zeedieren zijn dit kieuwen, in geval van landslakken zijn het longen. Deze plooi heeft de vorm van een trechter nabij de rand van de schelp, en op deze plek, en langs de plooi rond de mantel, wordt voortdurend kalk afgescheiden waardoor de schelp gevormd wordt. In tegenstelling tot het uitwendige skelet van bij voorbeeld krabben, die moeten vervellen om te kunnen groeien, neemt de schelp van weekdieren in omvang toe door nieuw schelpmateriaal aan het oude toe te voegen. Het nieuwste deel van de schelp ligt bij dat deel van de mantel dat actief is bij de groei van de schelp.

Een slakkehuis kan men beschouwen als een gedraaide buis. Als het dier groeit wordt de buis langer en wijder gemaakt, en het nieuwste gedeelte zit dus bij de rand van de opening. De slakken hebben een tong, de radula, die algen van de rotsen schrappen, dan wel, bij vleeseters, gaten in hun prooi boren. Sommige eten bladeren of vruchten, de vleeseters eten andere slakken, wormen en insectenlarven. Ze leven vooral op vochtige, liefst donkere, plekken. Velen zijn 's nachts actief. De slakken planten zich voort door middel van eieren, die bij de landslakken in de grond worden gelegd, en bij de waterdieren in klompjes, of snoeren worden afgegeven of aan waterplanten worden bevestigd.

Er zijn vele duizenden soorten bekend, over de hele aarde verspreid, maar de meeste komen in de tropen voor. In gebergten vindt men de slakken tot op 4.000 meter hoogte. Er bestaan zelfs slakken die geheel vrijzwemmend zijn en zeer diep onder zeeniveau voorkomen. Bij deze laatsten, de vleugelslakken (pterobranchia), hebben zich aan de kruipvoet twee vleugelachtige zwemorganen gevormd. Deze slakken hebben geen schelp meer. Sommige zwemmen in grote groepen en komen 's nachts naar de oppervlakte. Zij vormen een belangrijk bestanddeel van het voedsel van sommige walvissoorten.

Maar ook in heel ondiep water komen 'naaktslakken' voor, dus slakken zonder huis. Zij leven op wier of op koraal en zijn sierlijk van vorm, dikwijls met een prachtige kleurtekening, met rode, gele, blauwe en zwarte lijnen. Op hun achterlijf staat een sierlijke kwast, de kieuwen. Hun flanken zijn uitgegroeid tot een soort kleine vleugeltjes, die dienst doen als zij vrij zwemmen. Hun lichaam golft dan op en neer, ook alweer één en al sierlijkheid. De grootste van de naaktslakken is de zeehaas of porko di awa (aplysia dactylomena), die wel 20 cm. wordt en uitstekend kan zwemmen.

Op het land komt ook een naaktslak voor, en dit betreft een bruine, 8 cm. lange longslak (vaginula species). Men vindt ze zelden in de mondi, echter des te meer in tuinen. Door hun taaie slijmerigheid zijn ze goed bestand tegen uitdroging.

Uit onze wateren zijn vele honderden slakkesoorten bekend, van het land echter nog geen 40 soorten. De slakken in zee komen niet alleen bij Curaçao voor, maar op vele plaatsen in het Caraïbisch gebied. Heel anders is dat met de landslakken: daarvan komen vele soorten alléén op Curaçao voor en zijn dus endemische soorten. En zelfs op Curaçao zijn er binnen enkele soorten weer ondersoorten te onderscheiden, waarvan bij voorbeeld de éne ondersoort alleen nabij de Christoffel voorkomt en de andere ondersoort meer oostelijk. Het is een bekend verschijnsel, dat, naarmate een eiland langer geïsoleerd is van het vasteland, er zich meer endemische soorten kunnen ontwikkelen. Curaçao is, sedert het ontstaan zo'n 90 miljoen jaar geleden, nooit met het vasteland verbonden geweest. Het aantal endemische ondersoorten en soorten is dan ook heel groot. Bij vogels en reptielen betreft dit vooral ondersoorten, maar onder de landslakken komen naast endemische ondersoorten ook endemische soorten voor.

Voor geologen, met name paleontologen, zijn slakken zeer belangrijk. De schelpen vergaan nauwelijks en velen worden uiteindelijk fossielen. Doordat vrij veel schelpen bewaard zijn gebleven, kan men aan de hand van het voorkomen van schelprestanten in bepaalde bodemlagen vaststellen hoe oud deze bodemlagen zijn, en daarmee ook een schatting maken van andere in die bodemlaag gevonden overblijfselen van organismen. Uit opgravingen bij oude indianen-nederzettingen, zoals in de Rooi Rincon vlak bezuiden Hato, weten wij dat deze indianen niet alleen vis, maar ook veel schelpdieren op hun menu hadden staan. Dat waren veel tweekleppigen zoals hustu en palaluli, maar ook zeeslakken zoals de karko en de kiwa, en zelfs slakken die thans bij Curaçao praktisch verdwenen zijn, zoals melongena, maar die daar bij Hato in grote aantallen opgegraven zijn. Er zijn in die afvalhopen ook veel kokolishi di kalakuna gevonden, waarvan het puntje afgevijld was. Blijkbaar zogen of bliezen de indianen die kleine slakjes uit hun huisje?

Er zijn verschillende schelpen en slakken, die bij gelegenheid ook parels produceren. Het bekendst is de pareloester, maar die komt bij ons nauwelijks voor. Maar ook de karko vormt soms parels. Men komt hier echter zo zelden oesters of slakken met parels tegen, dat die van geen economische betekenis zijn.

Deze kleine trage kruiper is dus heen belangrijk voor de mens, die met behulp van dit diertje heel veel kan leren over de natuur en zijn eigen verleden. Misschien iets om eens over na te denken als u weer eens mosselen of karko eet!

"Goh, de handschoenen passen niet"

Ruststand in rechtszaak tegen Simpson: 1-0 voor O.J.

prosecution rests. die drie woordjes openbaar aanklaag- Marcia Clark vorige haar handdoek in de En daarmee is de szaak tegen OJ son na vijf maanden op de helft. De is aan de verdedi- it een tussenstand , dat de sport- en ster gerede kans loopt esproken te worden. de aanklaging bakte et veel van...

Max Steenberghe =

De mooiste dag was 15 juni. De dag dat de handschoenen ter kwamen. Ze zijn het bewijs tegen O.J. want een van de oenen lag bij het lijk ex-vrouw in haar andere in zijn eigen en beide zaten ze het bloed. Wekenlang praat over dat bloed, die handschoenen. moest ze aan- Hij stond op en liep nd richting jury ter- met de handschoenen Pas toen hij recht twaalf gezworenen trok hij er daadwerke- n aan. Nou ja, pro- dat. Want: "Goh, ze klein", constateerde cteur quasi-teleurge- Zelfs die jury had niet in applaus los te En OJ glom alsof hij een Oscar had n.

Oscar valt in het niet prijs die OJ Simpson deze maanden hoopt te n: zijn vrijheid, zijn Als de jury hem lig acht aan de moord ex Nicole Brown en de haar bevriende ober d Goldman, kan hij een krijgen van dertig jaar rechter zou hem zelfs gaskamer kunnen ver- en. Dat laatste lijkt waarschijnlijk, want mpson belichaamt the n dream: de in een nwijk opgegroeide andiet die eindigt als tleet, filmster en multi- air, met twee Ferrari's Rolls in zijn garage, jong blond fotomodel bed.

de eerste helft van de szaak is de tussenstand k 1-0 in het voordeel OJ's verdediging. De hoenen-affaire was een van de missers. er ook dat moment p de aanklager ont- dat blauwe draadjes lijken waren gevonden, OJ die dag een blauw droeg, én zijn Bronco- blauwe bekleding had. erdediger had slechts vraag. "Welke kleur heb- olitie-uniformen?"

blunders zijn later recht- De handschoenenfa- nt mocht uitleggen dat handschoenen mpen zijn door de vele n. En de draadjes en een andere samen- ng dan het katoen van litie-uniformen. Maar s achteraf-gepraat. De klappen waren even, en bleken meer rd dan een daalder. Ze n het vertrouwen in de aging ondergraven, en zijn winstmakende Punten die zicht- worden in statistieken. ka is cijfer-gek, en alles dan ook bijgehouden. ren 177 dagen nodig een jury te installeren, nog eens 92 dagen voor nklaging. Het verslag nmiddels 7048 blad- oftewel 422.825 waaronder het en van de 488 bewijs- en de verhoren van uigen (waaronder lijk- wer Lakshmanan Sathyavagiswaran, de man met de langste naam van de zaak). Marcia Clark heeft 9 mensen achter in haar bank, tegenover OJ's 11(-tal!) advocaten. De staat heeft 5,6 miljoen dollar uitgegeven, OJ naar schatting zes voor topadvocaten als Johnny Cochran (verdedigde Michael Jackson in de pedofilie-zaak) en Robert Shapiro (Mike Tyson, pornoster Linda 'Deep Throat' Lovelace, Claus von Bülow, de overspelige tv-predikant Jim Bakker en Leona Helmsly).

Gouden namen, maar als er een ding is waar OJ zich geen zorgen over hoeft te maken, is het geld. Er is al tien miljoen geboden voor zijn autobiografie, en het vijfvoudige voor de filmrechten ervan. Dat terwijl er inmiddels al negen boeken in de winkels liggen en vrijwel ieder van de 58 getuigen voor goud zijn of haar verhaal in een krant heeft verteld.

KLOPJACHT

Nog steeds houdt heel Amerika de rechtszaak bij als ware het LA Law, Hill Street Blues, Dallas én Dynasty bij elkaar. Doet dat vanaf de eerste minuut. De drie uur durende klopjacht op de held werd live uitgezonden en deed nauwelijks onder voor de meest-bekeken uitzending aller tijden: de start van de Golfoorlog. Toen stonden 114 miljoen tv's aan; nu toonden ruim 95 miljoen toestellen hoe een kudde politiewagens een witte Ford Bronco-jeep achtervolgde op de snelwegen. Zelfs de reclameblokken vervielen.

■ *Aanklager Marcia Clark (rechts) bespreekt met getuige fotograaf Kevin Schott foto's die hij heeft gemaakt van O.J. Simpson tijdens een football-wedstrijd. Op die foto's is duidelijk te zien wat voor handschoenen Simpson droeg vlak voor de dood van zijn echtgenote Nicole Brown Simpson.*

Rechtszaken en sporthelden zijn in de VS niet wat ze in Nederland zijn. Sporthelden zijn halfgoden. Multimiljonairs die een belangrijke invloed hebben op de samenleving, aangezien ze de belangrijkste rolmodellen zijn voor de jeugd. Popsterren als Michael Jackson en Madonna staan buiten het normale leven. Maar Michael Jordan, Magic Johnson én OJ waren ooit gewone jongens die dankzij hard trainen en gezond leven werden wat ze zijn.

In het Amerikaanse rechtssysteem is een van de belangrijkste rollen weggelegd voor het publiek. '1De gewone man' kan opgeroepen worden voor een jury. En hij beslist of de verdachte al dan niet schuldig is. Advocaten, aanklagers en rechters hebben zware functies na zware opleidingen, maar Jan-met-de-pet mag het belangrijkste woord spreken. De Amerikaanse tv kent dan ook evenveel advocaten- als politie-series. En menige John-with-the-cap loopt daarnaast zélf naar de rechter als hij een ongeluk heeft gehad, een verkeerde wasmachine geleverd kreeg of de loodgieter fout werk deed. Want in de VS mag iedereen van iedereen schadevergoedingen eisen, tot in het absurde toe.

TESTAROSSA

Geen wonder dat een rechtszaak tegen een sportheld het land bijna platlegt. En via CNN smult de rest van de wereld mee. Het is dan ook een zaak om je vingers bij af te likken. Als rechtszaak-sec is het al hartstikke spannend. Er zijn geen getuigen van de moord, de hele rechtszaak draait enkel om bewijsstukken. En geen van de beide partijen krijgt een sluitend verhaal rond.

Daarnaast is OJ een sportheld extra-ordinaire. Als jochie liep hij in beugels, twintig jaar later was hij officieel de snelste renner van het Amerikaanse football. Als tiener leidde hij een jeugdbende in zijn sloppenwijk Potrero Hill, twintig jaar later had hij flatjes in New York en Miami, plus een huis in Brentwood; de Hollywood-wijk die zo duur en rustig is dat je de pennen kunt horen krassen op de miljoenencontracten. Simpsons villa kostte tien miljoen, ligt naast die van Meryl Streep en heeft onder andere een garage voor OJ's Testarossa, Rolls, Jaguar, en het boodschappen-Ferrari'tje van Nicole.

Na zijn football-verleden bleef OJ in the picture in STER-spots, als sportcommentator en als filmster (debuut in *The Towering Inferno*, onlangs nog in *The Naked Gun III*). En toen hij ook nog het twaalf jaar jongere blanke blonde fotomodel Nicole Brown huwde, kon zijn ster niet hoger stijgen. Maar toen kwam die vrijdagnacht van de 12de juni.

De feiten. OJ was al jaren gescheiden van Nicole. Geen wonder want tot negen keer toe had zij de politie gebeld als OJ haar in elkaar ramde. Desondanks probeerde hij haar de laatste tijd weer terug te krijgen. Ook onder bedreiging. "Als ik je niet krijg, zal niemand je krijgen", had hij meermalen gezegd.

Nicole had die avond met haar familie zoals zo vaak in Mezzaluna gegeten, een Italiaans restaurant. Later bleek dat haar moeder haar bril had laten liggen. Geen nood, ober Ronald Goldman kende de stamgasten goed en zou de bril na zijn dienst bij Nicole binnengooien. OJ had die avond met een huisvriend een hamburger gehapt bij McDonald's en zou die nacht nog naar Chicago vliegen. Zijn chauffeur heeft een half uur voor een donker huis gestaan, toen opeens overal licht aanging en OJ naar buiten kwam, zeggende dat hij onder de douche de bel niet had gehoord.

Inmiddels had zich in het nabijgelegen huis van Nicole een drama afgespeeld. Zij had vier messteken in de nek opgelopen, daarna was Ronald 22 keer gestoken (waarvan tien maal in zijn gezicht) en daarna had de dader Nicole op haar buik gelegd, haar hoofd aan haar haar omhooggetrokken en haar keel zo doorgesneden dat ze vrijwel onthoofd was.

De politie vond een bebloede handschoen en een wollen muts bij de lijken. Bij OJ werd de andere handschoen gevonden, plus bloedsporen op het tuinpad, in zijn slaapkamer, op een paar sokken en in zijn Bronco-jeep.

HEEL VREEMD

Hoewel de stem des volks hard 'onschuldig' joelde, wist iedereen in zijn hart dat OJ het waarschijnlijk had gedaan. Het bloed in de jeep was van haar, dat op een van de sokken ook. En op de handschoenen zat hun beider bloed.

Maar zodra de rechtszaak eenmaal op gang kwam, kwamen steeds meer vragen boven. De sokken werden pas veel later gevonden. Een maand later dook 'ergens' een bebloed mes op. Niemand wist wie het had gevonden of waar. Een zak met bebloede kleding was echter weer verdwenen. Bloedmonsters van verschillende plekken waren allemaal met hetzelfde watje genomen. Een flesje bloed dat OJ had afgestaan ter vergelijking met de monsters, was opeens halfleeg, waarna even plots bloedmonsters opdoken van absurd hoge concentraties. Bewijsmateriaal was niet ingepakt en had lang voor ieders grijpen gelegen.

Echt vals spel kon de verdediging niet bewijzen, wel dat het allemaal héél vreemd was. Andere keren kon het sterrenteam van OJ wel harde klappen uitdelen. Ene agent Fung, die alle bewijzen had verzameld, moest na negen dagen kruisverhoor toegeven dat het opschepperij was en anderen de spullen hadden gevonden.

Bizar was het moment dat hij uit de getuigenbank opstond en zowel OJ als diens advocaat de hand schudde. In OJ's jeep was een zwarte bodybag (lijkenzak) gevonden met een schop, onthulde de aanklaging trots. En verbleekte toen OJ's advocaat een foldertje pakte en voorlas dat beide bij de standaard-uitrusting van de terreinwagen horen.

KOKHALZEND

Aan de andere kant kreeg OJ natuurlijk ook klappen te verwerken. Hij en zijn verdediging moesten aanhoren dat de kans dat het bloed bij de lijken van iemand anders was dan OJ, 1 op 170 miljoen was. De kans dat het bloed op zijn sok niet van Nicole was, bleek zelfs 1 op 530 miljard. En het haar dat in de muts zat, was even ontegenzeggelijk van OJ (al bleek hij bij latere testen hardnekkige roos te hebben die niet in de muts was gevonden).

Slim, nee, sluw was het verzoek om tijdens de behandeling van de lijkschouwing foto's te mogen tonen. Meer dan een week hingen gigantische uitvergrotingen van de mismaakte lijken in de zaal; zo walgelijk in dat twee juryleden kokhalzend wegliepen. En puur Hollywood waren de verhoren van Nicole's moeder en zus, die hemelschreiende verhalen hadden over de overspelige OJ, die nooit zijn handen thuishield. Doodstil was het toen bandjes werden afgedraaid van het 911-alarmnummer. Meerdere malen riep Nicole om hulp, terwijl OJ op de achtergrond duidelijk hoorbaar stond te schreeuwen en te tieren.

Maar die winstpunten verspeelden de aanklagers door te denken, dat ze geklungel van de politie verborgen konden houden voor OJ's supeadvocaten. Het feit dat er maar liefst 58 getuigen moesten opdraven, met 488 stukjes bewijs, is eveneens een zwaktebod. In een poging de handschoenenaffaire weg te vegen moest niet alleen de verkoopster van warenhuis Bloomingdale's komen, maar ook de inkoper, de ontwerper, de fabrikant, iemand van de creditcard-maatschappij en een handtekeningendeskundige.

Edoch: terwijl zonneklaar werd dat Nicole het paar zelf gekocht moet hebben en het nu gekrompen is, bleef in ieders achterhoofd dat beeld van de OJ's kolenschop in het poppenwantje zweven.

ADELAAR

En dat is in feite de grootste kracht van de verdediging. OJ zelf. Ach, wat is hij toch mooi. Zelfverzekerd zit hij in het beklaagdenbankje. Prachtige pakken, foutloos geknoopte dassen, smetteloze shirts. Imponerend als de Amerikaanse adelaar. Hij lacht de hele dag, behalve als het over zijn overleden echtgenote gaat, dan slikt hij zichtbaar brokken weg. Hij is de lieveling van het publiek. OJ staat voor Orrenthal James, maar ze noemen hem kozend *Juice*, omdat O.J. in de VS de afkorting is van orange-juice. *Don't squeeze the juice*! roepen T-shirts.

De verdediging zal het dan ook voornamelijk over die boeg gaan gooien. Achteloos liet het elftal weten dat ze geen maanden nodig heeft zoals de aanklagers, maar het in een paar weekjes denkt af te ronden. Als getuigen worden familie en vrienden van OJ verwacht, die allen hartverwarmende verhalen over hem zullen vertellen. Ongetwijfeld wordt uit de doeken gedaan hoe vrolijk -niet-moordlustig - hij die middag nog was, en hoe gebroken na het nieuws. De zelfmoordbrief die hij al klaarhad, zal worden voorgelezen. En tegen de DNA-onderzoeken wordt Nobelprijswinnaar prof Kary Mullis ingezet.

GESCHORST

Winnen ze ermee? Wie zal het zeggen. Veel stemmen zeggen al dat het nooit tot een jury-uitspraak zal komen. De twaalf gezworenen moeten unaniem van mening zijn dat OJ's schuld geen twijfel leidt (beyond reasonable doubt). Zodra er één afwijkend stemt, is het mis. Maar verwacht wordt, dat voor dat moment al een 'mistrial' wordt uitgesproken. Want al die tijd moet de jury geheel afgezonderd blijven.

Ze mogen geen enkele andere informatie krijgen dan uit de rechtszaal, wat betekent dat ze geen tv kunnen kijken, geen radio mogen luisteren en alleen kapotgeknipte kranten en tijdschriften kunnen inzien. Ze zitten op de bovenste etage van het allerduurste hotel van LA, waar een kamer ruim 2000 dollar per nacht kost.

Zodra vermoedt wordt dat een van hen in de fout gaat, wordt hij of zij geschorst en komt een lid van de reserve-jury in de banken te zitten. Dat is tot op heden al tien keer gebeurd, zodat er nog maar twee 'reservisten' zijn.

Zoals OJ zelf al zei: "Er zijn heel wat wedstrijden geweest waarin ik me meer zorgen om de uitslag maakte."

Jan Brokken

Vervolg van pag. 4

over Cuba en Fidel Castro en waren het volstrekt oneens met elkaar. Toen kwam ik hier. Ik besloot een deel van De Blinde Passagiers op Cuba te laten spelen. Voor de research ging ik naar Cuba en de eerste man die ik zag in Hotel Naçional was Garcia Marquez. Heel leuk".

Jan Brokken besloot zijn leven te wijden aan het reizen. Marie Claude reist met hem mee.

"Voor Marie-Claude is het geen probleem. Zij heeft de grote stap gezet door uit het zuiden van Frankrijk naar Nederland te komen en door Nederlands te leren".

Die opmerking van Jan Brokken doet me denken aan een verhaal dat Marie-Claude me een paar maanden eerder zelf vertelde. Ze stond bij het loket van het postkantoor op Groot-Kwartier en de ambtenaar achter het loket sprak alleen Papiamento met haar. Dat verstond ze niet en op een gegeven moment werd ze heel boos. En ze voegde hem toe dat hij tegen haar Nederlands moest spreken, want zij zelf had die rot-taal ook moeten leren!

Afgelopen juli vertrokken Jan en Marie-Claude Brokken naar Nederland en vandaar naar Frankrijk waar Jan wilde werken aan de eerste versie van zijn volgend boek. Deze maand is hij weer in Nederland voor de presentatie van De Blinde Passagiers. Carel de Haseth zal het boek presenteren. ■

45.000 Man werkten jarenlang aan project

Panama-kanaal: wonder van bouwtechniek van deze eeuw

door Wim van Dijk =

Het wonder van onze eeuw wordt het Panamakanaal hier ...nd en terecht moet ik ... als je ziet wat er ...eerd is. Om dit te ...en begrijpen moeten we ...f verplaatsen naar de ...an stoom en mankracht ... graven niet enkel aan ..., zand, klei en veen ...n. Maar we gaan eerst ...at verder terug in de ...Al in 1534 gaf Karel I ...panje opdracht de mogeden te onderzoeken van ... egraven vaarweg ...n beide oceanen. ...er dan drie eeuwen ... zijn het echter de ...sen die de eerste ...uze poging wagen. Hun ...neming strandt deels ...e financiële kant van de ... maar meer nog op het ...nende verlies aan man... door malaria en gele ...ts. Alleen al tussen 1881 ...903 tellen zij 6280 doden. ...ijl de beoogde verbin... tussen de monding van ...io Gatun in de baai van ...n en de loop van de Rio ...es ter hoogte van de ...ts waar nu de Gatun... is verrezen, nog niet ...voltooid is. Ik denk dan ...at de Fransen in hun ...je lachen als ze in 1903 ...echten samen met de ...nderde en grotendeels ...eten uitrusting voor, het ...at moment fabelachtige ...ag van, 40 miljoen dolar ...de Amerikanen weten te ...open. Dat nieuwe ...ms schoon vegen blijkt ...de manier waarop de ...komers de zaak aan...en. Geholpen door de ... maar ook wel door de ...ande ervaring wordt ... het gezondheidspro... grondig aangepakt in ...vangrijke zuiverings... Echter ook organisato... en technisch is er ... van een opmerkelijk ...aanpak. ...men als John F. Ste... ...techniek), George W. ...als (organisatie) en Wil... Gorgas (gezondheid) ...e pijlers waarop de ...neming dit maal ... De sterk toenemende ...dhandel en het hier... noodzakelijke scheep...verkeer maken dat het ...aal gewoon moet ...n. Onder de bezielende ...g van dit drietal wordt, ...in totaal ruim 45.000 ... aan het project ...rkt. Van heinde en ver ...n de werkers gehaald ...et kanaal te realiseren. ...al Barbados met het ...20.000 man, maar ook ...ere eilanden in de ...lben, leveren de wer... Verder dragen Spanje, ...ia, Griekenland, ...mbia en op kleinere ...al nog wat hier niet ...me landen, hun ...tje bij. In de loop van de ...Chagres wordt op twee ...en begonnen aan de ...en die straks twee uit...kte valleien moeten ...men tot meren. Dat ...oor honderden ...nen, uit, om maar een ... van de dorpen en ...s te noemen, Bohio, ...ona, Tavernilla, Bohio, ...es hoog in de bergen ...a, moeten evacueren ... ondergeschikt geacht ...et economische belang. ... huizen zullen in het ...n- en Maddenmeer ver...en.

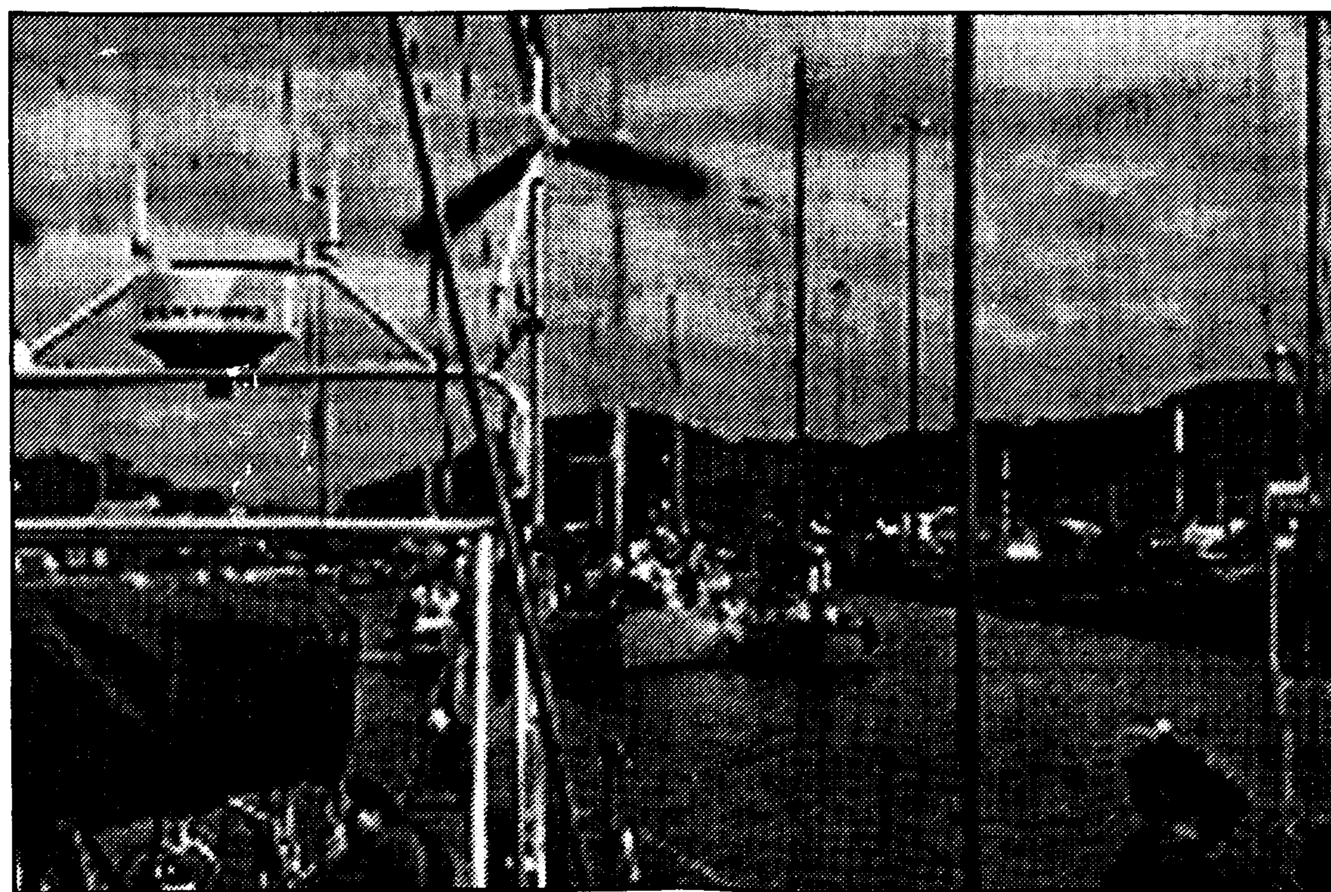
Terwijl de twee tot dan toe, grootste stuwdammen ter wereld vorm beginnen aan te nemen, zijn op andere plaatsen de nu nog steeds grootste sluizen ter wereld in aanbouw en wordt er in de Culebra-pas aan de zwaarste opgave van al gewerkt. Onder leiding van ingenieur David DuBose Gaillard wordt hier de later naar hem genoemde doorgang gegraven. Over een afstand van circa 15 kilometer moeten de mannen zich door massieve rots en leisteen worstelen in temperaturen en een vochtigheidsgraad die ronduit moordend genoemd mogen worden. Deze voor tropisch regenwoud zo kenmerkende omstandigheden vormen tevens het voornaamste bestanddeel van de hele onderneming.

REGENWATER

Het principe van het Panamakanaal kan wel gezien worden als water naar de zee dragen. Achter de Maddendam wordt een enorme hoeveelheid regenwater opgeslagen dat, via de Chagresrivier en haar vele vertakkingen uit de bergen in het oosten, wordt aangevoerd naar het Maddenmeer. Vanuit dit immense bekken wordt het, lager maar toch altijd nog een slordige 30 meter boven de zeespiegel gelegen, Gatunmeer op een zodanig pijl gehouden dat schepen met een diepgang tot 12 meter het kunnen bevaren.

De heuveltoppen van de vroegere vallei vormen nu de eilandjes die je op je tocht over het Gatunmeer passeert en op verschillende plaatsen steken nog altijd nu kale bomen hun kruinen op uit het water. Het meer wordt bereikt via, aan beide zijden, een serie van drie sluizen met kamers van 305 bij 33.5 meter. Afmetingen die in de wereld van de scheepsbouw bekend staan als 'Panamax', groter betekend omvaren. Aan de noordzijde vaar je zo van de ene in de andere kamer. Anders als wij dit kennen gebeurt het vol en leeg lopen van de kamers door een buizenstelsel dat uitmondt in een vijftigtal gaten in de bodem.

Hetzelfde geldt voor de zuidzijde waar echter eerst een sluis leidt naar het Mira Floresmeer en een mijltje verderop twee andere je uiteindelijk in de Stille Oceaan doen belanden. Per schutting gaat er maar liefst 94 miljoen liter regenwater verloren en je mag je afvragen wat de gevolgen voor het kanaal zullen zijn als de mens doorgaat met het ongecontroleerd onderuit halen van tropisch oerwoud iets dat, dit kan gewoon niet uitblijven, op den duur de kringloop van de regen zal verstoren.

■ ...Eerst een paar doortochten op andere schepen...

In 1914, tien jaar noeste arbeid is er dan verricht, is het werk klaar en op 15 augustus van dat jaar gaat de SS Ankon als eerste door het kanaal. Velen volgen en vandaag de dag gaan er per jaar meer dan 13.000 schepen langs het monument op de westelijke oever van Gaillards Cut waar de mannen worden herdacht die bij het verwezenlijken van dit wereldwonder het leven lieten. Het doet me wat zeer te zien hoe klein dit monument is in vergelijking met het enorme beeld van George W. Goedhals voor het hoofdkantoor in Panamastad.

Samen met de doden uit de Franse periode en dan ook nog enkel diegenen die geregistreerd waren, overschrijdt hun getal ver de 7000. Als de geruchten hieromtrent ook maar ten dele waar zijn, zeker één per tien meter kanaal. Aan wie is het te beoordelen of de prijs niet te hoog was en of dit wordt goedgemaakt door de 1.85 US dollar die per ton voor de transit betaald wordt. Dit klinkt weliswaar als nauwelijks de moeite waard, maar je moet het wel zien in z'n ware omvang. De Star Princess die op 11 mei j.l. door het kanaal ging, kreeg een rekening van 120.439,20 US dollar gepresenteerd, kassa. Ik moet eerlijk toegeven dat, nu ik er meer van weet, er toch met een ander gevoel door het kanaal gegaan wordt. Het weerhoudt me echter niet om opnieuw gebruik te maken van de kortere weg.

EINDELIJK ZOVER

Op dinsdag 22 mei zijn wij aan de beurt. We hebben gisteren onze transit geregeld en gaan mee in de schutting van 11.00 uur. Luis, onze pilot, is er al om 8.30 uur en wil eigenlijk meteen vertrekken. Kennelijk vertrouwt hij onze snelheid niet, maar ik weet hem gerust te stellen. We moeten toch op Gunar Stein, onze steun en toeverlaat hier in Panama, wachten. Gunar is vrijwilliger voor het hanteren van een van de vier 30 meter lange lijnen die volgens voorschrift aan boord moeten zijn voor de doortocht door het kanaal. De andere drie worden bemand door Nelly en het Duitse koppel Carl Heins en Hille die we in het voorbijvaren oppikken van hun op de Flats voor anker liggende catamaran.

Hoewel Nelly en ik nu al voor de derde keer door het kanaal gaan, zijn we toch gespannen. Het is nu Asfaloth die heelhuids naar de andere kant gebracht moet worden. Maar waar zeur ik nu over, is het de voorgaande keren niet van een leien dakje gegaan. Het feit alleen al dat er tegenwoordig op dinsdag en donderdag speciaal voor jachten geschut wordt, beperkt de kans op brokken maken tot een minimum. Het wordt de schippers vergund alle tijd te nemen om hun posities in de sluis in te nemen en vast te maken. Als ik terug denk aan de sluis van Enkhuizen op een hoogseizoendag is er zelfs sprake van een opmerkelijk lager risico en wordt de spanning enkel door het vreemd zijn en de ruim negen meter verschil in waterhoogte veroorzaakt. Jammer dat deze jachtendagen weer van de baan zijn en er opnieuw samen met zo'n, maar net in de sluis passend, monster geschud wordt.

Dat Luis zich overbodig zorgen heeft gemaakt blijkt als we ruim op tijd voor de Gatunsluizen aankomen en alle tijd hebben te nesten met twee andere jachten. Omdat het Amerikaanse jacht in het midden en de Fransman aan stuurboord hiervan veel groter zijn als ons scheepje, hebben wij een makkie. Net als vier jaar geleden, toen Asfaloth aan de sleper Trinidad de drie sluizen omhoog naar het Gatunmeer doorging, wordt het werk met de lijnen vanaf de andere schepen gedaan en kunnen wij in alle rust bekijken hoe alles in z'n werk gaat. Het spelletje met het overgooien van balletjes aan dunne lijnen, waarmee de trossen van de jachten naar de bolders gebracht worden, gebeurt in de Gatunsluizen maar een keer.

■ ...Voorbij de brug zijn we terug in de Stille Zuidzee...

Voor de volgende twee sluizen lopen er vier mannen, met de lijnen, mee op om in een volgende kamer opnieuw vast te maken. Voor we het weten is het voorbij of althans bijna. Omdat vlak voor de laatste deuren, van de andere kant komend, een enorm schip ligt te wachten dat ons maar een klein openingetje laat om naar buiten te komen, wordt er al in de sluiskamer van de andere jachten losgemaakt. En een voor een glippen we eruit. Daar wacht ons nog een verrassing als we door het schroefwater van de twee slepers moeten die het gevaarte van opzij tegen de wal aan gedrukt houden. Asfaloth maakt zowat een pirouette en dan is het echt voorbij en varen we over een spiegelglad Gatunmeer.

We hebben Luis zo ver gekregen dat hij zijn plan de hoofdvaarweg te volgen laat vallen. Al aardig de weg wetend stuur ik op de ingang van het bananenkanaal af en komen we tussen de met tropisch oerwoud begroeide eilandjes terecht. Deze uitsluitend door schepen met geringe diepgang te gebruiken route, ontleent haar naam aan de Rio Chiquita die hier vroeger door de vallei liep. Truida neemt het roer van me over en we hebben alle zes volop gelegenheid om van de ons omringende schoonheid te genieten, hoewel Luis wat minder, maar die heeft het misschien al te vaak gezien. Om drie uur bereiken we de ankerplaats tegenover Camboa. Anders als vier jaar geleden gaan, op een enkele uitzondering na, de jachten tegenwoordig niet meer in een dag door het kanaal. Dit vormt voor ons eigenlijk het grootste probleem, waar moet je drie gasten laten slapen op een 24 voeter. Gelukkig wordt Luis opgehaald anders had het er nog duister uitgezien.

Na een overvloedig maal en een avondje pimpelen, blijkt het probleem echter niet eens te bestaan. De drie moeizaam geïmproviseerde bedden in de Asfaloth blijven onbeslapen als Hille en Carl Heins op het voordek gaan pitten en Gunar al snel in de hangmat boven de kuip ligt te snurken of zijn leven ervan afhangt. Daar maak je je nou zo druk om. Na een vroeg ontbijt en een bad in het, wat een heerlijkheid, zoete water van het meer, wordt Luis gebracht en gaan we weer op weg. We zijn nog maar met twee schepen omdat de Amerikaan gisteren nog een sluis verder mocht naar het Mira Floresmeer om naar de Pedro Miguel Yachtclub te gaan waar het schip een tijdje geparkeerd wordt.

Na een korte ruggespraak met Luis wordt er besloten ieder voor zich te gaan in plaats van genest. Ongelofelijk eigenlijk dat die immense sluizen draaien voor twee, in verhouding tot normaal, zo kleine scheepjes. Om nog maar te zwijgen over het weglopen van, zelfs nu door gebruik van de middendeuren er maar een halve sluiskamer is, 47 miljoen liter water naar de zee. In elk geval krijgen nu de linehandlers wel wat om handen. Er ontstaat nog wel even wat opschudding als we per boord maar één man krijgen om de balletjes over te gooien en aan bakboord tot drie maal toe de bal buiten ons bereik in het water terecht komt.

Er wordt ons echter ruim voldoende tijd gegeven om Asfaloth op haar plaats te brengen en uiteindelijk liggen we als de deur achter ons dicht gaat veilig aan vier bolders. Wat het, terug naar de zeespiegel, zowiezo eenvoudiger maakt is het feit dat we nu driemaal naar omlaag gaan en de lijnen enkel af en toe wat gevierd hoeven te worden. Ook het wild opbruisende water uit de gaten in de bodem is er niet. Omdat tussen deze en de volgende serie van twee sluizen het Mira Floresmeer ligt, moet nog wel een keer het spel met de balletjes gespeeld worden. Dan, hoewel Nelly en ik er nu niet meer door verrast worden, zit ook hier het venijn in de staart.

Hoewel het schutten achteraf bezien gewoon een fluitje van een cent bleek valt er, als we de boeien volgend de laatste mijlen van het kanaal afleggen, een hele spanning van ons af. Opnieuw is Asfaloth zonder kleerscheuren aan de andere kant gekomen. Voorbij de brug die nu voor ons ligt zullen we in de Stille Zuidzee zijn.

(Wordt vervolgd).

Zelfredzaamheid vervolg van pag. 3

...t heel anders dan in een ...ting. We proberen er ...echt een thuis van te ...en".

PASADIA

...huis als Jos Wouter is ...lijk te vergelijken met ...asadia, al werken beide ...es met zwakzinnigen. In ...asadia komen elke dag ...kinderen in de leeftijd ...3 tot 18 jaar. Ze zijn ...eeld in zes groepen van ...deren. Elke groep heeft ... leidsters en vaak ...en er ook stagiaires van ...FE mee.

...komt een kind op de ...dia terecht?

...de geboorte wordt een ...meestal gescreend. Als men vermoedt dat er iets niet goed is, worden de ouders verwezen naar het Early Stimulation programma van Sedukal. Van dat programma krijgen wij meestal de kinderen als ze ongeveer 3 jaar oud zijn. Ouders kunnen ook zelf hun kinderen aanmelden en ook andere instanties kunnen kinderen aanmelden. Dan komt de maatschappelijk werkster op huisbezoek en de orthopedagoog doet een ontwikkelingsonderzoek. De kinderen worden op een wachtlijst geplaatst. We mogen ze niet rechtstreeks opnemen. Als er een plaats vrij komt, is er een onafhankelijke selectiecommissie, waarin mensen van Sedukal, van Sociale Zaken, van de Oudercommissie en van de Stichting zitting hebben. Die commissie beslist. Wordt een kind aangenomen, komt het de eerste dagen met de ouders. Het is een gewenningsproces dat langzaam opgebouwd moet worden, zeker als ze nog heel klein zijn. Aan de hand van het advies van de orthopedagoog wordt dan een programma voor het kind opgesteld, zo dat ontwikkeling mogelijk wordt. We werken volgens een vaste methode en een keer per maand wordt dat methodisch programma doorgesproken met alle disciplines die met het kind te maken hebben. Ook hebben we een keer per jaar een kindbespreking, waarbij het alleen over dit ene kind gaat. Bij die kindbespreking worden ook de ouders of verzorgers uitgenodigd".

Maar voor opvang is het belangrijk punt zijn de wachtlijsten, zowel voor de Pasadia als voor een gezinsvervangend tehuis. "Daarom is het belangrijk het Leefcentrum af te bouwen. Maar met opvang alleen ben je niet klaar. Intramurale zorg is een vrij intensieve zorg. En met de huidige financiële situatie van de overheid, die ons subsidieert, maken we ons grote zorgen.

We zullen de zorg moeten differentiëren, zorg op maat gaan bieden. Dan denk ik aan thuishulp: het speciaal begeleiden van ouders, zodat de kinderen langer thuis kunnen blijven. Als de ouders dan voor korte tijd weg gaan, op vakantie bijvoorbeeld, kan het kind voor een paar weken goed verzorgd worden. En als kinderen niet meer in de thuissituatie kunnen blijven, zo mogelijk naar een gezinsvervangend tehuis. Maar voor kinderen met agressief gedrag, ook dat is een reflectie van de samenleving, blijft speciale opvang en zorg nodig".

Dat kan allemaal als de ouders meewerken. Hoe is de samenwerking met de ouders?

"Bij Huize Jos Wouter hebben alle bewoners contact met hun ouders of met familieleden. Bij een lukte dat niet, maar dat hebben we opgevangen door een pleeggezin te zoeken. Er was een mevrouw die zelf heeft opgebeld om te zeggen dat ze wel een pleegkind wilde. Soms geven we ook de mogelijkheid dat een persoon even uit huis wordt geplaatst. Dat er even een opluchting komt. Die opluchting voorkomt dat het 'kind' gedropt wordt.

Soms komt er een einde aan wat mogelijk is. Soms spelen acceptatieproblemen een rol, maar meestal is het de druk die zo hoog oploopt dat ouders het niet meer aankunnen".

Als we tenslotte afscheid nemen na dit gesprek is het etenstijd. Alle bewoners van Jos Wouter hebben zich verzameld in de gemeenschappelijke ruimte. Rijst en vlees worden vast opgeschept. We worden van alle kanten begroet. Verschillende bewoners komen zich even aan me voorstellen, vragen hoe het met me gaat. Een enkeling streelt over mijn arm en ik voel een aai over mijn rug. Ze houden van bezoek, vinden het gezellig. Ook onder elkaar is de stemming goed. De woordenwisseling van die middag is lang verleden tijd. Het is nu etenstijd, tijd voor een gezellig samenzijn.

Natuurlijk beter worden

Rudolf de Wit

Natuurgeneeswijze en bijgeloof

Enkele jaren geleden had ik al een artikel geschreven over bijgeloof. Er zijn de laatste tijd echter te veel vragen gekomen over de natuurgeneeswijze en bijgeloof; of je in de acupunctuur moet geloven wil het werken, of er geen rituelen bij komen kijken alvorens iemand met natuurgeneeswijze te behandelen en of het iets met een geloof of sekte te maken heeft. Als antwoord kan ik volstaan met vijf keer 'neen' te zeggen, maar ik geloof dat ik toch iets moet vertellen over wat acupunctuur is en wat wel bijgeloof is.

De acupunctuur heeft niets met geloof of bijgeloof te maken; je hoeft er niet in te geloven om er mee behandeld te worden en er gebeuren absoluut geen rituelen voor, tijdens of na de behandeling. Acupunctuur is gebaseerd op een eeuwenoude (meer dan 2000 jaar) geneeswijze die voornamelijk in China werd/wordt bedreven. Er zijn vele legendes en anekdotes over het ontstaan van de acupunctuur.

Feit is echter dat eeuwen geleden China een gesloten land was en het Westen (de buitenwereld) toaal geen informatie kreeg over het leven, de gewoontes en de gezondheidszorg uit dit immens grote land. De wetenschap over de acupunctuur werd ook overgedragen van familie op familie. Er bestaan families die speciale recepten hebben voor de behandeling van bepaalde ziektes en andere families hadden weer de recepten en geheimen om weer andere ziektes te behandelen. De kennis werd ook overgedragen aan de oudste zoon. Er werd vooral niets aan de dochters verteld, want die zouden immers gaan huwen en daardoor de kennis en bepaalde geheimen/recepten weer in een andere familie brengen.

De klassieke acupunctuur heeft daarom vele takken en recepten die pas nu in de laatste jaren bekend worden in het Westen. Er is niets mysterieus aan de acupunctuur en eigenlijk is het geheel gebaseerd op het begrip energie. Volgens de Chinezen is er een energie die het leven in stand houdt. Deze energie moet vrij in het lichaam stromen. Indien er een normale stroom van energie door het lichaam is, is men gezond. Indien er een teveel aan energie, een tekort aan energie, een stagnatie is van energie, is er een ziekte.

De bedoeling van de acupunctuur is om dit teveel, tekort of deze stagnatie weg te halen. Dit kan gedaan worden op verschillende manieren. Men kan warmte of koude toepassen, men kan masseren, men kan op bepaalde plekken drukken en men kan ook het gemakkelijkste doen en dat is het toepassen van acupunctuur. Het lichaam bestaat uit een netwerk van energielijnen die over het hele lichaam lopen; energielijnen die diep en oppervlakkig alle lichaamsdelen en organen met elkaar verbinden. Uit de normale (dit woord is bewust door mij verkeerd gekozen en mag absoluut niet de indruk wekken dat er aan de andere kant een abnormale geneeswijze bestaat) geneeswijze, allopathie, kan je dit vergelijken met de bloedvaten en zenuwen.

Overal wordt het lichaam gevoed door de bloedvaten, zenuwen en energie. De energie stroomt in bepaalde banen die wij meridianen noemen. Op de meridianen zijn er punten die wij de acupunctuurpunten noemen. Welnu, indien men kennis heeft van de punten en men de ligging precies weet te vinden kan men een naald precies in de punt steken om bepaalde ziektes (veranderingen in energie) te behandelen.

Als je weet dat door een tekort aan energie er pijn ontstaat in een bepaald lichaamsdeel of orgaan, dan kan je een punt kiezen dat juist de energie stimuleert. Bij een teveel aan energie worden er juist punten gekozen die de energie doen afnemen (sedering). Er zijn letterlijk duizenden punten op het lichaam die geprikt kunnen worden. Zaak is om het juiste punt of de juiste punten-combinatie te vinden om een bepaalde ziekte te behandelen.

Hoe minder naalden een acupuncturist gebruikt, hoe meer hij blijk geeft dat hij de ziekte begrijpt. Er zijn weinig gevallen die ik ken, waarbij er veel naalden gebruikt moeten worden. Een behandeling kan volstaan met zelfs 1 naald. Voor mij zijn 4 naalden al veel en de grens ligt echt bij 6. Ik heb wel patiënten bij me gehad die mij in geuren en kleuren vertelden hoe ze op elke plek waar het pijn deed een naald kregen bij een acupuncturist. Verhalen over 20-24 naalden zijn helemaal niet vreemd.

De 'recept-acupuncturisten', 'schriftelijke-cursus-acupuncturisten' en de '3-maanden-opleiding-acupuncturisten' weten hier alles van. Acupunctuur is een simpele denkwijze. Het is gebonden aan natuurwetten. Ziekte is, nogmaals, niets anders dan een disbalans in het lichaam. Om gezond te zijn en te blijven hoeft u alleen maar te zorgen dat uw lichaam in balans is en blijft. Gezondheid kunt u alleen bereiken en onderhouden door 1. gezond te eten; 2. gezond te bewegen en 3. gezond te denken.

De acupuncturist besteedt daarom veel aandacht aan deze drie punten. Er zal geen enkele behandeling kunnen plaatsvinden zonder dat de acupuncturist advies geeft over deze drie genoemde punten. Pas daarna kan de behandeling plaatsvinden. Acupunctuur is maar een van de vele mogelijkheden om het lichaam weer in balans te brengen. Daarnaast is het mogelijk om enkele van de volgende therapieën te gebruiken of te combineren: drukpuntmassage (shiatsu of tsubo), ademhalingsgymnastiek, kruidentherapie (fytotherapie) en oefeningen (tai-chi).

In de acupunctuur zijn er verschillende takken ontstaan, maar die door de goed opgeleide acupuncturist gemakkelijk in combinatie gebruikt kunnen worden. De ooracupunctuur (auriculotherapie) is daar een voorbeeld van. Daarnaast kennen we ook de hand-acupunctuur, neus-acupunctuur, schedel-acupunctuur en voet-acupunctuur.

Ik heb in mijn vijftien jaren acupunctuur-beoefening veel gezien van de acupunctuur. Hierdoor heb ik geleerd veel respect te hebben voor deze en andere eeuwenoude geneeswijzen. Ik moet toegeven dat ik vroeger (20 jaar geleden) nog sceptischer was dan menig scepticus of criticus heden ten dage. Door mijn '-ongeloof' en zware kritiek op alles die niet gestaafd kon worden met feiten ben ik mij steeds meer gaan verdiepen in deze vorm van genezing.

Eigenlijk was het mijn bedoeling om te gaan bewijzen dat mijn docente totaal krankzinnig moest zijn om tijdens een normale anatomieles te vertellen over de acupunctuur. In de afgelopen 15 jaren heb ik resultaten gezien bij zowel jonge als oude mensen, erger nog bij zowel mensen als dieren. Dieren kan je niet beïnvloeden en als je een hond of een paard behande[lt] moet het gew[oon] helpen of niet!

De mooi[ste] behandeling[en] zijn tot nu [toe] mensen die tot[aal] niet geloven dat de acupu[nc]tuur maar iets voor hen k[an] doen en achteraf blijkt [het] toch dat ze van hun kwa[al] afgekomen zijn. De acupun[c]tuur kan heel gemakkelij[k] naast de allopathie gebru[ikt] worden. Beide geneeswijz[en] kunnen van elkaar leren [en] gebruik maken van simp[ele] methodes om het leed bij [de] mens te verzachten.

De tijd dat acupunctu[ur] verwezen werd naar [het] land der fabelen, bijgeloof [en] zelfs kwakzalverij is lang[za]merhand voorbij. Diegen[en] die deze uitspraken [nog] gebruiken zijn de mens[en] van het oude stempel [die] zich afgesloten hebben [voor] deze geneeswijzen [ter] bescherming van hun ei[gen] bekrompen denken.

Over de hele wereld [zijn] er nu wetenschappers be[zig] om te verklaren 'hoe' [het] werkt. De vraagstelling ['of] het werkt' is reeds lang [niet] meer aan de orde.

Buitenbaarmoederlijke zwangerschap

Ziek & Gezond

Mar Oolt

De buitenbaarmoederlijke zwangerschap (medische naam: extra-uteriene graviditeit: E.U.G.) komt vaker voor dan men wel denkt of beseft; schattingen variëren van één geval per twee- tot vierhonderd zwangerschappen. Toch blijft het een nogal onbekend en vooral onbegrepen ziektebeeld, met name van de kant van de vrouw die hiervan het slachtoffer wordt. Snelle herkenning van de verschijnselen kan de vrouw veel leed sparen.

Een buitenbaarmoederlijke zwangerschap (Extra=buiten; Uteriene=baarmoederlijke; Graviditeit=zwangerschap; afgekort E.U.G.) is een zwangerschap waarbij het embryo (de ongeboren vrucht) zich niet op de normale plaats in de baarmoeder innestelt. Bij een gewone zwangerschap zal het bevruchte eitje een plaats opzoeken tegen de binnenwand van de baarmoeder. Het hecht zich daar vast door middel van weefselstrengen die ingroeien in de wand, zodat de vrucht via deze strengen in contact komt met het bloed van de moeder.

De groeiende vrucht vindt voldoende plaats in de baarmoeder die hierop goed berekend is en ook mee-verandert tijdens de zwangerschap. Bij de buitenbaarmoederlijke zwangerschap nu, hecht het eitje zich niet vast in de gebruikelijke plaatsen van de wand van de baarmoeder, maar op een andere plaats, bij voorbeeld in de eileider (meest voorkomend), of (zelden) in de baarmoedermond, op de eierstok of zelfs in de buikholte, tussen de darmen in. Deze vrucht kan zich niet normaal ontwikkelen, omdat de omgeving niet geschikt is voor het snel groter wordende embryo en omdat het ook niet genoeg voeding kan krijgen.

Gewoonlijk maakt een eitje, na de eisprong (ovulatie) een 'reis' van ongeveer acht dagen vanaf de eierstok, door de eileider (waar het bevrucht wordt door de mannelijke zaadjes) naar de baarmoeder. Direct na de bevruchting begint het al een beetje te groeien. Maar als de eileider niet goed doorgankelijk is, of gewoon te lang is, blijft het bevruchte ei vastzitten en gaat op die plaats door met groeien. Wat in enkele gevallen ook een rol kan spelen is, dat er baarmoederweefsel op verkeerde plaatsen voorkomt (endometriose), bij voorbeeld in de eileider. Het ei '-vergist' zich en zal zich op die plaats vastzetten.

De meest voorkomende oorzaak van een niet goed doorgankelijke, vernauwde eileider is een vroegere ontsteking van de eileider. Deze eileider-ontsteking kan namelijk littekens achterlaten, die de buis smaller maken, waardoor het ei niet goed meer langs kan. Ook maakt de eileider dan geen normale bewegingen meer; normaliter maakt de eileider voorstuwende bewegingen om het eitje naar de baarmoeder toe te duwen. Verder kunnen aangeboren afwijkingen van de eileider en rol spelen, bij voorbeeld door een knik erin, een te lange eileider, enz. Vrouwen die een spiraaltje in hebben als voorbehoedsmiddel tegen zwangerschap, hebben ook een wat grotere kans op een E.U.G.; waarom dit zo is, is niet helemaal duidelijk. Tenslotte is het risico ook verhoogd na een sterilisatie, waarbij er een gaatje is ontstaan in de eileider.

VERSCHIJNSELEN

Meestal is de vrouw '-overtijd': de menstruatie blijft weg. Ze kan zich reeds echt zwanger voelen (misselijkheid, braken, gespannen borsten, etc.) en weet tot dan niet beter dan dat ze normaal zwanger is. Soms vermoedt ze echter ook niet eens dat ze zwanger is. De verschijnselen die bij de E.U.G. optreden, berusten op het barsten van de eileider, die de steeds groter wordende vrucht gewoonweg niet kan bevatten. Hierbij is er een behoorlijk groot bloedverlies (soms wel drie liter) waarbij het bloed terecht komt in de buik. Het buikvlies raakt dan erg geïrriteerd, omdat daar gewoonlijk geen bloed mag voorkomen.

Het bloedverlies kan zo groot zijn, dat de vrouw 'in shock' raakt: de organen krijgen te weinig zuurstof door het gebrek aan bloed. Soms barst de eileider niet, maar wordt de vrucht aan het uiteinde van de eileider, aan de kant van de eierstok, eruit gestoten, hetgeen ook met bloedverlies gepaard gaat (hoewel minder). In uitzonderingsgevallen kan de vrucht doorgaan met groeien, gewoon in de buikholte.

Het belangrijkste verschijnsel dat een E.U.G. aankondigt, is pijn in de onderbuik, die steeds erger wordt en ook wordt gevoeld in de rug. Bij een gewone zwangerschap behoort een vrouw geen echte pijn te hebben! De pijn wordt ook erger bij aanraking van de buik of bij inwendig onderzoek (door de arts) en de buik voelt erg gespannen aan. Verder zal de vrouw bloedverlies merken ('vloeien'), meestal maar heel weinig, en als ze (nog) niet weet dat ze zwanger is, kan ze denken dat ze gewoon aan het menstrueren is. De vrouw kan continu de behoefte voelen om af te gaan, zonder dat ze werkelijk veel ontlasting produceert. Bij een groot bloedverlies ('shock') ziet de patiënte er bleek uit en voelt koud en zweterig aan. Tenslotte kan de temperatuur verhoogd zijn.

Een inwendig onderzoek zal noodzakelijk zijn om de arts meer noodzakelijke gegevens te verschaffen. De zwangerschapstest is in de helft van de gevallen positief. Het vervelende van dit ziektebeeld is, dat de verschijnselen niet altijd heel typisch zijn. Soms zijn er maar een paar van de vele mogelijke tekenen die op een E.U.G. wijzen, of zijn ze maar heel oppervlakkig aanwezig, zodat de vrouw er nauwelijks op let. Er kan verwarring optreden met andere ziektebeelden, zoals een dreigende miskraam, een blindedarmontsteking of een bloeding in een (goedaardig) gezwel van de eierstok. Zowel de vrouw als de arts kunnen door dit niet-typisch beeld aan andere oorzaken denken.

BEHANDELING

Een onbehandelde buitenbaarmoederlijke zwangerschap leidt vaak tot de dood, vanwege bloedverlies. Het is dus zaak om zo gauw mogelijk in te grijpen, namelijk door een operatie te verrichten, waarbij een deel of de gehele beschadigde eileider (met de vrucht erin) en het bloed in de buikholte worden verwijderd.

Bij een goede, vroeg begonnen zwangerschapscontrole, kan de dokter al vroeg op het spoor komen van een buitenbaarmoederlijke zwangerschap, waardoor de vrouw het leed van de pijn, het bloedverlies, een grote operatie en de kans op overlijden bespaard kan blijven. Bij 'verdachte gevallen' kan de arts bij voorbeeld een echo of zelfs een kleine 'kijkoperatie' verrichten. Het is helaas niet goed mogelijk om een buitenbaarmoederlijke zwangerschap te voorkomen, omdat het niet bekend is wie het wel of niet zal krijgen. Vrouwen die eens een eileiderontsteking hebben gehad of een spiraaltje gebruiken, zullen natuurlijk extra oplettend moeten zijn als ze denken zwanger te zijn. Een vroege zwangerschapscontrole is voor iedereen aan te raden. Hoe eerder er kan worden ingegrepen, hoe kleiner de kans op sterfte is.

Dit ziektebeeld is voor de vrouw een erg ingrijpende en vooral plotselinge verandering in haar leven. Vaak had zij zich er al op ingesteld zwanger te zijn en binnen een paar uurtjes treden er zoveel veranderingen op (pijn, bloedverlies, onderzoek door de arts, opname, operatie) dat ze het niet direct kan verwerken. En behalve de verloren gegane zwangerschap, speelt bijna altijd ook de vraag: Kan ik weer zwanger worden? Dat kan wel, omdat de normale vrouw twee eierstokken heeft en er bij de operatie meestal slechts één verwijderd is. De andere eierstok zal nu maandelijks een eitje afleveren dat bevrucht kan worden. De kans om zwanger te worden kan wel wat minder zijn, niet zo zeer vanwege de doorgemaakte E.U.G. in de ene eileider, maar omdat een vroegere eileiderontsteking, de grootste oorzaak van een E.U.G. vaak dubbelzijdig is geweest.

De baarmoederlijke zwangerschap is dus een nogal vaak voorkomend ziektebeeld, waarbij een bevrucht eitje zich innestelt op een abnormale plaats, meestal in de eileider. De kans om een buitenbaarmoederlijke zwangerschap (E.U.G.) te krijgen is groter bij vrouwen die vroeger een eileiderontsteking hebben gehad of die een spiraaltje in hebben. Door de voortgaande groei van de vrucht barst de eileider open en treedt er een (grote) inwendige bloeding op, die als belangrijkste verschijnselen pijn en vloeien geeft. Een operatie zal nodig zijn om de bloeding te stoppen; hierbij zullen de gebarsten eileider en eierstok van één kant worden verwijderd.

Kruiswoordpuzz[el]

HORIZONTAAL: 1. geweldig; 8. woonruimte; 11. pa... 12. jongensnaam; 13. deel van een schip; 14. boom; 16. br... 18. roofdier; 19. met name; 20. bittere vloeistof; 22. deel v... een hengel; 24. bezittelijk voornaamswoord; 25. nieuw... drank; 28. niets; 30. unie; 31. poederige aarde; 33. vreem... munt; 34. braspartij; 36. kwaad; 37. kruisopschrift; 38. hoo... stuk; 40. oude vochtmaat; 42. papegaai; 45. heilige stier; ... glooiing; 48. ingeslagen deel van een boekomslag; 50. g... 51. cilinder; 52. klap; 54. brandgang; 55. illinium; 56. d... vallei; 58. vruchtennat; 60. karaat; 61. scheepstouw; ... havenstad; 64. plomp; 66. schoeisel; 67. handel in parfu...

VERTIKAAL: 1. oorlogsboot; 2. regeringsreglement... masker; 4. Egyptische godin; 5. slede; 6. bekeuring; 7. g... de; 8. kledingstuk; 9. dreumes; 10. kerkvergadering; ... Spaanse titel; 15. plaaggeest; 17. deel van het hoofd; ... gereedschap; 19. rode verfstof; 21. jong dier; 23. kerkb... 24. kleinste hoeveelheid; 25. bovendien; 27. regelmatig... vlak; 29. uitroep; 30. epistel; 32. bestemming; 34. walvis... smaakknopje; 38. tandbederf; 39. medicijn; 41. reeds; ... zangstem; 44. tussenruimte; 46. speelgoed; 47. muziekt... 49. woonboot; 51. koordans; 53. boom; 56. saai; 57. afst... meling; 59. Amerikaans schrijver; 61. tegenover; 62. ... van een mast; 63. voegwoord; 65. gewicht.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Ami... zel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige ... van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Y. Bok
Shakespearestraat 2
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ... het kantoor van de Amigoe Curaçao - Scha... tot drie uur n.m.; Aruba - Caya Betico Croes ... kantooruren; Bonaire: Kaya Gobernador Debrot ... Hubert Linkels.

Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao ... derdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woens... vijf uur.

Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE-PUZZEL

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. nobel; 5. dun; 8. amper; 13. edi... liter; 16. mare; 17. ree; 18. dek; 19. git; 21. sas; 22. club... saus; 27. chef; 28. oom; 30. snek; 32. vete; 33. sfeer; 35. ... 37. i.l.; 38. fuif; 39. lief; 40. n.o.; 41. slot; 43. pekel; 45. ... 47. olijf; 49. roe; 50. aren; 52. eden; 54. lamé; 56. rei; 58. ... 60. nap; 61. mug; 63. anno; 65. loket; 67. rail; 68. stel... sop; 70. lente.

VERTIKAAL: 1. nerf; 2. ode; 3. biecht; 4. e.k.; 5. dik; ... 7. neg; 9. mm.; 10. passer; 11. era; 12. rest; 14. leb; 15. ... 18. duf; 20. tas; 23. leeftijd; 24. toe; 26. uniform; 27. cell... offer; 29. melee; 31. kanon; 32. vis; 33. sip; 34. ril; 36. ... 42. oleïne; 44. kol; 46. zeeman; 48. fel; 50. aap; 51. kra... Nijl; 54. lat; 55. iglo; 57. ent; 59. mos; 60. nep; 62. uit; 64. ... 66. k.o.; 67. re.